

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Finanční deriváty

Financial Derivatives

Bc. Štěpánka Židková

Plzeň 2016

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta ekonomická
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Štěpánka ŽIDKOVÁ
Osobní číslo: K14N0043K
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika a management
Název tématu: Finanční deriváty
Zadávací katedra: Katedra financí a účetnictví

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Zvolte cíl a metodický postup řešení.
2. Charakterizujte derivátové operace z hlediska využití v podnikové praxi, z hlediska oceňování, účtování a vykazování.
3. Představte vybraný podnikatelský subjekt z hlediska předmětu činnosti a ekonomických výsledků.
4. Analyzujte využití derivátových operací ve vybrané společnosti a navrhněte optimální řešení.
5. Shrňte problematiku derivátů a vypracujte závěr.

Rozsah grafických prací: neuveden
Rozsah pracovní zprávy: 60 - 80 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

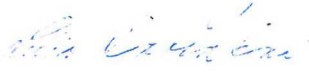
- DVOŘÁK, Petr. *Deriváty. 3. Dotisk 2. Vydání.* Praha: Oeconomica, 2010. ISBN 978-80-245-1435-2
- STROUHAL, Jiří. *Peněžní prostředky a cenné papíry v účetnictví podnikatelů.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-557-1.
- TICHÝ, Tomáš. *Finanční deriváty, Typologie finančních derivátů, Podkladové procesy, Oceňovací modely.* Ostrava: VŠB Technická univerzita Ostrava, 2006. ISBN 80-248-1180-4

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jana Hinke, Ph.D.
Katedra financí a účetnictví

Datum zadání diplomové práce: 25. října 2014
Termín odevzdání diplomové práce: 24. dubna 2015

Doc. Dr. Ing. Miroslav Plevný
děkan

Prof. Ing. Lilia Dvořáková, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 25. října 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Finanční deriváty“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v přiložené bibliografii.

Plzeň dne 7. prosince 2015

.....

podpis autora

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí mé práce Ing. Janě Hinke, Ph.D. za její odborné rady, ochotu a cenné připomínky, kterými mne vedla při zpracovávání této diplomové práce.

Obsah

Obsah.....	5
Úvod.....	8
1 Cíl práce a metodika zpracování	10
2 Charakteristika derivátových operací.....	11
2.1 Historie derivátových operací.....	11
2.2 Využití derivátů v podnikové praxi	14
2.2.1 Charakteristika derivátu, definice pojmů	14
2.2.2 Členění derivátů	15
2.2.3 Význam a využití	18
2.3 Jednotlivé druhy derivátů	20
2.3.1 Forward	20
2.3.2 Futures	21
2.3.3 Swap.....	22
2.3.4 Opce	24
2.4 Oceňování derivátových operací	25
2.5 Účtování derivátových operací.....	28
2.6 Vykazování derivátových operací	32
3 Aktuální problematika v oblasti derivátových kontraktů.....	34
3.1 Problematika publikovaná v impaktovaných časopisech	34
3.2 Další zdroje zabývající se aktuální problematikou derivátů.....	38
4 Charakteristika společnosti OMEXOM GA Energo	40
4.1 Historický vývoj společnosti	40
4.2 Předmět činnosti	43
4.3 Představení velikosti podniku z ekonomického hlediska	45

4.3.1	Obrat.....	45
4.3.2	Audit.....	46
4.3.3	Majetková struktura a zdroje krytí	46
4.4	Používané předpisy.....	47
5	Analýza využití derivátových operací ve společnosti	48
5.1	Všeobecné podmínky související s uzavřením OTC kontraktů.....	48
5.2	Nabízené produkty v oblasti OTC derivátů.....	50
5.2.1	Komerční Banka a.s.	50
5.2.2	Expobank CZ a.s.	51
5.2.3	UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia a.s.....	52
5.3	Využití forwardových kontraktů v podmínkách modelové společnosti	52
6	Forwardový kontrakt v podmínkách modelové společnosti	55
6.1	Oceňování derivátových operací	56
6.1.1	Ocenění k datu uskutečnění případu	57
6.1.2	Ocenění k rozvahovému dni.....	57
6.1.3	Ocenění k datu vypořádání.....	58
6.2	Účtování derivátových operací.....	61
6.2.1	Účtování o derivátu k obchodování	61
6.2.2	Účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky	65
6.3	Vykazování derivátových operací	69
6.3.1	Vykazování derivátu k obchodování.....	69
6.3.2	Vykazování derivátu zajišťujícího očekávané peněžní toky	70
6.3.3	Vykazování derivátu v příloze k účetní závěrce (bez rozdílu na povahu)	73
6.4	Audit finančních derivátů	73
7	Metodický návod pro společnosti, které chtějí uzavřít derivátový kontrakt	76
7.1	Podmínky pro uzavření OTC derivátového kontraktu	76

7.1.1	Rámcová smlouva související s obchodováním na finančních trzích	76
7.1.2	Treasury linka/Kreditní limit.....	77
7.1.3	Dotazník informovanosti.....	78
7.1.4	Registrace k LEI číslu	78
7.1.5	Ostatní administrativní povinnosti	79
7.2	Uzavření OTC derivátového kontraktu	79
7.3	Průběh oceňování, účtování a vykazování derivátového kontraktu	80
7.4	Vypořádání derivátového kontraktu, požadavky auditu.....	84
	Závěr.....	86
	Seznam tabulek	88
	Seznam obrázků	88
	Seznam grafů.....	89
	Seznam použitých zkratk.....	89
	Seznam použité literatury	90
	Seznam příloh.....	93

Úvod

Při ohlédnutí jen o pár let zpátky do minulosti je možné si povšimnout významných výkyvů, které od přelomu tisíciletí nastaly v oblasti měnových kurzů. Na počátku milénia dosahovala koruna ve vztahu k EUR či USD téměř dvojnásobných hodnot než tomu bylo o osm let později, následně dochází opět k pomalému růstu. Intervence České Národní Banky z listopadu 2013 pak byla zásahem do podnikání subjektů pohybujících se na evropském trhu a ovlivnila plánované zisky takovýchto firem. V době nejistoty, kdy podnikatelské subjekty nemají dostatek informací ohledně případných dalších zásahů centrální banky či vzhledem k obavám ze stále častějších útoků ve světových metropolích, jež mohou mít vliv na měnový kurz, je pro společnosti obtížně predikovatelné, jakým způsobem se bude kurz dané měny vyvíjet. Proto zde vyvstává otázka možností zajištění proti kurzovému riziku - tedy riziku, že změna měnového kurzu by mohla negativně ovlivnit činnost podnikání.

Výše uvedené faktory a skutečnost pozorovaná v praxi ve společnosti OEMXOM GA Energo s.r.o. se staly motivem k volbě diplomové práce zabývající se tématem finančních derivátů. Zmíněná firma se pohybuje na mezinárodním trhu, tudíž se potýká s existencí kurzového rizika. Mezi strategické cíle tohoto podniku patří další rozšiřování aktivit v oblasti zahraničních trhů, riziko vyplývající ze změny měnového kurzu tedy nabyde na svém významu. Uvedená společnost nicméně nikdy nepovažovala za významné a nevyužívala jakýkoliv způsob zajištění. Z toho důvodu je stěžejním cílem této diplomové práce vytvoření jakéhosi metodického návodu pro takové podniky, jež se rozhodly využít zajištění proti kurzovému riziku prostřednictvím OTC derivátu bez předchozích zkušeností v této oblasti.

Teoretická část diplomové práce se zabývá literárními východisky v oblasti derivátů se zaměřením na charakteristiku jednotlivých typů. Zároveň jsou v této oblasti práce uvedeny základní předpisy, které se vztahují k oceňování, účtování a vykazování derivátových kontraktů. Krátce je zmíněna aktuální problematika diskutovaná v impaktovaných časopisech.

V praktické části práce je navržen možný postup při oceňování, účtování a vykazování měnového forwardu na modelovém příkladu využitelném v praxi ve společnosti OMEXOM GA Energo. Uvažován je případ prodeje EUR se splatností forwardu do jednoho roka. Následně jsou analyzovány všeobecné podmínky, které musí libovolná

společnost požadující uzavření OTC derivátových kontraktů splnit před samotným uzavřením kontraktu.

1 Cíl práce a metodika zpracování

Cílem této diplomové práce je navrhnout metodiku pro společnosti s ručením omezeným související s konceptem možného postupu při uzavření OTC derivátových kontraktů. Nejprve budou charakterizovány derivátové operace z hlediska jednotlivých typů, možného využití v podnikové praxi včetně způsobu oceňování, účtování a vykazování. Na základě teoretické charakteristiky bude aplikován postup při zajištění proti kurzovému riziku v praxi na modelovém příkladu ve společnosti OMEXOM GA Energo s.r.o. Společnost je nejprve představena z hlediska předmětu činnosti a jejích ekonomických výsledků. Následně bude analyzována možnost využití derivátů v podnikatelské činnosti tohoto podniku. Na základě analýzy možností bude následně navrženo vhodné řešení výběrem jednoho instrumentu, na kterém budou aplikována teoretická východiska související s oceňováním, účtováním a vykazováním.

Na základě teoretické analýzy derivátů budou zjištěny podmínky pro jejich aplikaci v podniku se zaměřením na způsob oceňování, vykazování a účtování. Diplomová práce směřuje k všeobecné využitelnosti jako návod pro společnosti nepřesahující práh centrálního clearingů, které mají v úmyslu poprvé uzavřít forwardový kontrakt.

Cíle práce bude dosaženo těmito kroky:

- syntézou literárních zdrojů v oblasti finančních derivátů v souvislosti s jednotlivými typy kontraktů a jejich členěním,
- analýzou oceňování, účtování a vykazování měnových forwardů vycházející z platných zákonů a literatury,
- deskripcí činnosti společnosti OMEXOM GA Energo včetně ekonomických výsledků, kterých tato firma dosahuje,
- odbornými konzultacemi se specialisty finančních institucí ohledně možností sjednání forwardového kontraktu se zástupci minimálně dvou bank, se kterými společnost dlouhodobě spolupracuje,
- vycházející z literární rešerše bude doporučen postup oceňování, vykazování a účtování forwardového kontraktu na modelovém příkladu společnosti OMEXOM GA Energo,
- komparací jednotlivých zjištění pocházejících z odborných konzultací se zástupci minimálně dvou bank bude sestaven obecný metodický návod možného postupu při sjednání OTC derivátů pro společnosti nepřesahující práh centrálního clearingů

2 Charakteristika derivátových operací

Na podnikání společnosti působí mnoho vlivů. Některé jsou v moci společnosti, aby tyto eliminovala či využila ve svůj prospěch, ovšem mnohdy dochází k negativnímu ovlivňování činnosti daného podniku bez přičinění samotné firmy. Tomuto vývoji nemůže samotná společnost zabránit, mnohdy je ovšem tato skutečnost předvídatelná a management firmy by měl mít dostatečné znalosti k tomu, aby věděl, jaká možná ohrožení mohou mít negativní vliv na činnost samotného podniku, a měl by mít připravena případná řešení, jak případné negativní dopady zmírnit.

V tržních podmínkách existuje mnoho takovýchto podnikatelských rizik, jejichž výskyt by mohl negativně ovlivnit ty výsledky, které jsou podnikem očekávány a plánovány. Podnikatelským rizikem se myslí „pravděpodobnost změny hodnoty podniku v důsledku neočekávaných událostí“ (Hrdý, Horová, 2011, s. 240). Zmíněné vlivy působící na odchylování od očekávaného jsou pak označovány jako rizikové faktory.

Proti působení těchto rizik a rizikových faktorů je ovšem možné se bránit pomocí zajištění (hedgingu), který napomáhá ke snižování dopadu konkrétní změny na podnik. Toto zajištění je možné realizovat prostřednictvím produktů finančních a kapitálových trhů – tak zvaných derivátů. (Hrdý, Horová, 2011; Kovářík, 2011).

2.1 Historie derivátových operací

Ohledně prvotní zmínky o obchodním nástroji v obdobné formě jako jsou současné deriváty, existují různé názory. Článek W. Matherse (2013) s názvem „A Brief History of Derivatives“ hovoří již o době kolem roku 8000 před naším letopočtem a tehdejší Mezopotámii. Tehdy znalo lidstvo pouze barterovou směnu a muselo se tak potýkat s problematikou směny rychle-kazícího se zboží. Řešení tohoto problému našli tehdejší obyvatelé ve využití hliněných žetonů uzavíraných ve vypalovaných hliněných nádobách. Postupem času se tyto žetony staly příslibem doručit určitý objem daného zboží či komodity do předem stanoveného data – to vše bylo vypalováno na hliněné nádoby. Takto tedy namísto jiné komodity na výměnu přijal obchodník hliněnou nádobu a naproti tomu předal požadovaný produkt. Na bázi množství a času obdržení vypáleného do hliněné nádoby bylo dodáno zboží od protistrany. Zmíněné obchody článek připodobňuje ke dnešním forwardovým kontraktům. (Mathers, 2013).

V dobách Babylónské říše je možné nalézt první zmínku o opcích, uváděnou v Chammurappiho zákoníku datovaném kolem roku 1800 před naším letopočtem. Pojednává se o ochraně farmářů, kteří pokud v době neúrody dosahovali ztrát, nebyli pak povinni platit úroky v podobě zrna po období jednoho roku. Dalo by se říci, že úroky ve formě zrna byly podkladovým aktivem. (Stupavský, 2007).

Článek D. Chance (1995) zabývající se historií derivátů odkazuje ohledně možné první zmínky související s derivátovými kontrakty na bibli, konkrétně na Starý zákon a knihu Genesis. Podle autora tohoto článku v kapitole dvacáté deváté Jákob koupil opci, jejíž cenou byla Jákobova práce po dobu sedmi let ve službách Lámana - výměnou za svatbu s Lámanovou mladší dcerou Ráchel po ukončení této služby. Po uplynutí sedmi let nicméně Láman vyžadoval, aby se Jákob oženil se starší dcerou, což Jákob učinil. Vzhledem k tomu, že ovšem Jákob chtěl stále uzavřít sňatek s mladší Ráchel, dohodl s Lámanem novou smlouvu zahrnující dalších sedm let služby, kdy se po odsloužení nakonec skutečně s Ráchel oženil. (Chance, 1995)

Při využívání lodní dopravy během obchodování za dob antického Řecka W. Mathers (2013) vidí první forwardové kontrakty, kdy obchodník s komoditami očekávající zisk z prodeje nejprve uzavřel půjčku na financování plavby, čímž se poskytovatel půjčky tedy stal vlastníkem komodity až do doby jejího prodeje a k vypořádání došlo po obchodníkově návratu. Tehdy obchodník peníze poskytovateli půjčky vrátil i s náležitým předem stanoveným úrokem. Podobnost s forwardy tak může být spatřována ve smluvně stanovené ceně, přesném druhu komodity a čase (doba, během které obchodník musí uskutečnit plavbu). Zisk obchodník realizoval pouze v případě, že dokázal prodat svou komoditu za dostatečně vysokou cenu, aby pokryl výši půjčky i úroků. (Mathers, 2013)

D. Chance (1995) spatřuje první zmínku o obchodování s deriváty na burze v Londýně v šestnáctém století. Oproti tomu Mathers (2013) uvádí jako předchůdce burzy veletrh v Champagne na počátku dvanáctého století, který se postupně přesouval mezi evropskými městy - až do roku 1515 kdy byla v Antverpách otevřena Bursa. Jednalo se o jednoúčelovou budovu, kde se mohli shromáždit místní i mezinárodní obchodníci ke sjednání podmínek obchodu. Brzy se díky tomu staly Antwerpy centrem obchodního dění – docházelo zde ke směně textilií z Anglie, koření z Portugalska či kovů z Německa. Obchodníci ovšem nesměňovali zboží přímo – kupovali si zde pouze právo koupit či právo prodat – tedy nehmotnou věc. Po prvotním vzniku burzy za účelem komerčních a

finančních transakcí, došlo postupným vývojem až ke vzniku skutečné finanční a měnové burzy. Mathersův článek toto považuje za ustavení základů finančních trhů. (Mathers, 2013; Chance, 1995)

K historickému vývoji finančních derivátů do podoby, jaká je známa v současnosti, je taktéž vhodné uvést vývoj na území Japonska. Kolem roku 1700 bylo zvykem, že feudální vládce v zemědělských regionech vyžadoval placení daní ve formě rýže. Rýže, jakožto platidlo namísto měny, byla vybrána od zemědělců, uskladněna ve velkých městech a zde prodávána v aukci. Přihazující s nejvyšší nabídkou obdržel určitý poukaz na rýži, kterou krátce na to vyměnil za hotovost. Postupem času se tyto poukazy staly přenosnými – tím byl vytvořen nový trh zahrnující oblast prodeje a koupě poukazů. Kolem roku 1730 byla s plnou podporou vlády ustanovena oficiální burza s rýží. Aby se mohli obchodníci účastnit směny, byli nuceni složit nejprve určitou zálohu u clearingového domu. Samotné obchody se poté realizovaly přes clearingový dům, který byl zodpovědný za dodržení podmínek a platby. Tato japonská burza je dle Mathersova článku mnohými považována za jednu z prvních využívající období dnešních futures kontraktů. (Mathers, 2013)

Vliv Spojených Států Amerických v oblasti vývoje trhu s finančními deriváty logicky dostává svému významu až po podepsání Deklarace nezávislosti v 18. století. Následně roku 1837 obdrželo i Chicago svou zakladatelskou listinu, čímž, ve spojitosti s velkým rozmachem v dalším desetiletí, vzrostla atraktivnost tohoto města k obchodování. V roce 1848 byla poté založena burza Chicago Board of Trade (CBOT), která vznikla, aby usnadnila obchodování a vnesla pořádek do tohoto procesu. Nejprve byla CBOT dobrovolnická organizace s velice nízkou obchodní aktivitou. Do roku 1850 byly ovšem vytvořeny pravidla a standardy, které umožnily trhu s obilím fungovat efektivněji. Důvodem pro vznik standardů a pravidel byla sezónnost pěstování této plodiny, kdy neustále kolísala obsazenost skladů – v jedné chvíli přetékały, v druhé zely prázdnotou. Z tohoto je patrný i vliv na výkyvy v cenách této komodity. (Mathers, 2013)

Obrovská revoluce ovšem přišla v roce 1865 – byly vytvořeny přímo standardizované smlouvy – futures kontrakty. Podepisovaly tak zvané „to arrive“ kontrakty, které měly standardní podobu a sloužily jako ochrana pro obě zúčastněné strany. Kupující měl fixovanou cenu, která byla předem dohodnuta, a prodávající měl naopak jistý odběr obilí v budoucnosti. Postupně se obchodníci s obilím z New Yorku přesunuli do Chicaga, které se tak stalo velmi populárním k obchodování této komodity. Tento způsob připomínal výše zmiňovaný japonský trh, který byl ovšem o 130 let napřed.

Vzhledem k občasným podvodům ze strany dodavatelů obilí se mezi další náplň CBOT zařadil vedle samotných futures kontraktů na obilí také dohled nad celým trhem (včetně kontroly kvality) a vytvoření určitých pravidel. Kolem poloviny devatenáctého století se ve Spojených Státech začínají objevovat opční listy. V roce 1874 pak vznikla tehdejší největší derivátová burza k obchodování zemědělských plodin – Chicago Mercantile Exchange (CME). (Mathers, 2013)

Počátek dvacátého století s sebou přinesl spoustu drobných obchodníků s opcemi, kteří často po uzavření obchodu s finančními prostředky zmizeli neznámo kam. Zároveň se v průběhu dvacátého století ve světě objevují dočasné zakazy obchodování s deriváty. V sedmdesátých letech jsou pak již deriváty všeobecně rozšířené a používané. V této době dochází k rozmachu počítačových technologií, počítače začínají být dostupnějšími a rozšířenějšími a přinášejí i do této oblasti rychlost a efektivnost. Velice významnou skutečností související s vývojem derivátů spatřuje D. Chance v ukončení Brettonwoodského systému pevných kurzů v roce 1971. (Chance, 1995)

S pádem železné opony přichází i obrovský rozmach využívání derivátů. Menší i větší společnosti začínají tohoto zajištění používat i ke spekulacím. Nejmladší podobou klasických derivátů jsou deriváty úvěrové. Koncem století poté vznikají i nové podoby derivátů – obchoduje se s deriváty na počasí či výsledky nejrůznějších událostí. Před milénium je ovšem i trh derivátů zasažen krizí. Mnoho společností obchody s deriváty přivedly až k samotnému bankrotu. (Stupavský, 2007)

2.2 Využití derivátů v podnikové praxi

Tato podkapitola se věnuje definování pojmů souvisejících s derivátovými kontrakty včetně jejich členění. Následně je dle literárních zdrojů analyzován význam derivátů včetně jejich možného využití.

2.2.1 Charakteristika derivátu, definice pojmů

Podle Českého účetního standardu pro finanční instituce č. 110 se derivátem rozumí takový finanční nástroj, který splňuje následující kritéria:

- „reálná hodnota finančního nástroje se mění v závislosti na jiné proměnné“
(v závislosti na tzv. podkladovém aktivu),
(ČÚS pro finanční instituce č. 110, odst. 1)

- „například na základě změny úrokové sazby, ceny komodity, měnového kurzu, ratingu či jiném“ (ČÚS pro finanční instituce č. 110, odst. 1)
- náročnost na počáteční finanční náklady je minimální,
- existuje časový nesoulad mezi dobou uzavření kontraktu a jeho vypořádáním.

Dále tento standard uvádí, které obchody se za deriváty nepovažují. (ČÚS č. 110)

Výše uvedená definice pojmu derivát vychází z Mezinárodních účetních standardů, konkrétně z IAS 39, kde je v odstavci devátém derivát charakterizován jako „finanční nástroj či obdobná smlouva dle působnosti daného standardu.“ Zároveň tento odstavec ve třech bodech zmiňuje charakteristické znaky derivátu, obdobně jako již bylo uvedeno v textu výše. (IAS 39, odst. 9)

Zda investorovi, který derivátový obchod uzavřel, přinese daný kontrakt zisk či ztrátu závisí na aktuální ceně již zmiňovaného podkladového aktiva ke dni splatnosti derivátového kontraktu. Jedná se tedy o takové finanční nástroje, jejichž cena je odvozena od vývoje hodnot jiných (podkladových) proměnných.

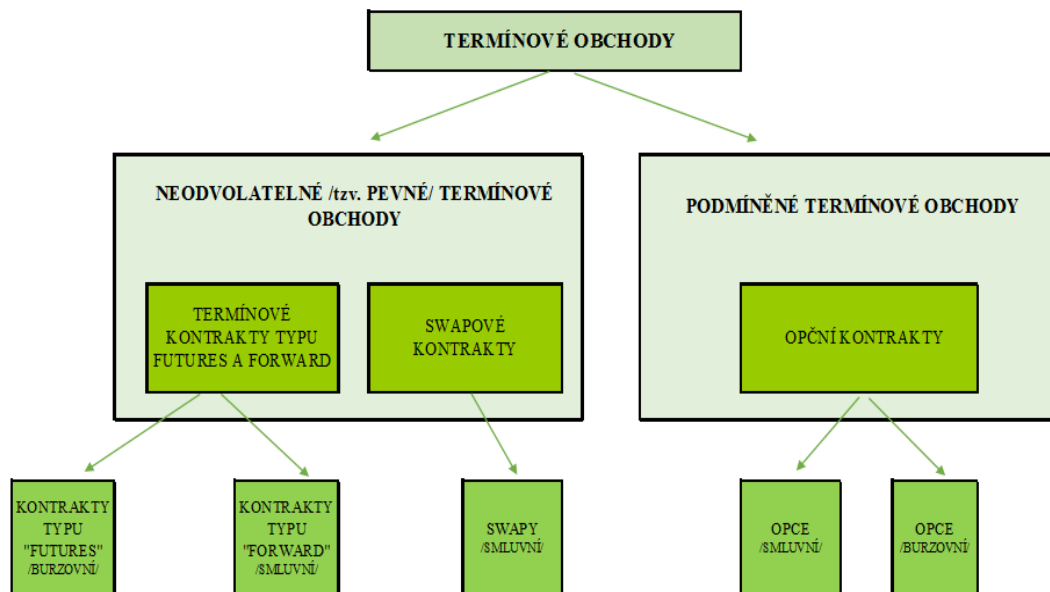
Podkladovým aktivem se tedy rozumí například měnový kurz, různé druhy komodit, akcie či úrokové míry.

2.2.2 Členění derivátů

Jak je z podmínek existence derivátu patrné, jedná se o termínové obchody, tedy obchody uzavřené v přítomnosti, jejichž plnění proběhne až v období v budoucnosti. Vycházejíce ze zmíněného standardu č. 110 (bod čtvrtý) Jílek (2010) ve své publikaci uvádí členění klasických derivátů dle druhů na pevné termínové operace a opce, kdy mezi pevné termínové operace jsou řazeny forwardy, futures a swapy. U termínových operací jsou obě strany uzavíraného kontraktu povinny plnit - jedná se tedy o nepodmíněné obchody, kdy jedna strana musí koupit a druhá strana je povinna prodat. (Strouhal, 2015; Jílek, 2010).

Přehledné členění dle vlastností a obchodovatelnosti uvádí Rejnuš (2014) na následujícím obrázku:

Obrázek 1: Členění termínových derivátových kontraktů podle jejich základních vlastností a způsobu obchodovatelnosti

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rejnuš (2014, s. 482)

Výše zmiňovaným podkladovým aktivem je míněno takové aktivum, od kterého se cena derivátu odvíjí. Na toto podkladové aktivum se derivát uzavírá. Podkladová aktiva vycházejí z druhů rizik, které na trhu působí na podnikání jednotlivých subjektů. Jílek (2010) rozděluje deriváty do následujících kategorií na:

- úrokové deriváty,
- měnové deriváty,
- akciové deriváty,
- komoditní deriváty,
- úvěrové deriváty,
- ostatní deriváty.

Podobné členění uvádí i Dvořák (2006), který řadí první čtyři typy do jednotné skupiny jako deriváty na tržní rizika. Za ostatní deriváty tento autor považuje deriváty na jiná rizika, kdy zmiňuje například zajištění na změnu počasí. Strouhal (2010) ve své publikaci skupinu ostatních derivátů při členění neuvádí, stejně tak nejsou tyto zmiňovány ve standardu č. 110. Zmíněna je ovšem možnost kombinace uvedených druhů.

Přehledně opět uvádí členění kontraktů dle podkladových aktiv Rejnuš (2014) na následujícím obrázku:

Obrázek 2: Nejvýznamnější druhy podkladových aktiv termínových (derivátových) instrumentů

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rejnuš (2014, s. 483)

Rejnuš (2014) v publikaci uvádí, že obrázek zobrazuje pouze nejčastěji používané typy podkladových instrumentů, ovšem doplňuje, že v reálném světě existují i další - a to taková, která by se svou povahou nedala zařadit ani do jedné z uvedených skupin (jako například deriváty založené na bazickém podkladu typu počasí). (Rejnuš, 2014)

Kovářík (2011) i Dvořák (2006) ve svých publikacích zmiňují dále způsob členění derivátů dle místa obchodu a to na obchody burzovní a mimoburzovní – tzv. OTC obchody (Over-The-Counter).

- U burzovních derivátů je nutno dodržovat standardizované podmínky s přesně danými pravidly, jejich obchodování je omezeno přesným místem – tedy burzou, která má přesně vymezenou dobu určenou k obchodování. Mezi nejznámější burzy patří CBOT – Chicago Board of Trade či NYMEX – New York Mercantile Exchange. V České Republice je možnost obchodovat na Burze Cenných Papírů v Praze.
- Mimoburzovní deriváty (OTC) umožňují uzavření kontraktu na míru, nejsou tedy standardizovány a není zde omezení obchodními hodinami burzy. Záleží zde na dohodě obchodních partnerů uzavírajících kontrakt.

Význam výše zmíněných skupin souvisejících s členěním derivátů dle druhu rizik či podkladových aktiv uvádí následující text.

Úrokové deriváty souvisejí se spekulací či zajištěním proti negativnímu vývoji tržních úrokových sazeb. Tento finanční nástroj je uváděn pouze v jedné měně. Dle Strouhala (2010) je na území České republiky nejoblíbenějším derivátem této skupiny úrokový swap.

Měnové deriváty jsou na rozdíl od předchozího alespoň ve dvou různých měnách, jedná se tedy o spekulaci či zajištění týkající se vývoje měnového kurzu. Dle Strouhala (2015) se na českém trhu setkáváme nejčastěji s těmito typy derivátů - měnový forward, měnový swap, měnová opce či cross-currency swap.

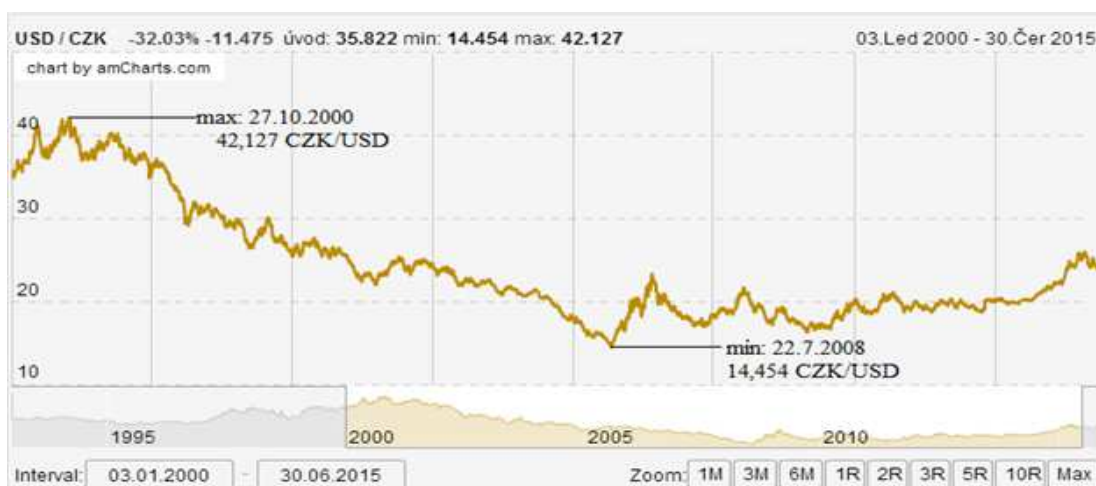
Specifikem komoditních derivátů je, že podkladovým aktivem je instrument v podobě konkrétní komodity. V praxi to znamená, že dochází k zajištění či spekulacím na vývoj cen například energií, kovů či různých obilovin.

Úvěrový derivát je specifický tím, že jeho cena bývá odvozena od takových podkladových aktiv, jakými jsou například úvěr či dluhopis. Plnění vyplývající z úvěrových derivátů je spojeno s úvěrových ratingem.

2.2.3 Význam a využití

Vzhledem k poloze České Republiky, obklopené již třemi zeměmi, které jsou součástí Evropské Měnové Unie, se českých společností působících na mezinárodním trhu dennodenně dotýká minimálně měnové riziko. Smysl zajištění proti měnovému riziku podporuje Strouhal (2015) fakty ohledně fluktuace směnného kurzu. Vývoj kurzu koruny ve vztahu k americkému dolaru je možné pozorovat na následujícím grafu:

Graf 1: Vývoj směnného kurzu USD/CZK v letech 2000 – 2015

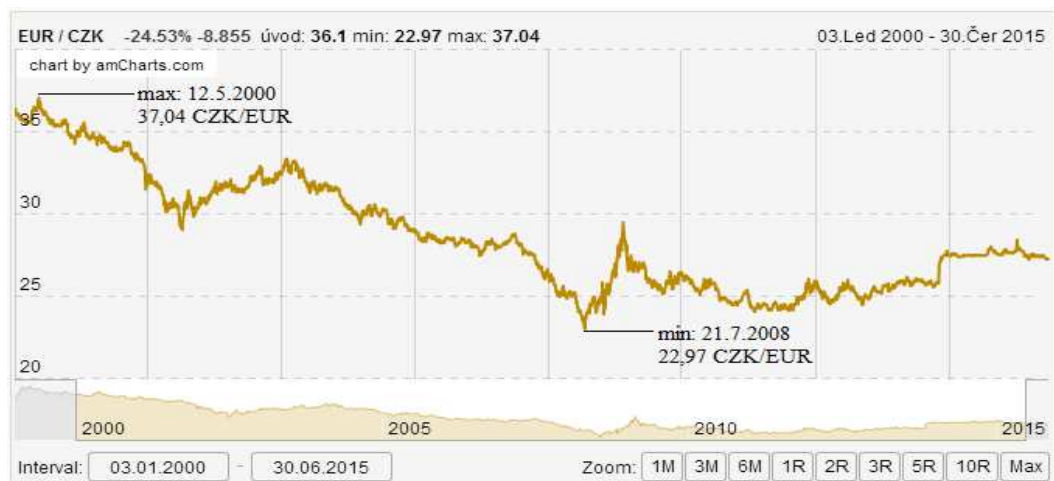

Zdroj: www.kurzy.cz, 2015

Graf uvádí vývoj směnného kurzu koruny vůči americkému dolaru v období od 03. 01. 2000 do 30. 06. 2015. Data pocházející z údajů České Národní banky ukazují, jak v tomto patnáctiletém období kurz kolísal. Z původní hodnoty 35,82 přes minimum dosažené dne 22. 7. 2008 s hodnotou 14,454 Kč/USD na průměrnou hodnotu za druhé čtvrtletí roku 2015 ve výši 24,795 Kč/USD. Maximálních hodnot za sledované období bylo dosaženo na podzim roku 2000, kdy se 27. 10. hodnoty vyšplhaly až na 42,127 Kč/USD.

Obdobný rozdíl je možné spatřit na následujícím grafu ve vývoji EUR vůči české koruně za stejné sledované období. Průměrné hodnoty roku 2015 za druhé čtvrtletí jsou uváděny 27,38 CZK/EUR.

Graf 2: Vývoj směnného kurzu EUR/CZK v letech 2000 - 2015

Zdroj: www.kurzy.cz, 2015

Kovářík (2011) i Dvořák (2006) uvádějí využití derivátů v praxi z následujících možných důvodů:

- 1) Kvůli zajištění (neboli hedging), čímž se rozumí ochrana proti pohybu jednoho nebo více podkladových aktiv. Slouží tedy ke snížení rizika plynoucího ze změny ceny podkladových aktiv, přičemž zajišťovatel uzavře svoji pozici, čímž je chráněn proti případným změnám. Významem zajištění je tedy smluvní znehybnění ceny stanoveného podkladového aktiva k datu v budoucnosti.
- 2) Jako spekulace, která jak název napovídá, neslouží k zajištění se proti riziku souvisejícímu s potenciální plynoucí ztrátou, nýbrž je spekulováno na možný vývoj určitým směrem. Jedná se o uzavření termínového obchodu, kdy spekulant vstoupí do tzv. otevřené pozice a přijme zvýšené riziko s cílem potenciálního dosažení vyššího zisku z pouhé spekulace na změnu cen.

- 3) Sjednání k motivu arbitráže, kdy se využívá cenových odlišností, které vznikají na takových trzích, kdy se obchodují shodné kontrakty ovšem na teritoriálně odlišných trzích či z hlediska časového, kdy dochází k nesouladu v cenách na termínovaném trhu a cenách podkladových aktiv odvozených z cen na aktuálním promptním trhu.

2.3 Jednotlivé druhy derivátů

V této podkapitole jsou charakterizovány jednotlivé základní typy derivátů.

2.3.1 Forward

Podstatou forwardu je uzavření smluvní dohody dvou stran, kdy se prodávající zavazuje ke stanovenému datu v budoucnosti prodat dané podkladové aktivum za tak zvanou cenu plnění, tedy za cenu stanovenou při uzavření smlouvy. Kupující je povinen toto příslušné podkladové aktivum koupit a to za podmínek stanovených v uzavřeném kontraktu. (Markovič, 2007)

Jílek (2010) doplňuje, že se jedná o derivát obchodovaný mimo burzu, jedná se tedy o OTC derivát a vzhledem k termínovému charakteru tohoto kontraktu dochází k vypořádání v budoucnu, tedy po uplynutí delšího časového období ve srovnání s trhem spotovým.

Tichý (2006) ve své publikaci definuje forward jako „finanční derivát znamenající povinnost držitele koupit (a zároveň výstavce prodat) podkladové aktivum \underline{S} v daný okamžik T (doba zralosti) za předem určenou realizační cenu \underline{K} “ (Tichý, 2006, s. 14)

Povinnými náležitostmi uzavírané smlouvy je dohoda obou zúčastněných stran na době zralosti a ceně plnění kontraktu. Dále je nutno ve smlouvě uvést detaily ohledně typu a rozsahu podkladového aktiva.

Základní druhy forwardových kontraktů přehledně popisuje Rejnuš (2014), který uvádí, že vzhledem k povaze zajištění touto formou, kdy je kontrakt sjednáván smluvně a na míru, je možnost uzavření na libovolný podkladový instrument dle dohody smluvních stran. Jako základní typy tento autor uvádí úvěrové, měnové, akciové, komoditní a úrokové forwardy.

V souvislosti s úrokovými forwardy je spojen ještě další typ kontraktu s názvem „Forward-rate agreement.“ Tento pojem je spojován se zajištěním či spekulací na změnu úrokových sazeb ve vztahu k úvěrům, smluvními partnery jsou tedy většinou banka a klient. (Rejnuš, 2014)

Výhody sjednání kontraktu typu forward vidí Rejnuš (2014) v možnosti dohodnutí protistran na jakýchkoliv podmínkách – co se týče hodnoty kontraktu a jeho objemu, data a formy vypořádání kontraktu a podobně. Dále tento autor uvádí některé nevýhody, které spatřuje při sjednání forwardů, jako například nemožnost odstoupení od smlouvy ani její anulování či prodej třetí straně bez dohody obou partnerů – tedy neobchodovatelnost.

2.3.1.1 Měnový forward

Jedná se o smlouvu uzavřenou mezi dvěma stranami ohledně směny konkrétně dané částky uvedené ve dvou různých měnách ke stanovenému datu v budoucnosti. Ohledně tohoto termínového kontraktu se autoři Jílek (2010) i Rejnuš (2014) shodují, že je většinou uzavírán na dobu v rozmezí od jednoho do dvanácti měsíců.

Měnový kurz týkající se výměny dvou měn v budoucnu, na kterém se smluvní partneři shodnou předem, je označován jako „forwardový měnový kurz.“

Vzhledem k uvedenému rozmezí splatnosti kontraktů je patrné, že sjednaný forwardový měnový kurz a spotový měnový kurz aktuálně platný na trhu v době uzavření kontraktu se zpravidla vzájemně odlišují – protistrany uzavírají smlouvu s uvedením měnového kurzu, který očekávají, že bude aktuálně platný na trhu v době vypořádání.

Jílek (2010, s. 186) v publikaci zmiňuje rozlišení dat, která má spotový s derivátovým trhem společné:

- datum obchodu = den uzavření obchodu,
- datum valuty = „den, ve kterém se pro účel výpočtu úroků předpokládá, že mezi partnery dojde k převodu aktiv“,
- datum vypořádání (spotový den) = den kdy dochází ke skutečné směně aktiv. Jílek (2010, s. 186)

2.3.2 Futures

Futures patří na rozdíl od forwardových kontraktů mezi standardizované obchody, jejichž obchodování probíhá na burze. Dle Dvořáka (2006, s. 137) se jedná o „pevnou dohodu

mezi dvěma partnery,“ kdy jedna strana je povinna prodat, druhá strana má povinnost nakoupit předem stanovené podkladové aktivum. Plnění probíhá k pevnému datu v budoucnosti, je předem dohodnuto, co se bude obchodovat, v jakém množství a je sjednána cena tohoto futures kontraktu. Rejnuš (2014) k těmto typům kontraktů dodává, že specifikem obchodování touto formou je skutečnost, že protistrany neobchodují přímo, neznají se, ve skutečnosti je obchodním partnerem každého účastníka samotná burza.

Futures obchody se vyvinuly z nestandardizovaných obchodů spojených s kontrakty tvořenými na míru obchodních partnerů a obchodovaných mimo burzu. Dvořák (2006) spatřuje důvody vzniku standardizovaných obchodů v požadavku obchodních partnerů, aby cena sjednávaných kontraktů odrážela skutečnou situaci na trhu. Další z důvodů, které tento autor uvádí je snížení rizika spojeného s možností nesplnění stanovených podmínek, zjednodušení účtování a vykazování kontraktů již v průběhu smlouvy či možnost dalšího obchodování sjednaného derivátového kontraktu na burze při spekulaci na potenciální nepříznivý vývoj podmínek na trhu.

Přehledné členění druhů futures uvádí Rejnuš (2014), který opět odkazuje na povahu těchto instrumentů a jejich vztah k obchodování na burze. Je zde uvedeno, že je možné dle podkladových aktiv uzavřít kontrakty v podobě úrokových, měnových, akciových, indexových či komoditních futures.

Kromě pojmu indexových futures by měl být druh podkladového aktiva dle výše uvedeného textu zřejmý. Jako podkladové aktivum u indexových futures uvádí Rejnuš (2014, s. 500) akciové burzovní indexy.

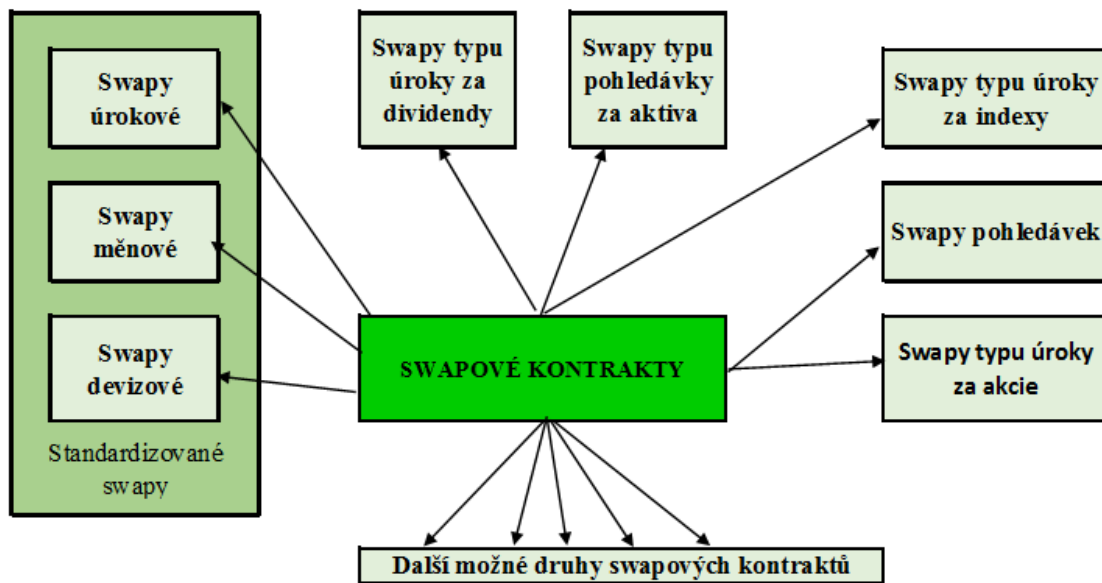
2.3.3 Swap

Swapy jsou svou charakteristikou podobné forwardovým kontraktům s tím rozdílem, že nedochází k vypořádání kontraktu k jednomu termínu v budoucnosti, ovšem k plnění dochází v budoucnu opakovaně. Periodicita vypořádání je předem sjednána smluvně. Tichý (2006) uvádí, že v rámci usnadnění průběhu smlouvy nedochází k vzájemnému vypořádání plateb, ale provádí se zápočet. Jílek (2010, s. 321) tento způsob vyrovnání označuje jako „čistě“ – to znamená, že výplata probíhá „po započtení úrokových plateb i jistin“. Na rozdíl od Tichého (2006) Jílek (2010) dále uvádí další dvě možnosti vypořádání a to „poločistě“ kdy se nezohledňují úroky, nicméně dochází k započtení jistin, či vypořádání hrubé kdy není započítávána ani jistina ani úrok. Jílek (2010) dále uvádí, že nejčastější formou vypořádání bývá v hotovosti. Derivátový kontrakt v podobě

swapu je dle Jílka (2010) možné sjednat na zajištění jak proti úvěrovému riziku sjednáním úvěrového swapu tak je možné se pomocí tohoto derivátového kontraktu zajistit proti rizikům tržním – tedy sjednáním měnového, komoditního, akciového či úrokového swapu.

Rejnuš (2014, s. 503) uvádí podrobnější členění swapových kontraktů, jak je možné vidět na následujícím obrázku:

Obrázek 3: Základní členění swapových kontraktů podle nejčastěji se vyskytujících druhů jejich podkladových (finančních) aktiv

Zdroj: Vlastní zpracování dle Rejnuš (2014, s. 503)

Dále autor publikace dodává, že rozmanitost možností tohoto kontraktu je limitována pouze dohodou smluvních partnerů ohledně veškerých nároků na smlouvu včetně prostředku jejich dodržování a konečného vypořádání.

Jak je možno vidět na obrázku výše, pod pojmem „standardizované swapy“ autor zobrazuje tři typy těchto kontraktů dle podkladových aktiv – swapy úrokové, měnové a devizové. Ostatní typy uvedených kontraktů Rejnuš (2014, s. 504) řadí do skupiny „nестandardizovaných swapových kontraktů,“ kdy připojuje komentář, že vzhledem k možnosti uzavření kontraktu mezi takovými obchodními partnery, kteří nejsou bankovními institucemi, a nemusejí se striktně držet mezinárodních zvyklostí, mohou být standardizované smlouvy dle dohody protistran upraveny na míru. Jako „další možné druhy swapových kontraktů“ uvádí (s. 510) možnost směny jiných typů finančních aktiv, směnu reálných aktiv (zde zmiňuje příklad komodit a nemovitostí) či možnost směny finančních za reálná aktiva. (Rejnuš, 2014, s. 510)

2.3.4 Opce

Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, opce jsou autory řazeny vedle výše zmíněných pevných termínových operací jako samostatná kategorie derivátových kontraktů. Nejmarkantnějším rozdílem oproti kontraktům typu forward, futures nebo swap je postavení kupujícího (držitele), který není povinen sjednaný obchod splnit ale má pouze právo koupit nebo prodat. Stejně jako u předchozích kontraktů je sjednáno a pro obě strany závazné stanovené podkladové aktivum včetně obchodovaného množství, sjednaná cena kontraktu a stanovená lhůta vypořádání.

Opce se dle lhůty vypořádání dále člení na dva typy. V případě, kdy je možno uplatnit právo na koupi či prodej tohoto instrumentu pouze k jednomu stanovenému okamžiku, se shodují autoři (Jílek (2010), Tichý (2006) i Dvořák (2008)) na označení „evropská opce“. Pokud je umožněno uplatnit právo po dobu trvání kontraktu až do vypořádání kontraktu v budoucnu, označují zmiňovaní autoři tento typ termínem „americká opce.“ Rejnuš (2014) tyto dva typy označuje pojmem „plain Vanilla opce.“ Stejně jako v případě swapů uvádí Jílek (2010, s. 437) možnost vypořádání v podobě čisté, poločisté, či hrubé. Tichý (2006) ještě uvádí termín „bermudská opce,“ kterou charakterizuje jako „přechod“ mezi výše zmíněnými typy.

Opět je možné sjednání úrokové, úvěrové, komoditní, měnové či akciové opce, Jílek (2010) ještě uvádí opce exotické, které nejsou blíže specifikovány. Tento pojem uvádí taktéž Rejnuš (2014) ve své publikaci, kde do exotických opcí řadí mimo jiné například zmíněné bermudské opce (jakožto kombinaci vlastností evropských a amerických) a mnohé další.

Obchodování opcí je možné jak ve standardizované podobě prostřednictvím burzy, tak je možné sjednání kontraktu na míru – tedy jako derivát Over-The-Counter.

Následující kapitoly se věnují především účtování, vykazování a oceňování ve spojitosti s měnovými deriváty, jejichž využití bude aplikováno v praktické části diplomové práce. Společnost, ve které bude využití derivátových kontraktů zkoumáno, se pohybuje na mezinárodním trhu a dotýká se jí změna směnných kurzů především ve vztahu koruny k euru.

Problematikou účtování, vykazování a oceňování finanční derivátů se příliš mnoho autorů literatury nezabývá. Podrobněji a přehledně se touto problematikou zabývá Strouhal.

Vzhledem k rozsáhlosti tématu se následující text věnuje pouze problematice měnových derivátů obchodovaných na OTC trhu – se zaměřením především na měnové forwardy.

2.4 Oceňování derivátových operací

Úvodem do problematiky oceňování derivátových operací je účelné nejprve vysvětlit pojem „fair value“ tedy reálná hodnota.

Mezinárodní účetní standard IFRS 13 – Oceňování reálnou hodnotou zveřejněný dne 12. 5. 2011 definuje tento pojem jako „cenu, která by byla získána při prodeji aktiva nebo zaplacená při převodu závazku v běžné transakci mezi účastníky trhu k datu ocenění“. (IFRS 13, odst. 8)

Standard uvádí, že pro stanovení správné výše reálné hodnoty musí daný subjekt nejprve určit následující:

- definovat oceňované aktivum či závazek,
- pro nefinanční aktiva stanovit nejvyšší a nejlepší možné využití těchto aktiv, a zda jsou tato aktiva používána v kombinaci s dalšími či na samostatné bázi,
- určit trh, na kterém budou obchodovány běžné transakce v souvislosti s daným aktivem nebo závazkem,
- stanovit vhodné metody oceňování pro použití při oceňování reálnou hodnotou. Použité oceňovací metody by měly být konzistentní se vstupů, které by účastníci trhu použili při oceňování aktiva či závazku (IFRS13)

„Reálná hodnota je cena, které by bylo dosaženo, kdyby bylo aktivum prodáno účastníkovi trhu na trhu s největším objemem a úrovní činnosti pro toto aktivum.“ (Účetní zpravodaj Deloitte, 2011, s.4)

Jílek (2010) ve své publikaci ještě uvádí pojem reálná hodnota derivátu, jakožto suma reálných hodnot bazických instrumentů. Dále zde zmiňuje, že reálná hodnota je shodná pro obě protistrany kontraktu s odlišností znaménka.

„Podle účetních předpisů je reálnou hodnotu derivátu nutné stanovit v okamžiku sjednání derivátu a poté minimálně k datu sestavení účetní závěrky“ (Jílek, 2010, s.23)

Tento autor dále upozorňuje na nutnost stanovení reálné hodnoty každou účetní jednotkou samostatně, jelikož převzetí údajů nemusí být pro tuto účetní jednotku odpovídající.

Oceňováním derivátových operací se v českých účetních předpisech zabývá zákon o účetnictví č. 563/1991 Sb., který v § 24 stanovuje povinnost oceňování majetku nebo jeho části a závazků a to ke dvěma okamžikům - k okamžiku, kdy účetní případ nastal (odstavec 2, bod a)) a k rozvahovému dni nebo jinému okamžiku sestavení účetní závěrky (odstavec 2, bod b)). Odstavec 2 bod b) dále uvádí povinnost účetní jednotky uvést tuto skutečnost v účetních knihách. Paragraf 25 bod 1 odstavec f) uvádí, že deriváty je nutno k okamžiku uskutečnění případu nutno ocenit pořizovací cenou.

Paragraf 27 doplňuje odstavec 2, bod b) o způsoby ocenění, přičemž uvádí opět v písmenu b) že deriváty patří mezi složky majetku nebo jeho části či závazky, které se ke dni sestavení účetní závěrky oceňují reálnou hodnotou. Stejně tak dle novely zákona o účetnictví platné od 1. 1. 2016 § 27 prvního odstavce písmene f) i „ty části majetku a závazků, které jsou zajištěny deriváty a v rámci systému zajištění v reálných hodnotách se považují za zajištěnou položku.“ (§ 27 odst. 1 písm. f novela zákona o účetnictví)

Odstavec třetí § 27 uvádí možnosti, které lze použít jako reálnou hodnotu a to:

- a) „tržní hodnota, popřípadě tržní hodnota odvozená z tržní hodnoty jednotlivých složek aktiv a pasiv, nelze-li tržní hodnotu pro některé aktivum nebo pasivum zjistit, ale lze ji zjistit pro jednotlivé složky nebo podobné aktivum či pasivum,
- b) hodnota vyplývající z obecně uznávaných oceňovacích modelů a technik, pokud tyto oceňovací modely a techniky zajišťují přijatelný odhad tržní hodnoty,
- c) ocenění kvalifikovaným odhadem nebo posudkem znalce, není-li tržní hodnota k dispozici nebo tato nedostatečně představuje reálnou hodnotu; metody ocenění použité při kvantifikovaném odhadu nebo posudku znalce musí zajistit přiměřené přiblížení se k tržní hodnotě,
- d) ocenění stanovené podle zvláštních právních předpisů, nelze-li postupovat podle písmen a) až c).“ (Novela zákona o účetnictví § 27 ods. 3)

V dalších odstavcích tohoto paragrafu je vymezeno, co se rozumí pod pojmem tržní hodnota a k jakému datu je tuto nutno použít pro účely ocenění.

Pro stanovení reálné hodnoty měnového forwardu je nutná znalost forwardového kurzu, který vychází ze smlouvy mezi prodávajícím a kupujícím. Strouhal (2015, s. 5) uvádí následující vzorec pro výpočet forwardového měnového kurzu:

$$FX = SR \frac{1 + i_D \frac{t}{360}}{1 + i_F \frac{t}{360}} \quad (1)$$

„kde: i_D ... úroková sazba na domácí depozita
 i_F ... úroková sazba na zahraniční depozita
 t ... doba do realizace kontraktu ve dnech
 FX ... sjednaný forwardový kurz
 SR ... aktuální spotový kurz“

Strouhal (2015) dále definuje postup pro výpočet pohledávky či závazku včetně vypočtení reálné hodnoty měnového forwardu:

$$PP_1 = \text{objem kontraktu} \times \frac{SR}{1 + i_F \frac{t}{360}} \quad PP_2 = \text{objem kontraktu} \times \frac{FX}{1 + i_D \frac{t}{360}} \quad (2)$$

$$PD_1 = \text{objem kontraktu} \times \frac{FX}{1 + i_D \frac{t}{360}} \quad PD_2 = \text{objem kontraktu} \times \frac{SR}{1 + i_F \frac{t}{360}} \quad (3)$$

Kde PP_1 (PP_2) znamená hodnotu podrozvahové pohledávky v případě budoucího nákupu (budoucího prodeje) měny, PD_1 (PD_2) pak hodnotu závazku (dluhu) v případě nákupu měny (prodeje).

Výpočet vlastní reálné hodnoty měnového forwardu nastiňuje Strouhal (2015, s.6) v následující podobě:

$$RH_{FW} = \frac{(FR - FX) \times \text{objem kontraktu}}{1 + i_D \frac{t}{360}} \quad (4)$$

Příčemž: RH_{FW} ... reálná hodnota měnového forwardu
 FR ... forwardový kurz platný pro následující období

Tento vzorec platí při výpočtu reálné hodnoty forwardu v případě sjednaného kontraktu na nákup měny v budoucnosti. V případě, že oceňujeme reálnou hodnotou měnový forward na prodej měny, dochází k odečtení FR – tedy forwardového kurzu platného pro následující období, od FX – sjednaného forwardového kurzu. V závorce v čitateli výše uvedeného vzorce jsou tedy proměnné opačně.

Výpočet hodnoty taktéž zmiňuje Jílek (2010, s. 188) v následující podobě:

$$P = \frac{\left[\left(\frac{CZK}{EUR} \right)^t - \left(\frac{CZK}{EUR} \right)^x \right] PAR_1}{1 + r_{0;t}^{CZK} \frac{t}{360}} \quad (5)$$

Kde: P...	reálná hodnota forwardové koupě EUR za CZK
$(CZK/EUR)^t$...	aktuální forwardový měnový kurz CZK za EUR
$(CZK/EUR)^x$...	pevný (sjednaný) forwardový měnový kurz CZK za EUR
t...	doba od současnosti do vypořádání měnového forwardu ve dnech
$r_{0;t}^{CZK}$...	aktuální spotová úroková míra v CZK na období t
PAR_1 ...	eurová jmenovitá hodnota (množství kupovaných EUR)

Obdobný vzorec uvádí ve své publikaci i Kovářik (2011). Tato diplomová práce bude dále vycházet z formulace, kterou definoval Strouhal (2015).

Dosazované hodnoty jsou získány z údajů zveřejňovaných Českou Národní Bankou. Na internetových stránkách ČNB je uvedena „Metodika stanovení forwardových bodů a výpočet kurzu,“ která upozorňuje, že se nejedná o měnové kurzy, které by byly přímo touto institucí vyhlášovány. K postupu stanovení forwardového kurzu zde ČNB nastiňuje následující: „Forwardový kurz devizového trhu získáme vydělením forwardových bodů 1.000 a přičtením k aktuálnímu kurzu.“(www.cnb.cz)

Ke zveřejňování forwardových bodů dochází na denní bázi, každý pracovní den po 13 hodině odpolední. Forwardové kurzy jsou odvozeny z aritmetického průměru hodnot zjištěných informačními agenturami. Jedná se o průměrné hodnoty kotací na nákup a prodej EUR (USD) s ohledem na jejich obchodování na devizovém trhu toho daného pracovního dne, ke kterému se vztahuje zveřejňovaný forwardový kurz.

2.5 Účtování derivátových operací

Postup při účtování derivátových kontraktů upravuje prováděcí vyhláška č. 500/2002 Sb., konkrétně paragraf 52, s názvem „Oceňovací rozdíly při uplatňování reálné hodnoty u zajišťovacích derivátů.“

Tento paragraf dále definuje, za jakých konkrétních podmínek účetní jednotka může považovat derivát za zajišťovací a nařizuje, že pokud tyto podmínky nejsou dodrženy, je povinností účetní jednotky účtovat o derivátu jako „o derivátu k obchodování“ (vyhláška 500/2002, § 52, odst. 3 a 5)

Odstavec třetí tohoto paragrafu specifikuje zmiňované podmínky pro existenci a možnosti účtování o kontraktu jako o zajišťovacím. V první řadě je stanoven požadavek na dokumentaci zajišťovacího vztahu (dle stanovených podmínek této vyhlášky, uvedených v následujícím odstavci), jako další je stanovena podmínka efektivnosti tohoto zajištění a za třetí účetní jednotka musí být schopna prokazatelně tuto efektivitu měřit a kontinuálně posuzovat. Pokud tyto podmínky derivát nespĺňuje, není možno, aby o něm účetní jednotka účtovala jako o derivátu zajišťovacím. (§ 52, odst. 3 vyhlášky 500/2002)

Již zmiňované požadavky na doložení zajišťovacího vztahu uvádí odstavec čtvrtý paragrafu 52 vyhlášky č. 500/2002. Zde je stanoveno, že „dokumentace je účetním záznamem“ a obsahuje následující:

- položky, které jsou zajišťovány,
- jasně stanovenou formu derivátového kontraktu, který k zajištění slouží,
- definovaná rizika, proti kterým se účetní jednotka chce zajistit,
- „způsob výpočtu efektivnosti“ – tedy postup, jakým účetní jednotka posoudí, zda je pro ni kontrakt efektivní. (vyhláška 500/2002 Sb., § 52, odst. 4)

Dále ještě tento odstavec doplňuje, co se rozumí pod pojmem efektivní zajištění:

„Zajištění je efektivní, pokud na počátku a v průběhu zajišťovacího vztahu je poměr mezi změnami reálné hodnoty nebo peněžních toků zajišťovaných položek z titulu zajišťovaného rizika a změnami reálné hodnoty nebo peněžních toků zajišťovacího derivátu odpovídající zajišťovanému riziku v intervalu 80 % - 125 %. Účetní jednotka zjišťuje, zda zajištění je efektivní na počátku zajištění a dále nejméně k okamžiku sestavení účetní závěrky.“ (vyhláška 500/2002 Sb., § 52, odst. 4)

Nejvýznamnějšími pro samotný postup a způsob účtování jsou ovšem první dva odstavce tohoto paragrafu 52.

Odstavec první účetním jednotkám říká, že pokud dojde ke změně reálné hodnoty daného derivátu souvisejícího se zajištěním podkladového aktiva, je účetní jednotka povinna o této změně účtovat na výsledkové účty. Jak je patrné vzhledem k povaze derivátových kontraktů, odstavec jedna uvádí, že se jedná o účtování nákladů či výnosů v oblasti finanční. Vedle změny reálné hodnoty derivátu se taktéž „změna reálné hodnoty

zajišťovaného rozvahového aktiva nebo závazku z titulu konkrétního rizika účtuje prostřednictvím, účtů nákladů a výnosů“.(§ 52, odst. 1).

Odstavec druhý paragrafu 52 vyhlášky se týká zajištění v souvislosti s očekávanými peněžními toky:

„Změny reálné hodnoty derivátu zajišťujícího očekávané peněžní toky se účtují prostřednictvím rozvahových účtů v účtové skupině 41. Do nákladů nebo výnosů jsou zaúčtovány ve stejných obdobích, kdy jsou zaúčtovány náklady nebo výnosy spojené se zajišťovanými položkami.“ (§ 52 vyhlášky 500/2002 Sb., odst. 2)

Strouhal (2015) doplňuje, že vzhledem k pouhému právu nikoliv povinnosti účetní jednotky spojeného s aplikací zajišťovacího účetnictví je na rozhodnutí dané účetní jednotky, zda bude o derivátu účtovat ve spojení se zajištěním proti konkrétnímu riziku, či zda zvolí účtování o derivátech jako určených k obchodování, což rovněž vychází z § 52 odstavce šestého. Vyhláška 500/2002 Sb. dále uvádí, že účetní jednotky jsou povinny účtovat o derivátu jako o derivátu určeném k obchodování v těch případech, kdy nejsou současně splněny všechny výše uvedené podmínky pro existenci zajišťovacího derivátu (definovány v odstavci 3 vyhlášky 500/2002 Sb. § 52). Odstavec šestý zmiňovaného paragrafu dále stanovuje, že není možno účtovat o derivátu zajišťovacím v případě uzavření kontraktu souvisejícím s podkladovým aktivem typu konkrétní komodita, kdy se očekává zároveň plnění formou dodání jakékoliv komodity. V tomto případě jsou účetní jednotky povinny účtovat o derivátu jako derivátu určeném k obchodování. (vyhláška 500/2002 Sb.)

Strouhal (2015) definuje velice přehledně postup, jaký by účetní jednotky měly praktikovat při účtování v průběhu životnosti derivátového kontraktu typu forward. Tento postup shrnuje následující tabulka:

Tabulka 1: Postup při účtování měnových derivátů

Operace	Text	MD	D
1	Zachycení podrozvahové pohledávky v okamžiku sjednání kontraktu	76x	78x
2	Zachycení podrozvahového dluhu v okamžiku sjednání kontraktu	78x	77x
3	Přecenění na reálnou hodnotu k rozvahovému dni <ul style="list-style-type: none"> • zvýšení reálné hodnoty • snížení reálné hodnoty 	37x 56x	66x 37x
4	Přecenění podrozvahové pohledávky k rozvahovému dni <ul style="list-style-type: none"> • zvýšení reálné hodnoty • snížení reálné hodnoty 	76x 78x	78x 76x
5	Přecenění podrozvahového dluhu k rozvahovému dni <ul style="list-style-type: none"> • zvýšení reálné hodnoty • snížení reálné hodnoty 	78x 77x	77x 78x
6	...		
7	Přecenění na reálnou hodnotu k datu posledního vypořádání <ul style="list-style-type: none"> • zvýšení reálné hodnoty • snížení reálné hodnoty 	37x 56x	66x 37x
8	Vypořádání kontraktu <ul style="list-style-type: none"> • inkaso • platba 	22x 37x	37x 22x
9	Odúčtování podrozvahové pohledávky	78x	76x
10	Odúčtování podrozvahového dluhu	77x	78x

Zdroj: Vlastní zpracování dle Strouhal(2015, s. 5 – 6)

Znamená to tedy, že v první řadě musí daná účetní jednotka stanovit výši podrozvahové pohledávky a dluhu a to výpočtem dle vzorců uvedených v kapitole 2.4 této diplomové práce. Pro výpočet je nutné, aby účetní jednotka k datu sjednání kontraktu znala úrokové sazby na domácí depozita a úrokové sazby na zahraniční depozita. Dále je nutná znalost spotového kurz k datu sjednání a forwardový kurz, který byl v kontraktu sjednán. Účetní jednotka v podrozvaze eviduje vždy pohledávku i dluh a obě tyto v průběhu životnosti přeceňuje.

Po prvotním zachycení účetního případu v podrozvaze dochází vždy k rozvahovému dni k přecenění na reálnou hodnotu, kdy je navíc nutná znalost hodnot uvedených ve vzorci (4) pro výpočet reálné hodnoty forwardu. Účetní jednotka pro výpočet hodnoty pohledávky a dluhu dosazuje aktuální spotový kurz platný k rozvahovému dni, počítá s úrokovými sazbami na domácí i zahraniční měnu k témuž datu a zároveň zjišťuje forwardový kurz platný pro následující období stanovený rovněž k rozvahovému dni. V případě, že sjednaný kontrakt přesahuje do více let, či je účetní jednotka povinna sestavit účetní závěrku k jinému datu než je rozvahový den, je její povinností opět přecenit podrozvahový dluh a pohledávku k tomuto datu. (Strouhal, 2015)

K datu vypořádání kontraktu dochází nejprve k přecenění na reálnou hodnotu pomocí rozdílu forwardového a spotového kurzu (aktuální kurz k datu vypořádání) násobeného objemem sjednaným v kontraktu. Výsledná hodnota je odečtena od výše reálné hodnoty stanovené k rozvahovému dni a tato diference zaúčtována do nákladů v případě kladného rozdílu či výnosů v opačném případě. O nákladech tedy účetní jednotka účtuje v tom případě, kdy uzavřela kontrakt na nákup zahraniční měny a aktuální spotový kurz je vyšší, než sjednaný forwardový kurz. V případě, že se účetní jednotka zavázala k prodeji zahraniční měny, je za stejné situace – tedy spotový kurz vyšší než forwardový – účtováno o výnosech při přecenění k datu vypořádání kontraktu.

O skutečném průběhu plnění, tedy převodu finančních prostředků účetní jednotka účtuje rozvahově – prostřednictvím účtové třídy 2 (účtová skupina 22 případně 21) a účtové skupiny 37 – „jiné pohledávky a závazky.“

Na úplný závěr dochází k odúčtování podrozvahové pohledávky a podrozvahového dluhu.

2.6 Vykazování derivátových operací

Vykazování derivátových operací vychází v české účetní legislativě z Českých účetních standardů, konkrétně číslo 001 – Účty a zásady účtování na účtech. Z obsahového vymezení vyplývá, že derivátové operace se evidují v podrozvahové evidenci. V odstavci 2.3.2 příslušného standardu je uvedeno následující:

„Na podrozvahových účtech se sledují zejména:

- p) pohledávky z pevných termínových operací,
 - q) závazky z pevných termínových operací,
 - r) pohledávky z opcí,
 - s) dluhy z opcí,
 - t) evidenční účet – v případě účtování na podrozvahových účtech.“
- (ČÚS č. 001, odst. 2.3.2.)

Vykazování doplňuje prováděcí vyhláška k podvojnému účetnictví č. 500/2002 Sb. Konkrétně ve druhé části, týkající se účetní závěrky, hlava čtvrtá stanovuje podmínky uspořádání a obsahové vymezení vysvětlujících a doplňujících informací v příloze účetní závěrky. Účetní jednotky používající finanční deriváty by se pro účely komentáře v příloze účetní závěrky měly řídit níže uvedeným § 39, odst. 5.

Účetní jednotka je povinna v příloze k účetní závěrce uvést (mimo jiné):

„...pro každý druh derivátů údaje o rozsahu a podstatě, včetně hlavních podmínek a okolností, které mohou ovlivnit výši, časový průběh a určitost budoucích peněžních toků a tabulku změn reálné hodnoty během účetního období na příslušném účtu v účtové skupině 41...“ (vyhláška 500/2002 Sb., § 39 odst. 5)

Podle zmíněných definic je patrné, že derivátové kontrakty jsou sledovány a evidovány v podrozvahové evidenci od doby jejich sjednání. Pro účely účetní závěrky jsou poté účetní jednotky povinny přecenit tyto deriváty na reálnou hodnotu. Po přecenění dochází k ovlivnění výsledku hospodaření za běžné účetní období, jelikož přeceněním na reálnou hodnotu dochází k růstu nákladů či výnosů souvisejících s těmito kontrakty.

3 Aktuální problematika v oblasti derivátových kontraktů

Problematika derivátů není příliš častým tématem, kterým by se zabývalo nepřeborné množství publikací a autorů a to především s ohledem na komplikovanost dané oblasti. I přesto je možné v posledních čtyřech letech nalézt v některých z impaktovaných časopisů několik příspěvků zabývajících se tématy spojenými s derivátovými kontrakty. V roce 2015 byly vydány články v impaktovaných časopisech Prague Economic Papers a Finance a úvěr – Czech Journal of Economics and Finance, v roce 2013 se tématem derivátů zabýval příspěvek v The engineering economist journal nebo časopis E+M. Problematikou derivátů se zabývají především články psané v anglickém jazyce.

3.1 Problematika publikovaná v impaktovaných časopisech

Následující text se zabývá dvěma nejaktuálnějšími články. Jak již bylo zmíněno výše, v roce 2015 publikoval impaktovaný časopis Finance a úvěr článek autorů N. Apergise a A. N. Ajmi zabývajících se problematikou systémového úvěrového rizika. Taktéž v roce 2015 časopis Prague Economic Papers zveřejnil příspěvek autora Igora Paholoka zabývajících se obchodováním na komoditním trhu s elektrickou energií.

a) N. Apergis; A.N.Ajmi: „Systemic Sovereign Risk and Asset Prices“

Mezi nejaktuálnějšími články figuruje „Systemic Sovereign Risk and Asset Prices“ publikovaný v druhém čísle roku 2015 časopisu Finance a úvěr – Czech Journal of Economics and Finance. Článek se zabývá systémovým úvěrovým rizikem a jeho vlivem na cenu aktiv ve spojení se zajištěním proti úvěrovému selhání, zeměmi postiženými dluhovou krizí a nelineárními testy souvislosti.

Empirická studie popisovaná ve článku se pokouší o změření směru vlivů spojeného se systémovým úvěrovým rizikem na celé řadě cen aktiv ve čtyřech, krizí těžce postižených, ekonomikách: Řecku, Irsku, Itálii a Španělsku. Empirická zjištění naznačují, že přítomnost swapových kontraktů negativně ovlivňuje ceny v souboru aktiv. Tato zjištění jsou spojována s celkovým negativním prostředím v ekonomikách, které se potýkají s dluhovou krizí v eurozóně a které zároveň musely projít skrz dramatické snížení likvidity na trhu a různé konsolidační programy, jež vedly tyto trhy ke zhroutilí. Článek uvádí, že zjištění by měla přinést důležité poznatky pro neustále probíhající diskuse o tom, jak reformovat finanční systém tak, aby došlo ke zmírnění systémového rizika v budoucnu. Stejně jako autoři tohoto článku Apergis a Ajmi uvádí taktéž i Strouhal, že

v posledním desetiletí došlo na trhu s deriváty k rapidnímu rozvoji. Tento rozvoj umožňuje obchodování na trhu ve spojení s různými druhy rizik. Dle Apergis a Ajmi (2015) došlo k ohromnému růstu především na trhu s úvěrovými swapy, který se stal jedním z největších a nejlikvidnějších derivátových trhů. Zároveň zmiňují nedávnou krizi státního dluhu, jež negativně působila na celý svět a zdůraznila rychlost a sílu, se kterými došlo k ovlivnění napříč státními hranicemi v mezinárodním finančním systému. (Apergis, Ajmi, 2015)

Autoři v případové studii používají vektorové autoregresní modelování, kdy parametrem modelu je funkce času. Na denní bázi se v letech 2007 – 2012 snaží zachytit příčinnou souvislost mezi cenami úrokového swapu prostřednictvím následujících proměnných: celkové ceny akcií, cen akcií bank, cen akcií pojišťoven, cen dluhopisů a směnného kurzu mezi eurem a dolarem, měřeno v USD za EUR. Empirická analýza byla prováděna s využitím statistických softwarových komponent.

Cílem studie bylo změřit vliv cen úvěrových derivátů na ceny aktiv s ohledem na vývoj obou trhů: derivátového trhu i Evropského trhu zasaženého úvěrovou krizí. Studie se snažila prověřit, zda vývoj těchto dvou trhů přispěl k negativnímu vlivu na ceny aktiv ve čtyřech ekonomikách, kde došlo k dramatickému zhoršení úrovně úvěrového rizika a tím i zvýšení citlivosti na rizikové faktory, které se rapidně šíří na jejich trzích s aktivy. Přesněji řečeno, studie zkoumala účinek úvěrového rizika státu na změnu cen aktiv v ekonomice.

Empirická zjištění potvrdila skutečnost, že přítomnost úvěrových swapů na trhu zhoršuje ceny v souboru aktiv. Tato zjištění potvrdila, že pokles cen akcií a zhoršení úvěrových podmínek jsou příčinou pozorovaného efektu zpětného dopadu na ceny aktiv a swapové trhy. Investoři oceňují evropské státy odlišně od začátku evropské krize. (Apergis, Ajmi, 2015)

Výsledky, kterých bylo dosaženo touto studií, mají významný vliv na probíhající diskusi o reformě finančního systému s cílem zmírnit systémové riziko v budoucnu. Zdá se, že ceny aktiv (jako jsou směnné kurzy a výnosy akciového trhu) závisí především na celkovém segmentu trhu určeném kurzem pocházejícím z trhu s deriváty.

Článek uvádí, že nejdůležitější, především regulační reformy, které by měly striktně následovat, zahrnují:

- i. přijetí kapitálových požadavků, které vycházejí z regulace Basel III, včetně proticyklického a kapitálového ochranného polštáře,
- ii. snížení takového počtu důležitých bank, které jsou na území jednotlivých států příliš velké na to, aby zkrachovaly,
- iii. požadavky na vyšší kapitálovou přiměřenost a intenzivnější dozor,
- iv. reformy související s rozlišením vnitrostátních systémů, aby neúspěšné instituce mohly být odstraněny bez širších dopadů,
- v. přijetí principů opatření v souvislosti s odškodněním, aby se zabránilo nevhodným stimulům vedoucím k rizikovým operacím,
- vi. přijetí principů řešení standardních finančních transakcí v souladu se všeobecně uznávanými účetními zásadami US GAAP a IAS/IFRS,
- vii. odstranění rozdílů v určitých oblastech – například zavedení harmonizovaného sběru údajů konsolidovaných dat či zjišťování úvěrového rizika velkých systémových bank,
- viii. reformy některých OTC derivátů – například sepsáním jasných zásad,
- ix. novou politiku spojenou s makroekonomickou obezřetností, včetně lepší identifikace rizik, budování robustnějších institucionálních infrastruktur a navržení nového institucionálního rámce pro finanční operace.

(Apergis, Ajmi in Finance a úvěr, 65, 2015)

b) I. Paholok: „Credit value adjustment and economic motivation to trade on PXE“

V roce 2015, byl ve třetím vydání Prague Economic Papers publikován článek na téma „úprava hodnoty úvěru a ekonomická motivace k obchodování na PXE¹“. Článek uvádí, že na území České Republiky je možno obchodovat s elektrickou energií využitím forwardového kontraktu, prostřednictvím OTC trhů dvoustraně či prostřednictvím makléře; nebo sjednáním futures kontraktu obchodovaného skrz PXE.

Paholok konstatuje, že obě formy mají své pro a proti. Jako nejvýznamnější klíčový bod je zmiňováno úvěrové riziko a finanční náklady.

Futures kontrakty obchodované na PXE nesou menší či žádné úvěrové riziko, jelikož každý případ probíhá prostřednictvím centrální protistrany. Na druhou stranu PXE

¹ PXE = Power Exchange Central Europe; burza zprostředkovávající obchody na trhu s komoditami, konkrétně s elektrickou energií a zemním plynem

požaduje určitou zálohu a denní vypořádávání zisků a ztrát, které mohou zvyšovat finanční náklady na celý kontrakt. Skutečnost, že riziko protistrany je nižší u smluv týkající se směny při kontraktech s vyššími finančními náklady, je obecně známá, ale těžko vyčíslitelná. Používá se tak zvaný „Credit Value Adjustment“ (úprava ocenění úvěru) koncept za účelem vyčíslení tržní hodnoty úvěrového rizika. Tato hodnota je srovnávána s potenciálními finančními náklady. Cílem studie I. Paholoka je srovnat způsoby obchodování OTC a prostřednictvím PXE pomocí rizikově ohodnocených ekonomických charakteristik.

Úvodem do problematiky autor konstatuje, že nedávná krize odhalila nedostatek norem, týkajících se řízení rizik. Pro účely studie si Paholok vybral zaměření na hodnotu úvěrového rizika. Credit Value Adjustment (dále jen CVA) specifikuje jako rozdíl mezi hodnotou bezrizikového portfolia a skutečnou hodnotou portfolia, která bere v úvahu možnost nesplnění závazku protistrany. Jinými slovy CVA je charakterizováno jako tržní hodnota úvěrového rizika protistrany. (Paholok, 2015)

Paholok považuje CVA za mocný nástroj, který umožňuje vyčíslit tržní hodnotu úvěru, tedy riziko protistrany. Se znalostí počátečních parametrů jako: marže na burze futures, úroveň úrokových sazeb a proměnlivost cen futures, je možné určit očekávanou hodnotu nákladů na financování tvořené potřebou držby hotovosti pro počáteční marži a disponibilitou hotovosti k pokrytí denního vypořádání variační marže. Nakonec je možné srovnat CVA s náklady na financování a rozhodnout, zda je výhodnější obchodovat prostřednictvím PXE nebo Over-The-Counter.

Studie vychází z předpokladů, že obchodováním skrz PXE nenese žádné úvěrové riziko, ale evokuje náklady na financování. Na druhou stranu OTC obchodování normálně přináší nenulové úvěrové riziko, ale je levnější z pohledu financování spojeného s dalšími podmínkami (poplatky, likvidita trhu, neekonomické a administrativní poplatky a podobně). Dál je uvedeno, že neexistuje dostatek historických dat ohledně pravděpodobnosti neúspěchu energetických společností v průběhu času včetně jejich reakcí na pohyb cen kontraktů s energiemi, a proto je pracováno pouze s modelovými základními daty. (Paholok, 2015)

V samotné studii se autor nejprve věnuje vysvětlení pojmů a výpočtům budoucí hodnoty kontraktu. Následně popisuje postup výpočtu potenciální ztráty, plynoucí ze selhání protistrany, včetně pravděpodobností, za kterých by toto mohlo nastat. Vypočtené

hodnoty jsou poté vstupem do upraveného Mertonova modelu, který se využívá při ocenění opcí na futures. Autor v této části studie vypočtené údaje o výchozí pravděpodobnosti společností a jejich možné reakce na pohyb smluvních cen elektřiny aplikuje ve strukturálním modelu úvěrového rizika. V další části je popisována ekonomická motivace k obchodování přes energetickou burzu, kdy je vycházeno ze lhostejnosti mezi způsoby obchodování. Tato lhostejnost je definována jako rovnost mezi potenciálními náklady spojenými s úvěrovým rizikem a případnými náklady na financování.

Na závěr Paholok hodnotí dosažené výsledky. Uvádí, že CVA je výkonným nástrojem, který umožňuje kvantifikovat tržní hodnotu rizika protistrany. Pomocí tohoto nástroje je možné provést analýzu ekonomické efektivnosti obou typů obchodování, OTC i prostřednictvím burzy. Finanční náklady, které jsou typické pro obchodování na burze, mohou být srovnány díky CVA – což představuje potenciální náklad OTC obchodování. Optimální způsob obchodování může být doporučen na základě různorodých parametrů, jako například výchozí pravděpodobnost nesplnění závazku protistranou, úroveň souvisejících úrokových měr, volatilita obchodovaných nástrojů apod. Výzkum vychází z pravděpodobnosti, kdy je ekonomicky lhostejné, zda bude sjednán obchod prostřednictvím OTC nebo burzy.

Závěrem je uvedeno, že provedená analýza by mohla být úvodem k podrobnějšímu zkoumání na úrovni řízení rizik energetických společností. Je zmiňováno, že by bylo vhodné vzít v úvahu pravděpodobné zdroje korelace mezi vystavením se riziku a pravděpodobností neúspěchu. Při kalkulaci s těmito zdroji by zřejmě došlo ke zvýšení CVA, které by vedlo k závěru, že obchodování na burze je ekonomičtější. Paholok uvádí, že v energetickém sektoru existuje velká poptávka po podrobnějším zkoumání možnosti aplikace CVA. (Paholok, 2015)

3.2 Další zdroje zabývající se aktuální problematikou derivátů

Kromě výše zmíněných studií se problematikou derivátů zabýval v roce 2013 J. Vlachý. Příspěvek tohoto autora na téma: „Zdroje a meze racionality opčního obchodování“ byl publikován v časopise E+M. V témže roce se problematice derivátů věnoval impaktovaný časopis „The Engineering Economist Journal,“ ve kterém příspěvek M. Soltese a V. Rusňákové definuje možnosti zajištění proti změně cen pomocí opcí.

V roce 2013 publikoval rovněž časopis E+M studii J. Ptatschekové aj. Draesslera ohledně Empirického ověření teorie forwardového kurzu.

Mezi autory monografií, kteří se aktuálně zabývají problematikou spojenou s finančními deriváty, patří O. Rejnuš, který v roce 2014 vydal již čtvrté aktualizované vydání s tematikou finančních trhů, kde je taktéž zmiňována charakteristika derivátových operací. Rejnušova monografická publikace byla velice důležitým zdrojem pro rešeršní část této diplomové práce.

Dalším autorem monografie a mnoha odborných článků je Jiří Strouhal, který je jedním z mála, kdo se zabývá problematikou účtování derivátových operací. V roce 2015 Strouhal publikoval článek ohledně této tematiky v časopise Účetnictví a minimálně jedenkrát do roka organizuje školení pro účetní, daňové poradce a auditory s tematikou „Deriváty v účetnictví podnikatelů.“

4 Charakteristika společnosti OMEXOM GA Energo

Společnost s názvem OMEXOM GA Energo s.r.o. se pohybuje v oblasti výstavby distribuční sítě elektrické energie. Zabývá se dodávkami komplexních služeb pro elektroenergetiku, jakými jsou například výstavba, projektování a opravy přenosových zařízení a energetických sítí všech napěťových úrovní. (Židková, bakalářská práce, 2013)

Společnost je zapsána pod spisovou značkou C 4355 vedené u Krajského soudu v Plzni s následujícími identifikačními údaji:

Obchodní firma:	OMEXOM GA Energo s.r.o.	
Právní forma:	Společnost s ručením omezeným	
Předmět činnosti:	výroba, instalace, opravy elektrických strojů a přístrojů, elektronických a telekomunikačních zařízení; montáž, opravy, revize a zkoušky elektrických zařízení; provádění staveb, jejich změn a odstraňování; projektová činnost ve výstavbě; výkon zeměměřičských činností	
Sídlo a provozovna:	Na Střílně 1929/8, Bolevec, 323 00 Plzeň	
IČO:	49196812	
Datum založení společnosti:	25. září 1993	
Společníci:	Václav Hubač	(10%)
	Zdeněk Židek	(11%)
	Omexom Hochspannung GmbH	(78%)

4.1 Historický vývoj společnosti

Společnost OMEXOM GA Energo byla zapsána do obchodního rejstříku k 25. září 1993, tehdy jako obchodní firma REKS Plzeň, s.r.o. V roce 1998 přistoupila ke společnosti svým kapitálovým vstupem německá firma s názvem Gesellschaft für elektrische Anlagen Leitungsbau Süd GmbH (GA LBS). Díky tomuto novému strategickému partnerovi se tehdejší společnost REKS dostala pod jednoho z největších evropských hráčů na poli energetiky - a to švýcarskou skupinu ALPIQ. Tato spolupráce pomohla společnosti REKS Plzeň při vývoji některých ojedinělých technologií, díky čemuž se firmě povedlo získat velice dobré jméno na trhu a zajistit nemalý růst.

Nejen z důvodu nátlaku ze strany německých partnerů, ale také kvůli vyjednávání o budoucí fúzi, se společnost rozhodla změnit název svého podniku a připojit se tak k holdingu GA. V roce 2009 tedy došlo ke změně obchodní firmy v rejstříku z REKS Plzeň s.r.o. na GA Energo technik s.r.o.

Rok 2009 byl pro společnost úspěšným a přinesl i další velké změny. Tohoto roku byla založena dceřiná společnost na Slovensku pod názvem GA Slovensko. V témže roce se povedlo uskutečnit fúzi s montážními společnostmi EMS sídlícími v České Lípě a Ústí nad Labem.

V následujícím roce se podařilo společnosti GA Energo technik rozšířit koupí brněnské firmy JM-montáže, zabývající se především transformačními a rozvodnými stanicemi, s nimiž plzeňská GA neměla příliš zkušeností. Zápis do rejstříku o změně díky uskutečněné fúzi proběhl ke dni 31. 12. 2011.

Díky fúzím se společnostmi sídlícími v různých koutech České Republiky se tehdejší firma GA Energo technik do roku 2015 rozrostla až na téměř 400 zaměstnanců. Tito zaměstnanci působí na území celé České Republiky, zejména pak v jedné z deseti poboček, jak je patrné z následujícího obrázku.

Obrázek 4: Oblasti působení společnosti v ČR

Zdroj: www.gaenergo.cz 28. 10. 2015

Centrála společnosti (jak uvádí údaje v obchodním rejstříku) se nachází v Plzni – zde také sedí nejvyšší management. Další zaměstnanci vyššího a středního managementu sídlí na pobočkách v Ústí nad Labem, České Lípě a Brně. Dceřiná společnost na Slovensku je poté rozdělena do dvou poboček. Hlavní sídlo společnosti se nachází v Žilině, druhá pobočka je pak v Liptovském Mikuláši.

Během dlouholeté spolupráce firmy GA Energo technik s německou GA LBS došlo k reorganizaci a rozšíření i v této německé společnosti. Firma GA Energo technik se v rámci reorganizace na straně Německa stala součástí holdingu GA, konkrétně spadající pod větev GA Hochspannung Leitungsbau (GA HLB). Ve stejné skupině se nachází i sesterské společnosti plzeňské GA Energo technik, sídlící na území Maďarska, Rakouska a Itálie.

V roce 2012 byl tento celý GA Holding, spadající původně pod již zmíněný koncern ALPIQ, prodán francouzské skupině VINCI.

Obrázek 5: Organizační strom skupiny VINCI

Zdroj: www.vinci.com

Skupina VINCI je globálním hráčem, zaměstnávajícím více než 185 tisíc lidí v téměř stu zemích na celém světě. Skupina je rozdělena do šesti větví, přičemž na území České republiky působí společnosti spadající do větví VINCI Energies, Eurovia a VINCI Construction. Větev VINCI Energies, do které patří společnost GA Energo technik, dosahuje ročního obrátu 9,3 milionu EUR a zaměstnává více než 63 tisíc zaměstnanců. (vinci.org, 2015)

V roce 2014 došlo ke spojení zahraničních aktivit společnosti GA Slovensko se značkou OMEXOM (která spolu s dalšími náleží skupině VINCI), vedení společnosti se tedy rozhodlo změnit název dcery na OMEXOM Slovensko – aby při zahraničních aktivitách této společnosti byla patrná identifikace se skupinou.

Managementu společnosti se potvrdila správnost tohoto rozhodnutí, díky značce OMEXOM se dceřiné společnosti podařilo získat významnou zakázku pro zákazníka ze skupiny. Z toho důvodu a mnoha dalších (konkurenční boj na území ČR, přejmenování matky GA HLB na OMEXOM Hochspannung a další) valná hromada společnosti GA Energo technik v srpnu roku 2015 rozhodla o změně názvu i této firmy. Od 21. 8. 2015 tedy společnost nese nově obchodní jméno OMEXOM GA Energo s.r.o.

4.2 Předmět činnosti

Společnost OMEXOM GA Energo s.r.o. se od svého vzniku zabývá montážemi, údržbou a projektováním rozvodů elektrické energie. Specialitou dodávek společnosti je odstraňování poruch, držení pohotovostí a zabezpečení pohotovostních režimů pro její zákazníky. Společnost drží pohotovost na zařízení nízkého napětí (NN) a vysokého napětí (VN) v oblasti Severočeského kraje pro společnost ČEZ, v oblasti velmi vysokého napětí (VVN) rovněž pro ČEZ na území celé ČR a v oblasti Zvláště vysokého napětí (ZVN) 220kV- 400kV pro společnost ČEPS taktéž na celé území ČR. Mimo jiné se firma zabývá také výstavbou solárních a bioplynových elektráren.

Přesto, že společnost patří mezi pět nejvýznamnějších dodavatelů pro distribuci elektrické energie v ČR, začíná podnikat i v zahraničí. Prvním krokem bylo již zmíněné založení dceřiné společnosti na Slovensku. Zároveň se OMEXOM GA Energo úspěšně účastní tendrů ve Spolkové republice Německo, kde staví velké konvertorové stanice pro transformaci elektrické energie vyrobené ve větrných parcích. Společnost byla také úspěšná ve výběrech na zhotovitele velkých rozvodů a transformoven v oblasti Vídně, kde se transformuje elektrická energie získaná ve větrných parcích a následně rozvádí do distribuční sítě v Rakousku.

V rámci spolupráce se značkou OMEXOM se podařilo společnosti získat významnou zakázku související s rozšířením rozvodny 380 kV v Nizozemí. Strategickým cílem vedení společnosti je nadále upevňovat kooperaci s partnerskými společnostmi ve skupině, aby tak při případném nedostatku práce na českém trhu měla společnost OMEXOM GA Energo možnost uplatnění svých zaměstnanců při realizaci zakázek na trhu Evropském.

Firma je dle oblastí poskytovaných služeb rozdělena do čtyř produktivních divizí (business unit), vedle kterých stojí technická a ekonomická správa společnosti.

- Divize Elektromontáže VVN

Jak název napovídá, tato business unit se zabývá montážemi a opravami vedení velmi vysokého a zvláště vysokého napětí a to včetně stavby betonových základů stožárových konstrukcí. Tyto činnosti společnost provádí jak na území ČR, tak i na Slovensku, v Německu i Rakousku.

- Divize Elektromontáže NN, VN

Pracovníci této divize se zabývají oblastí nízkého a vysokého napětí při montáži venkovních vedení, kabelových vedení, armatur či trafostanic. Mimo jiné se věnují montážím a údržbou veřejného osvětlení.

V roce 2015 se této divizi podařilo získat zakázku ve Spolkové republice Německo, kdy pracovníci této divize realizují na území Německa protlaky a přípojky rodinných domů.

- Divize Rozvodny, Trafostanice

V oblasti rozvoden se společnost pohybuje nejen na poli energetickém, ale zabývá se i dodávkami rozvoden a transformoven pro průmyslové zákazníky a to nejen na území ČR, ale i v zahraničí.

Na jaře roku 2015 se této divizi podařilo získat významnou zakázku na území Nizozemska, kde společnost prokázala své kvality. Díky těmto a zároveň díky spolupráci se značkou OMEXOM se pracovníci této divize budou podílet na rozšíření rozvodny v Belgii.

- Divize Projekty, Statiky, Geodézie

Tato business unit se zabývá především návrhem, vypracováním a statistickým posouzením stožárových konstrukcí spojených s vedením všech napěťových úrovní, ať již pro interního zákazníka typu jiná divize, či pro konečného zákazníka na území České Republiky.

- Technická a ekonomická správa

Samostatně stojí dvě správy společnosti – technická a ekonomická správa.

Ekonomická správa má pod ekonomickým ředitelem na starost oblast účetnictví a mezd, zpracování a evidenci pošty a oddělení nákupu. Mezi zaměstnance technické správy se pak řadí takoví pracovníci, kteří mají na starost správu majetku včetně oblasti skladování, dopravu a půjčovnu vozidel, rozpočty či oddělení nabídek starající se o smlouvy a o účast ve výběrových tendrech.

V rámci diverzifikace portfolia činností se firma rozhodla pořídit na počátku roku 2015 tři elektromobily, které používá k propagaci nově poskytované služby pro veřejnost. Společnost v souvislosti s programem nazvaným „e-mobility“ nabízí výstavbu veřejných dobíjecích stanic pro tato elektrovozidla, což je v kompetenci divize NN, VN.

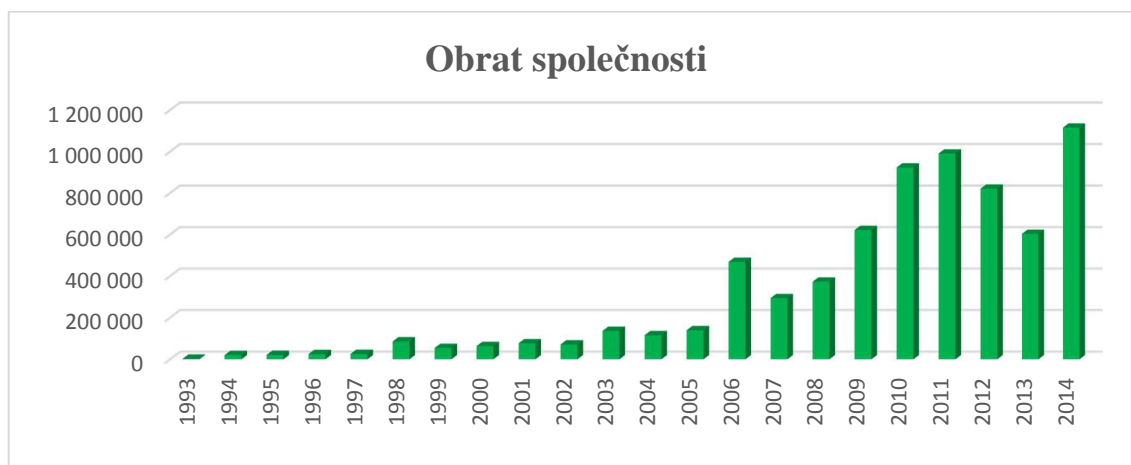
4.3 Představení velikosti podniku z ekonomického hlediska

Následující kapitola se zabývá vývojem obratu společnosti od jejího založení až do roku 2014 včetně zdůvodnění výkyvů, které během působení společnosti nastaly. Dále je krátce zmíněna povinnost auditu.

4.3.1 Obrat

Společnost OMEXOM GA Energo již v prvním roce své existence dosáhla obratu 18 milionů korun. Následující graf prezentuje vývoj obratu od založení společnosti až do roku 2014.

Graf 3: Vývoj obratu společnosti OMEXOM GA Energo s.r.o. [v tis. Kč]

Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafu je zřejmý pokles obratu v letech 2012 a 2013, kdy se odvětví elektroenergetiky dotkla krize. Tato krize se projevila ukončením státní podpory pro instalaci a výstavbu velkých plošných fotovoltaických elektráren. Zároveň byl především u společností ČEZ a E.ON omezen od roku 2011 investiční plán, pokleslo tedy i množství vypisovaných výběrových řízení od těchto zadavatelů. Byla prováděna předprojektová příprava pro investiční výstavbu, která má přispět do budoucna k posílení pátevní sítě elektrické energie. Z těchto důvodů poklesl i obrat společnosti OMEXOM GA Energo. V té době se společnost snažila restrukturalizovat svoje služby, zproduktivnit svou výrobu, investovat do vzdělání svých zaměstnanců a zvýšit jejich kvalifikaci pro zahraniční trhy, ať již pro Slovenský trh, který je z jazykového hlediska nejbližší, tak pro trh celé Evropské unie, převážně Spolkové republiky Německo a Rakouska, které jsou nejbližší z hlediska geografického.

Trh Spolkové republiky Německo je pro společnost velice perspektivním územím, protože zde po období zhruba dvacetileté krize, dochází opět k renesanci výstavby energetických sítí. Zároveň vzhledem ke změně politice Německé vlády, zastavení provozu některých jaderných elektráren a podpoře výroby elektrické energie z obnovitelných zdrojů, musí dojít též k výstavbě nových přenosových cest. Management společnosti OMEXOM GA Energo vidí velkou příležitost s ohledem na možnost realizace zakázek v této oblasti v rámci spolupráce ve skupině VINCI.

4.3.2 Audit

Společnost OMEXOM GA Energo podléhá od roku 1998 povinnému auditu, kdy byla překročena hranici obratu osmdesáti milionů korun a zároveň zaměstnávala více než 50 zaměstnanců. Skutečnost, že je společnost auditovaná, jí zároveň přináší výhody při veřejných výběrových tendrech, kdy je k doložení ověřená průkaznost výsledků, kterých společnost skutečně dosahuje.

Vzhledem ke změně vlastníka celé skupiny, do které společnost OMEXOM GA Energo patří – skupiny VINCI, byla (s ohledem na konsolidaci výsledků s mateřskou společností) firmě OMEXOM GA Energo nařízena změna auditorské společnosti s využitím auditora celé skupiny – společností KPMG.

4.3.3 Majetková struktura a zdroje krytí

Vyjma roku 2011 (kdy na přelomu roku došlo k uskutečnění fúze, byly vyloučeny vzájemné pohledávky a došlo ke změnám týkajícím se majetkové struktury podniku) společnost dodržuje bilanční kontinuitu, což je taktéž předmětem ověření auditorem.

V dlouhodobém majetku společnosti mají nejvyšší zastoupení automobily, dopravní stroje a ostatní stroje a přístroje používané pro realizaci předmětu činnosti. Hranice pro DHM byla v roce 2015 zvýšena na limit 40 tisíc korun s dobou použitelnosti delší než rok. Tento majetek je oceňován skutečnou pořizovací cenou včetně vedlejších nákladů, které zahrnují především dopravu, instalaci, montáž a jiné. Dlouhodobý nehmotný majetek představuje především software společnosti. Firma OMEXOM GA Energo upustila od nákupu pomocí finančního pronájmu již v roce 2006, a to díky dostatku vlastních zdrojů či snadnému přístupu k případnému úvěru od banky.

V pasivech společnosti tvoří významnou položku nerozdělený zisk minulých let. V roce 2013 byl v souladu se zákonem o obchodních korporacích č. 90/2012 Sb. a novými

stanovami společnosti rozpuštěn rezervní fond. Rezervy jsou tvořeny na daň z příjmu právnických osob, dovolené a roční odměny. V oblasti krátkodobých závazků dochází k nejmarkantnějším výkyvům mezi jednotlivými roky, vzhledem ke stupni rozpracovanosti jednotlivých zakázek. S ohledem na nutnost konsolidace výsledků s mateřskou společností dochází k uzavření účetnictví kolem poloviny prosince, kdy jsou odesílány i poslední platby dodavatelům. Na očekávané náklady a výnosy související s daným rokem jsou tvořeny a zaúčtovány dohadné položky, které tvoří významné položky aktiv a pasiv společnosti.

Ve společnosti historicky převažuje financování majetku z vlastních zdrojů, využíván bývá maximálně kontokorentní úvěr v průběhu účetního období k vyrovnání nesouladu mezi výdaji (na počátku a v průběhu realizace zakázek) a příjmy (po předání díla investorovi).

Od roku 2011 dosahuje společnosti bilanční sumy v průměru 450 milionů korun. Průměrný počet zaměstnanců v období let 2011 až 2015 dosahoval 390 stálých pracovníků. Společnost má zveřejněno devět bankovních účtů vedených u třech bankovních institucí. Za hlavní banku společnosti lze považovat Komerční banku, u které má společnost vedeny dva korunové a jeden eurový účet. Dalšími bankovními institucemi, se kterými společnost spolupracuje, jsou Expobank CZ a.s. a UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia, a.s.

4.4 Předpisy využívané v daném podniku

Společnost v průběhu roku účtuje dle Českých právních předpisů, řídí se tedy Zákonem o účetnictví 563/1991 Sb., vyhláškou 500/2002 a českými účetními standardy.

Čtvrtletně dochází zároveň ke konverzi na IAS/IFRS na úrovni účetních výkazů a to pro účely reportingu mateřské společnosti. Vzhledem k nutnosti konsolidace jsou i konečné výkazy související s účetní závěrkou převáděny na IAS/IFRS po konci účetního období.

Společnost je registrovaným plátcem daně z přidané hodnoty zatím pouze na území České republiky a to již od listopadu 1993.

5 Analýza využití derivátových operací ve společnosti

Následující část práce je věnována podmínkám a možnostem využití zajištění proti měnovému riziku formou forwardového kontraktu. Tato kapitola se nejprve zabývá všeobecnými podmínkami, jež vyplývají z Nařízení Evropské Unie č. 648/2012 upravující uzavření derivátových kontraktů. Dále je uveden příklad využití na modelu společnosti OMEXOM GA Energo.

Případová studie se bude dále věnovat oceňování, vykazování a účtování forwardového kontraktu a to ve formě prodeje částky 1.500.000 EUR. Reálnost využitelnosti zajištění touto formou v modelu společnosti OMEXOM GA Energo je podložena zkušenostmi, skutečností minulých let a dlouholetou praxí působení firmy na trhu - včetně zahrnutí příjmu z již známých zakázek, které se budou realizovat na území států patřících do Evropské měnové unie v roce 2016, jak bylo uvedeno v předchozí kapitole.

5.1 Všeobecné podmínky související s uzavřením OTC kontraktů

Při sjednání OTC derivátových kontraktů všeobecně musí společnosti počítat s dodatečnou administrativou, která je se sjednáním tohoto typu smluv spojena. Evropský parlament a Rada Evropské Unie vydaly v roce 2012 nařízení č. 648/2012, které stanovuje povinnosti bankám a finančním i nefinančním institucím v oblasti OTC derivátů. Toto nařízení, včetně následných doplňujících nařízeních, která se k tomuto původnímu vztahují, jsou pro zájemce dostupná pomocí externího odkazu přímo z internetových stránek ČNB.

Samotné nařízení č. 648/2012 vychází z požadavku na posílení dohledu nad finančními trhy a to z důvodu nutnosti snížení rizika a zmírnění potenciálních finančních krizí v budoucnu. V článku druhém jsou definovány pojmy související s uzavřením derivátových kontraktů. Podnik (typu OMEXOM GA Energo), který chce uzavřít OTC derivátovou smlouvu je charakterizován jako „nefinanční smluvní strana.“ Nařízení dále zmiňuje povinnost clearingů prostřednictvím ústřední protistrany z důvodu snížení rizika u OTC derivátů. Pro jednotlivé OTC deriváty je stanoven samostatný limit (objem transakcí v miliardách EUR), jehož překročení znamená povinnost nahlášení skutečnosti České Národní Bance a ESMA (Evropský orgán dohledu nad trhy s cennými papíry) a zavedení povinnosti clearingů prostřednictvím ústřední protistrany. Limity clearingových prahů jsou stanoveny dle jednotlivých kategorií OTC derivátů a jsou taktéž dostupné na

internetových stránkách ČNB. (www.cnb.cz, 2015) Pro OTC měnové derivátové smlouvy je dle nařízení komise č. 149/2013 článku 11 písmene d) limit stanoven na 3 miliardy EUR hrubé jmenovité hodnoty. (Nařízení č. 149/2013, čl. 11 d) Vzhledem k vybranému modelovému příkladu se dále tato diplomová práce povinností clearingů prostřednictvím ústřední protistrany dále nezabývá.

Po uzavření derivátového kontraktu mají smluvní protistrany dle článku 9 nařízení 648/2012 oznamovací povinnost. Smluvní protistrany jsou povinny údaje o uzavřeném kontraktu včetně případných změn oznámit registrovanému Registru obchodních údajů. Společnost OMEXOM GA Energo může pověřit protistranu (tedy banku) k oznámení údajů souvisejících s uzavřenou smlouvou. Ke 28. 5. 2015 bylo na stránkách ESMA zveřejněno 6 registrovaných Registrů obchodních údajů, z nichž žádný není na území ČR. (Nařízení 648/2012 čl. 9)

Dle článku 11 nařízení 648/2012 jsou finanční a nefinanční smluvní strany, jež uzavřely OTC derivátový kontrakt bez clearingů ústřední protistranou povinny dodržovat procesy související mimo jiné se sledováním a případným snižováním operačního a úvěrového rizika. Toto mají zajistit minimálně neprodleným potvrzením podmínek uzavřené smlouvy a stanovením vhodných postupů souvisejících s managementem rizik, řešením sporů a sledováním hodnot nevyřádaných kontraktů. ESMA zároveň tyto typy obchodů sleduje a vyhodnocuje, zda v rámci uzavřených smluv neexistuje systémové riziko. Z toho důvodu mají účastníci kontraktu povinnost vykázat do Registru obchodních údajů konkrétní informace vycházející z Nařízení komise č. 148/2013 doplňující prováděcí nařízení č. 1247/2012. Ve dvou tabulkách se vyplňují údaje o protistranách, které uzavřely kontrakt a o společných ustanoveních.² Za oba partnery kontraktu tyto tabulky může vyplnit pouze jedna strana, společnost (OMEXOM GA Energo) se tedy může dohodnout s protistranou (banka) aby provedla reporting za obě protistrany ona. (Nařízení č. 148/2013)

Pro nefinanční protistrany je již zmiňované Nařízení komise č. 149/2013 pravděpodobně jedním z nejdůležitějších. Mimo clearingových limitů jsou stanovena kritéria pro určení, zda se jedná o OTC derivát objektivně snižující riziko.

Dále jsou určeny lhůty související se včasným potvrzením s požadavkem provádění elektronickou formou. Článek 13 se věnuje sesouhlasení portfolií a nařizuje, aby

² Tabulky jsou obsaženy v příloze A této práce

protistrany ještě před uzavřením samotného OTC derivátového kontraktu uzavřely písemnou dohodu o podmínkách, za kterých dochází k vzájemnému sesouhlasení portfolií.

5.2 Nabízené produkty v oblasti OTC derivátů

V rámci této podkapitoly jsou analyzovány produkty v oblasti OTC derivátů, které jsou nabízeny jednotlivými bankami. Předmětem průzkumu byla nabídka těch bank, se kterými společnost OMEXOM GA Energo spolupracuje – jedná se o Komerční banku, Expobank a UniCredit Bank.

5.2.1 Komerční Banka a.s.

Komerční banka je bankou, kterou společnost OMEXOM GA Energo uvádí jako svou hlavní banku. Svým klientům tato finanční instituce nabízí dle typu rizika, proti kterému se chce klient zajistit, nepřeborné množství zajišťovacích instrumentů. Dále budou zmíněny ty instrumenty, které Komerční banka nabízí v souvislosti se zajištěním proti měnovému riziku.

Komerční banka jako jediná ze zkoumaných, nabízí svým klientům obchodování dvěma následujícími způsoby:

- prostřednictvím „dealera“,
 - Bankovní poradce dané společnosti sjedná svému klientovi schůzku se specialistou, který se přímo zabývá termínovými operacemi. S tímto specialistou jsou konzultovány veškeré záležitosti spojené s uzavřením OTC kontraktů. V rámci sjednání termínového obchodu touto formou je umožněno uzavření kontraktu od minimálního limitu pěti milionů Kč za jeden kontrakt. Konfirmace související s obchodem klient obdrží zprostředkovaně od svého bankovního poradce.
- prostřednictvím „e-trading“.
 - Bankovní poradce zařídí instalaci elektronické platformy do aplikace ProfiBanka³. Komunikace ohledně uzavření i poté v průběhu termínového obchodu probíhá prostřednictvím této internetové aplikace. Minimálním limitem pro sjednání termínového obchodu touto formou je částka 500.000 Kč.

³ProfiBanka je elektronickou aplikací, prostřednictvím které právnické osoby provádějí například platební styk, zasílají žádosti o bankovní záruky a podobně.

Konfirmace související s uzavřeným obchodem klient obdrží prostřednictvím aplikace ProfiBanka.

V rámci zajištění proti kurzovému riziku Komerční banka nabízí mnoho instrumentů, které může klient uzavřít. Prostřednictvím e-tradingu je ovšem klientům umožněno uzavřít pouze forward nebo swap. Instrumentů, kterých může být využito sjednáním zprostředkovaně přes dealera, je mnoho. Mezi tyto instrumenty patří vedle již zmíněného forwardu a swapu také měnové opce v různých modifikacích, cross currency swap či další modifikace forwardových kontraktů – zabývající se spíše spekulací na vývoj měnového kurzu než samotným zajištěním proti riziku.

Lhůta, na kterou je Komerční banka ochotna s klientem uzavřít termínovou operaci se odvíjí od nastaveného kreditního limitu. Kreditní limit, je přípustným rizikem, které banka na základě doložených výkazů hospodaření a dle celkové analýzy klientovi schválí⁴. V případě zajištění proti měnovému riziku bývá obvykle maximální limit 5 let, který ovšem může být dle kvality výkazů a velikosti podniku i delší.⁵

5.2.2 Expobank CZ a.s.

Také u Expobank má společnost OMEXOM GA Energo svého bankovního poradce. Termínovými operacemi se nicméně zabývá pouze jedna zaměstnankyně této banky sídlící v Praze. Ve svém portfoliu nabízených produktů Expobank nabízí méně instrumentů, než Komerční banka, přesto je klientům umožněno uzavřít s touto bankou derivátový měnový kontrakt prostřednictvím různých variant forwardu, pomocí swapu či měnové opce.

Na základě odborných konzultací se specialistkou této banky, zabývající se treasury operacemi bylo zjištěno, že klienti mohou uzavřít forwardové a swapové kontrakty od částky 50.000 EUR. V případě opcí má EXPOBANK nastaven minimální limit pro uzavření tohoto typu termínového kontraktu ve výši 200.000 EUR. Pro ty společnosti, které jsou aktivními klienty banky je ovšem individuálně možno sjednat kontrakt i o menším objemu, než je standardně stanoveno. Ohledně doby splatnosti jednotlivých

⁴ Pojem kreditní limit je blíže vysvětlen v kapitole 7.1.2

⁵ Zpracované informace související s podmínkami uzavření derivátových kontraktů pocházejí z odborných konzultací se specialistou (Sales-Dealerem) Komerční Banky, jehož identita nebude s ohledem na citlivost informací zveřejněna

kontraktů bylo zjištěno, že banka vychází z délky schváleného treasury limitu.⁶ Maximální možná doba splatnosti není fixně stanovena.⁷

Komunikace s bankou ohledně termínových operací probíhá pomocí nahrávané telefonní linky.

5.2.3 UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia a.s.

Banka UniCredit nabízí klientům možnost uzavření měnového forwardu, swapu či opce ve standardní podobě, dále nabízí možnost uzavření exotických opcí či dvou modifikací forwardového kontraktu. Pro jednotlivé instrumenty má stanoven minimální limit objemu, od kterého je možno kontrakt uzavřít. Dle individuálního posouzení každého klienta umožňuje tato banka sjednání kontraktu až s desetiletou lhůtou vypořádání. Podmínkou pro sjednání měnového forwardu je u UniCredit Bank stanoven minimální objem transakce ve výši 15.000 EUR. Tatáž hranice objemu je stanovena rovněž jako podmínka uzavření měnového swapu. Uzavření měnových opcí a dalších nabízených produktů pak podléhá podmínce objemu transakce ve výši minimálně 100.000 EUR.

Před uzavřením samotného derivátového kontraktu jsou všechny banky povinny své klienty seznámit s existencí rizik, která z uzavření termínového kontraktu vyplývají. Dále jsou banky dle výše zmíněného Nařízení Evropské Unie č. 648/2012 a jeho dalších doplňujících Nařízení povinny po klientech požadovat uzavření Rámcové smlouvy pro treasury operace, vyhodnotit možné kreditní riziko související s uzavřením daného kontraktu a další. Podmínky, jež musí jednotlivé společnosti, které se rozhodly uzavřít OTC derivátový kontrakt s finanční institucí splnit, jsou předmětem sedmé kapitoly této diplomové práce.

5.3 Využití forwardových kontraktů v podmínkách modelové společnosti

Vedení společnosti OMEXOM GA Energo je povinno každoročně připravit rozpočet na následující rok, který je předkládán skupině nejpozději v první polovině října daného roku. Management firmy ve spolupráci s controllingem musí být dostatečně kompetentní k tomu, aby dokázal odhadnout, jaký objem zakázek bude společnost schopna realizovat v následujícím období. Většina významných zakázek, kde společnost úspěšně prošla

⁶ Pojem „treasury limit“ je blíže vysvětlen v kapitole 7.1.2 této práce

⁷ Podmínky pro sjednání derivátového kontraktu byly konzultovány s p. Jandíkovou – specialistkou na Treasury Sales v EXPOBANK

výběrovým řízením a na jejichž realizaci se bude podílet, je již z části na další rok již známa, ostatní je třeba co nejpřesněji stanovit.

Společnost na podzim roku 2015 již ví, že pracovníci divize Rozvodny budou pokračovat na realizaci prací na území Nizozemska pro firmu Cegelec. Realizace této zakázky v hodnotě téměř 700.000 EUR probíhá již od května roku 2015, přičemž finální dokončení prací a předání díla se předpokládá k 30. 11. 2016. Společnost OMEXOM GA Energo dosáhla kladných referencí, díky kvalitně odváděným pracím při realizaci zakázky na výstavbu rozvodny na území Holandska pro již zmíněnou firmu Cegelec. Z toho důvodu byly služby společnosti poptány firmou VINCI Energies Belgium ve spolupráci s Cegelec Belgium. Počínaje únorem roku 2016 by měli pracovníci divize Rozvodny začít pracovat na realizaci zakázky na území Belgie – týkající se rozšíření rozvodny na území tohoto státu s ukončením a předáním stavby k 20. 12. 2016. Celková výše této zakázky by měla dosahovat téměř devíti set tisíc Eur.

Zároveň pracovníci divize NN/VN (jak již bylo zmíněno výše) pracují na zakázce související s protlaky a přípojkami rodinných domů na území Německa. Zadavatel této zakázky, společnost OMEXOM GA Süd již uzavřela s firmou OMEXOM GA Energo dodatek k původní smlouvě související s pokračováním těchto prací i v průběhu roku 2016. Pracovníci divize NN/VN tedy i v následujícím roce budou pracovat na území SRN s tím, že kompletní ukončení jejich prací se předpokládá k 15. 12. 2016.

Po ukončení a předání děl společnost OMEXOM GA Energo zmíněným zadavatelům vystaví fakturu, s třicetidenní splatností. Společnost OMEXOM GA Energo tedy předpokládá, že nejpozději ke 20. 1. 2017 bude mít na svém bankovním účtu vedeném v EUR prostředky přibližně ve výši 2.200 tisíc Euro.

Vzhledem k tomu, že na přelomu roku ledna a února 2017 by společnost OMEXOM GA Energo měla obdržet takovýto velký obnos v EUR, nabízí se zde otázka potřeby zajištění. Dle článku ČTK uvedeného na stránkách serveru e15.cz se uvádí, že bankovní rada České Národní Banky vydala v srpnu 2015 prohlášení, ohledně intervencí souvisejících s měnovým kurzem, kdy se nepředpokládá jejich ukončení dříve než ve druhé polovině roku 2016. (zpravy.e15.cz, 2015)

Pokud by poté skutečně došlo k ukončení tohoto intervenčního režimu a kurz by na přelomu let 2016/2017 spadl, mohla by společnost na inkasu souvisejícím s uvedenými zakázkami realizovat ztrátu. Z toho důvodu se následující text zabývá podmínkami a

možnostmi případného zajištění, kterého by za současných podmínek mohla společnost OMEXOM GA Energo u bankovních institucí dosáhnout. Vzhledem k tomu, že společnost realizuje jednotlivé zakázky pro obchodní partnery ve skupině, může si být s vysokou pravděpodobností jista, že peněžní prostředky od zákazníků obdrží. Z toho důvodu, že firma očekává příjem hotovosti v EUR v průběhu ledna roku 2017 a to téměř ke stejnému datu, nabízí se jako nejvhodnější zajištění proti změně kurzu koruny vůči EUR využití měnového forwardu.

Výhodami, které využití zajištění se proti měnovému riziku pro společnost přináší, je – vedle samotného zajištění - znalost měnového kurzu, se kterým se bude konverze k datu vypořádání kontraktu provádět. Společnost tedy může již při sestavování budgetu na rok 2017 přesně vyjádřit objem prostředků, které obdrží od zahraničních zákazníků a to v CZK. S tímto forwardovým kurzem může společnost plánovat své budoucí cash flow. Forwardový kontrakt s sebou nenese žádné náklady na jeho uzavření, je tedy pro společnost lhostejné, se kterou finanční institucí daný kontrakt uzavře. Limity pro uzavření transakcí nemusí být v případě sjednání kontraktu na prodej 1.500 tisíc EUR brány v potaz, jelikož u všech uvedených finančních institucí tato transakce limit dalece převyšuje.

6 Forwardový kontrakt v podmínkách modelové společnosti

Následující kapitola se zabývá praktickým příkladem oceňování, vykazování a účtování forwardového kontraktu. Jedná se pouze o modelovou situaci, jelikož není známa výše kurzů ani úrokových sazeb, které nastanou k jednotlivým datům v budoucnosti.

Kapitola se věnuje návrhu postupu ocenění, vykazování a účtování v případě sjednaného měnového forwardového kontraktu na prodej 1.500.000 EUR. Předpokladem pro modelový příklad je uzavření kontraktu v listopadu roku 2015 s roční splatností, přestože by v podmínkách společnosti OMEXOM GA Energo byl potenciální kontrakt uzavírán na přelomu ledna/února 2016 s vypořádáním taktéž na přelomu ledna/února 2017. Následující část diplomové práce je tedy možno považovat za jakýsi metodický postup pro společnost při uzavření forwardového kontraktu obecně (s tím, že daná společnost si případně modifikuje údaje dle aktuální skutečnosti k datu skutečného sjednání).

Podmínky, ze kterých je vycházeno pro jednotlivé výpočty, jsou následující:

Tabulka 2: Vývoj měnového kurzu a úrokových sazeb pro účely modelové situace

Datum	SR [CZK/EUR]	i _D [%]	i _F [%]	FR [CZK/EUR]	FX [CZK/EUR]
12. 11. 2015	26,96	0,46 ⁸	0,084 ⁹	26,74	26,74
31. 12. 2015	27,3344 ¹⁰	0,484	0,1883	27,0387	26,74
12. 11. 2016					
a)	25,00			25,00	26,74
b)	28,00			28,00	26,74

Zdroj: vlastní zpracování dle konzultací se zástupci jednotlivých bank

Údaje ve stavu ke dni 12. 11. 2015 vycházejí ze skutečnosti – tedy k aktuálnímu datu na trhu. Aktuální spotový kurz ke dni 12. 11. 2015 je kurzem tržním a je odvozen od nabídky a poptávky různých bank. Zdrojem tohoto kurzu je agentura Reuters, jeho výši se klient (společnost OMEXOM GA Energo) dozví až při sjednání kontraktu.¹¹

⁸ Uvedená hodnota vychází ze sazby PRIBOR ke dni 12. 11. 2015

⁹ Uvedená hodnota vychází ze sazby EURIBOR ke dni 12. 11. 2015

¹⁰ Hodnoty ke 31. 12. 2015 byly stanoveny jako průměr dosažený v období 1-10/2015. Výchozí hodnoty pro výpočet jsou součástí přílohy B této diplomové práce.

¹¹ Původcem této informace je odborná konzultace se specialistou Komerční banky

Výpočet forwardového kurzu, který je uzavřen smluvně s klientem banky, se provádí na základě úrokového diferenciálu, který je v polovině listopadu záporný. Výše úroku je stanovena dle tržních podmínek, neřídí se tedy úrokovou sazbou PRIBOR nebo EURIBOR, pochází z možnosti uložení EUR mezi bankami.¹² Pro účely této studie je ke dni sjednání kontraktu převzat forwardový kurz vypočtený Komerční bankou – tedy od aktuálního spotového kurzu 26,96 CZK/EUR byl odečten úrokový diferenciál ke stejnému datu ve výši -0,22 bodu. Výsledná hodnota forwardového kurzu je ke dni 12. 11. 2015 ve výši 26,74 CZK/EUR.

Pro účely výpočtů této diplomové práce k praktické simulaci vykazování, účtování a oceňování je vycházeno z výše uvedené úrokové sazby na domácí depozita PRIBOR, na zahraniční depozita byla použita sazba EURIBOR, obě platné ke dni 12. 11. 2015.

Hodnoty sloužící k výpočtům v průběhu životnosti kontraktu ve stavu ke 31. 12. 2015 jsou odvozeny od průměrných hodnot dosahovaných v jednotlivých oblastech v roce 2015. Zohledněn je tedy průměrný kurz CZK/EUR za období leden až říjen 2015, dále průměrné hodnoty PRIBOR a EURIBOR za stejné období. Forwardový kurz platný pro následující období (FR) byl vypočten z rozdílu úrokových sazeb na domácí depozita – tento byl následně odečten od stanovené hodnoty SR ke dni 31. 12. 2015, tedy:

$$FR = 27,3344 - (0,484 - 0,1883) = 27,0387 \text{ CZK / EUR}$$

Pro období výplaty jsou uvažovány dvě možné situace:

- a) intervence ČNB bude ukončena, dojde k poklesu měnového kurzu a společnost na forwardovém kontraktu skutečně získá,
- b) nastane opak – intervence nebudou ukončeny, naopak dojde k dalším a hodnota spotového kurzu v listopadu 2016 vzroste na 28 CZK/EUR.

6.1 Oceňování derivátových operací

Vycházejíce z § 24 Zákona o Účetnictví dochází k okamžiku sjednání derivátového kontraktu k ocenění derivátu pořizovací cenou. Pro účely modelového příkladu, tedy ke dni 12. 11. 2015, je uzavřen forwardový kontrakt na prodej objemu 1.500.000,- EUR s dobou splatnosti 12 měsíců v kurzu 26,74 CZK/EUR.

¹² Opět je zdrojem informace konzultace se Sales-dealerem Komerční banky

6.1.1 Ocenění k datu uskutečnění případu

Účetní jednotka má povinnost ocenit derivát v českých korunách. Ocenění pohledávky/závazku, který ode dne sjednání bude účetní jednotka evidovat v podrozvaze, uvádí následující výpočet.

Dosazením do vzorce č. 2 (viz řešeršní část práce) se vypočte hodnota pohledávky (PP):

$$PP = 1.500.000 \times \frac{26,74}{1 + 0,0046} = 39.926.338,84 \text{ Kč}$$

Společnost v budoucnu bude prodávat 1.500 tisíc EUR – je tedy zřejmé, že musí existovat pohledávka za bankou, která je v CZK. Proto je použit vzorec obsahující úrokové sazby na domácí depozita a sjednaný forwardový kurz.

Pomocí vzorce 3 dojde následně k vypočtení hodnoty závazku (PD):

$$PD = 1.500.000 \times \frac{26,96}{1 + 0,00084} = 40.406.058,91 \text{ Kč}$$

Společnost je povinna vyčíslit hodnotu závazku souvisejícího s prodejem 1.500 tisíc EUR pro účely evidence v podrozvaze a to v hodnotě v CZK. Jedná se o závazek v cizí měně, je tedy použit vzorec počítající s úrokovou sazbou na zahraniční depozita a aktuální spotový kurz ke dni sjednání kontraktu – tedy ke 12. 11. 2015.

6.1.2 Ocenění k rozvahovému dni

K rozvahovému dni dochází dle hodnot stanovených v úvodu kapitoly ke změně hodnoty spotového měnového kurzu z původních 26,96 CZK/EUR na 27,3344 CZK/EUR, dochází tedy i ke změně forwardového kurzu a to na 27,0387 CZK/EUR.

Jak již bylo uvedeno v řešeršní části této práce, účetní jednotky jsou dle § 24 Zákona o účetnictví povinny ocenit deriváty ke dni sestavení účetní závěrky reálnou hodnotou. Nyní je tedy nutné reálnou hodnotu forwardu (RH_{FW}) vypočítat. Při dosazení do vzorce 4 je výsledek následující:

$$RH_{FW} = \frac{(26,74 - 27,0387) \times 1.500.000}{1 + 0,00484 \times \frac{311}{360}} = -446.184,4039 \text{ Kč}$$

Při výpočtu je vycházeno ze vzorce na výpočet reálné hodnoty forwardu při prodeji měny. Rozdíl mezi sjednaným kurzem, od kterého je odečten aktuální forwardový kurz

k rozvahovému dni, je násoben sjednaným objemem kontraktu. Jmenovatel zlomku obsahuje kromě úrokové sazby na domácí depozita časový údaj ve tvaru $t/360$ – tedy počet dní, kolik ještě zbývá do realizace kontraktu.

Výsledek značí reálnou hodnotu forwardu v modelu podmínek společnosti OMEXOM GA Energo k rozvahovému dni. Pro praxi bývá doporučováno auditorskými společnostmi obrátit se při stanovení reálné hodnoty na banky či na specializované instituce, které se touto problematikou zabývají.

Ke stejnému datu je ještě nutné přecenit podrozvahovou pohledávku (PP) a závazek (PD).

$$PP = 1.500.000 \times \frac{26,74}{1 + 0,00484 \times \frac{311}{360}} = 39.942.989,48 \text{ Kč}$$

Pro výpočet podrozvahové pohledávky je použit stejný vzorec, jako výše – při výpočtu pohledávky k datu sjednání kontraktu. Čítec obsahuje sjednaný forwardový kurz, ve jmenovateli došlo ke změně – změnila se výše úrokových sazeb na domácí depozita.

Rozdíl ve výši podrozvahové pohledávky k rozvahovému dni oproti výši evidované k datu sjednání činí částku 16.650,645 Kč.

Následuje dosazení hodnot stanovených ke 31. 12. 2015 (rozvahovému dni) do vzorce na výpočet podrozvahového závazku:

$$PD = 1.500.000 \times \frac{27,3344}{1 + 0,001883 \times \frac{311}{360}} = 40.935.010,90 \text{ Kč}$$

Dosazován je spotový kurz, tedy výše měnového kurzu na depozita se splatností do dvou dnů. Oproti hodnotám platným ke dni sjednání kontraktu došlo k růstu jak měnového kurzu, tak úrokových sazeb na zahraniční depozita.

Celkový rozdíl v podrozvahovém dluhu k rozvahovému dni oproti výši evidované k datu sjednání činí 528.951,994 Kč.

6.1.3 Ocenění k datu vypořádání

Ke 12. listopadu roku 2016 by mělo dojít ke vzájemnému vypořádání mezi účastníky forwardového kontraktu. Účetní jednotky nejprve přecení na reálnou hodnotu k tomuto datu.

Modelová situace předpokládá dvě varianty možného vývoje k datu vypořádání – a to ukončení intervencí a pokles hodnoty měnového kurzu na 25 CZK/EUR či růst na 28 CZK/EUR. Ve stejném pořadí se tímto zabývá následující text. V obou případech je vycházeno z předpokladu stejného vývoje, jaký byl doposud v této kapitole popisován. K rozdílům dochází až k datu vypořádání.

6.1.3.1 Došlo k ukončení intervencí ČNB – koruna apreciovala na 25 CZK/EUR

Pro přecenění na reálnou hodnotu je nejprve nutno provést výpočet hodnoty ke dni vypořádání:

$$RH_{FW} = (26,74 - 25,00) \times 1.500.000 = 2.610.000 \text{ Kč}$$

K rozvahovému dni realizovala společnost kurzovou ztrátu, jelikož reálná hodnota k tomuto datu byla záporná. K datu vypořádání ovšem v tomto případě dochází ke kurzovému výnosu.

Zároveň ke 12. 11. 2016 dochází k samotnému vypořádání kontraktu. Dochází tedy k pohybu finančních prostředků na bankovních účtech společnosti.

Společnost odešle bance částku v EUR ve výši 1.500.000. V přepočtu na CZK dochází k následujícímu:

$$\text{Závazek} = 25 \times 1.500.000 = 37.500.000 \text{ Kč}$$

Dochází tedy k převodu dle aktuálního spotového kurzu platnému ke dni vypořádání kontraktu.

Zároveň dochází k vypořádání pohledávky – tedy banka odesílá obnos v CZK na bankovní účet společnosti:

$$\text{Pohledávka} = 26,74 \times 1.500.000 = 40.110.000 \text{ Kč}$$

Společnost obdrží obnos v CZK přepočtený dle sjednaného forwardového kurzu.

V tomto případě je patrné, že pro společnost bylo výhodné se proti změně měnového kurzu zajistit – společnost obdržela směnou obnosu v EUR dle sjednaného kurzu více peněžních prostředků v CZK, než kdyby směnila dle aktuálního spotového kurzu platnému ke 12. 11. 2016.

K odúčtování rozvahové pohledávky a závazku dochází ve výši po přecenění k rozvahovému dni. Pohledávka je odúčtována v hodnotě 39.942.989,48 Kč, závazek ve výši 40.935.010,90 Kč.

6.1.3.2 ČNB neukončila intervenční politiku, došlo k dalšímu oslabení na 28 CZK/EUR

Ve druhém případě se předpokládá, že intervenční politika ČNB nebyla ukončena, naopak bylo rozhodnuto o další depreciaci měnového kurzu na hodnotu 28 CZK/EUR. Je předpokládán stejný průběh během životnosti kontraktu jako bylo uvedeno doposud, k rozdílu dochází při vypořádání.

Vypočtením reálné hodnoty k datu vypořádání dojde k následujícímu:

$$RH_{FW} = (26,74 - 28,00) \times 1.500.000 = -1.890.000 \text{ Kč}$$

Společnost tedy realizuje kurzovou ztrátu. Kurzová ztráta ze změny reálné hodnoty byla realizována již i k rozvahovému dni. V obou případech dosáhl výpočet reálné hodnoty záporných čísel.

Ke 12. 11. 2016 dochází k vypořádání kontraktu, tedy k pohybu finančních prostředků na bankovních účtech společnosti.

Společnost odešle bance částku v EUR ve výši 1.500.000. V přepočtu na CZK dochází k tomuto:

$$\text{Závazek} = 28 \times 1.500.000 = 42.000.000 \text{ Kč}$$

Dochází k převodu dle aktuálního spotového kurzu platnému ke dni vypořádání.

Pro účely vypořádání pohledávky banka převádí obnos v CZK na bankovní účet společnosti:

$$\text{Pohledávka} = 26,74 \times 1.500.000 = 40.110.000 \text{ Kč}$$

Obnos v CZK je připsán na účet společnosti ve výši přepočtené dle sjednaného forwardového kurzu.

Za těchto okolností pro společnost nebylo výhodné se proti změně měnového kurzu zajistit – společnost obdržela směnou obnosu v EUR dle sjednaného kurzu méně peněžních prostředků v CZK, než kdyby směnila dle aktuálního spotového kurzu platnému ke 12. 11. 2016.

K odúčtování rozvahové pohledávky a závazku dochází ve stejné výši jako v případě 6.1.3.1.

6.2 Účtování derivátových operací

Tato podkapitola uvádí dva možné postupy účtování o derivátovém kontraktu – konkrétně při použití modelové situace za podmínek sjednaného měnového forwardu. Výchozími hodnotami vstupujícími do jednotlivých účetních operací jsou v předchozí podkapitole uvedené výpočty změn reálné hodnoty k jednotlivým datům včetně výše podrozvahových pohledávek a ostatních uvedených výpočtů.

Dle stanovených výchozích podmínek se bude i tato podkapitola zabývat účtováním k datu vypořádání ve dvou odlišných situacích tedy za okolností, kdy:

- a) intervence ČNB bude ukončena, dojde k poklesu měnového kurzu a společnost na forwardovém kontraktu skutečně získá,
- b) nastane opak – intervence nebudou ukončeny, naopak dojde k posílení intervenční politiky a hodnota spotového kurzu v listopadu 2016 vzroste na 28 CZK/EUR.

V následujícím textu bude rovněž uveden dvojí možný způsob účtování dle volby účetní jednotky – tedy zda účetní jednotka zvolila způsob vykazování a účtování o derivátu k obchodování, či zda se rozhodla využít možnosti účtování o derivátu k zajištění očekávaných peněžních toků.

Obě podkapitoly vycházejí z účtování dle syntetických účtů uvedených v příloze B.

6.2.1 Účtování o derivátu k obchodování

Následující text se zabývá případem, kdy se účetní jednotka rozhodla účtovat o derivátovém kontraktu jako o derivátu k obchodování – nevyužívá tedy možnost účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky.

6.2.1.1 Varianta a) - došlo k ukončení intervenční politiky, koruna depreciovala

V tabulce uvedené níže je zachycen postup účtování v případě, že ČNB ukončila intervence na měnový kurz a ke dni vypořádání došlo k depreciaci koruny na 25 CZK/EUR:

Tabulka 3: Návrh postupu účtování o forwardu k obchodování v souvislosti s prodejem EUR při depreciaci koruny k datu vypořádání

Op.	Druh data	Datum případu	Text	Částka	MD	D
1	Datum sjednání kontraktu	12. 11. 15	Zachycení podrozvahové pohledávky	39 926 338,84	761	789
2	Datum sjednání kontraktu	12. 11. 15	Zachycení podrozvahového dluhu	40 406 058,91	789	771
3	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění na reálnou hodnotu • pokles reálné hodnoty	446 184,40	567	373
4	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění podrozvahové pohledávky • zvýšení reálné hodnoty	16 650,65	761	789
5	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění podrozvahového dluhu • zvýšení reálné hodnoty	528 951,99	789	771
6a	Datum vypořádání	12. 11. 16	Přecenění na reálnou hodnotu • zvýšení reálné hodnoty	2 610 000,00	373	667
7a	Datum vypořádání	12. 11. 16	Vypořádání kontraktu • inkaso • platba • odúčtování zisku z derivátu	40 110 000,00 37 500 000,00 2 163 815,60	221.1 373 -	373 221.2 373
8a	Datum vypořádání	12. 11. 16	Odúčtování podrozvahové pohledávky	39 942 989,48	789	761
9a	Datum vypořádání	12. 11. 16	Odúčtování podrozvahového dluhu	40 935 010,90	771	789

Zdroj: Vlastní zpracování

K datu sjednání kontraktu, v modelovém příkladu tedy ke dni 12. 11. 2015, účetní jednotka zanesse do podrozvahové evidence dvě skutečnosti. Eviduje pohledávku za bankou, jelikož očekává budoucí plnění kontraktu, tuto operaci tedy zaúčtuje na podrozvahový účet 761 zachycující pohledávky z forwardových operací. Souvztažně je účtováno na účet evidenční.

Vedle pohledávky za bankou má společnost povinnost plnit – jejím závazkem je k datu vypořádání mít na bankovním účtu dostatek prostředků k tomu, aby mohlo dojít k automatickému převodu sjednaného objemu EUR. Tento závazek společnost zaúčtuje v podrozvaze na účet 771 na stranu Dal, kdy souvztažně opět účtuje proti evidenčnímu účtu 789, tentokrát na stranu Má Dáti.

Ke konci roku dochází k uzavření účetních knih, společnost sestavuje účetní závěrku, v rámci které je povinna ocenit majetek nebo jeho části a závazky včetně uvedení tohoto v účetních knihách. Vzhledem k tomu, že se tato podkapitola věnuje účtování o derivátu k obchodování, účetní jednotka v tomto případě k rozvahovému dni, tedy v modelové situaci k 31. 12. 2015, účtuje o poklesu reálné hodnoty derivátu. Tento pokles

je zaúčtován prostřednictvím účtu 567, tedy do nákladů z derivátových operací a souvztažně na účet pohledávek a závazků z derivátových operací – v modelovém příkladu na syntetický účet 373.

K rozvahovému dni ještě účetní jednotka zaznamená na podrozvahových účtech dvě operace. K datu sestavení účetní závěrky došlo k přecenění výše podrozvahové pohledávky a závazku. Účetní jednotka tedy v podrozvaze ke 31. 12. 2015 účtuje o rozdílu mezi výší podrozvahové pohledávky k datu sjednání a výší k rozvahovému dni a to opět prostřednictvím evidenčního účtu na straně Dal – jelikož došlo k růstu hodnoty pohledávky v podrozvaze.

V případě podrozvahového závazku došlo k významné změně hodnoty tohoto dluhu k rozvahovému dni oproti výši datu sjednání. Účetní jednotka zaúčtuje růst hodnoty podrozvahového závazku o 2,6 milionu Kč prostřednictvím evidenčního účtu 789 na straně MD a souvztažně na stranu Dal na syntetický účet 771 související s podrozvahovým dluhem.

Až do tohoto okamžiku, tedy k okamžiku sestavení účetní závěrky, bude postup účtování uváděný v následující podkapitole shodný s doposud zmíněným účtováním.

K datu vypořádání nejprve účetní jednotka zaúčtuje změnu reálné hodnoty derivátu. V případě ukončení intervencí, kdy došlo k depreciaci měnového kurzu, účtuje účetní jednotka o zvýšení reálné hodnoty derivátu. Účetní jednotka zaúčtuje do výnosů prostřednictvím syntetického účtu 667 částku 2,6 milionu Kč, což souvztažně zaznamená prostřednictvím účtu 373 na stranu MD.

Jak již bylo zmíněno, k datu vypořádání tato podkapitola počítá s poklesem měnového kurzu. Ke 12. 11. 2016 dojde k pohybu na bankovních účtech společnosti, kdy banka automaticky převede zůstatky mezi účtem vedeným v EUR a v CZK. O přijetí prostředků v CZK společnost účtuje k tomuto datu (na základě bankovního výpisu) na straně MD prostřednictvím účtu 221.1, souvztažně proti účtu 373 – pohledávky a závazky z pevných termínových operací.

Zároveň došlo ke snížení zůstatku na bankovním účtu vedeném v EUR, společnost tedy účtuje k datu vypořádání (dle bankovního výpisu) o snížení hodnoty – tedy na stranu Dal - prostřednictvím účtu 221.2. Souvztažným zápisem dochází k zaznamenání na straně MD na syntetický účet 373. Ke stejnému datu je na straně Dal, prostřednictvím účtu 373, odúčtován celkový zisk z derivátu.

Na závěr, taktéž s datem vypořádání, dochází k odúčtování pohledávky a závazku z podrozvahové evidence (účtováním na opačné strany prostřednictvím stejných syntetických účtů jako při zaúčtování do podrozvahy k datu sjednání kontraktu).

6.2.1.2 Varianta b) - došlo k apreciaci koruny k datu vypořádání

V následující tabulce je navržen postup účtování v případě, že intervenční politika ČNB nebyla ukončena, naopak došlo k jejímu posílení, které vedlo k růstu měnového kurzu na 28 CZK/EUR. Zároveň se jedná o případ, že účetní jednotka účtuje o derivátu k obchodování.

Tabulka 4: Návrh postupu účtování o forwardu k obchodování v souvislosti s prodejem EUR při apreciaci koruny k datu vypořádání

Op.	Druh data	Datum případu	Text	Částka	MD	D
1	Datum sjednání kontraktu	12. 11. 15	Zachycení podrozvahové pohledávky	39 926 338,84	761	789
2	Datum sjednání kontraktu	12. 11. 15	Zachycení podrozvahového dluhu	40 406 058,91	789	771
3	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění na reálnou hodnotu • snížení reálné hodnoty	446 184,40	567	373
4	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění podrozvahové pohledávky • snížení reálné hodnoty	16 650,65	761	789
5	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění podrozvahového dluhu • zvýšení reálné hodnoty	528 951,99	789	771
6b	Datum vypořádání	12. 11. 16	Přecenění na reálnou hodnotu • snížení reálné hodnoty	1 443 815,60	567	373
7b	Datum vypořádání	12. 11. 16	Vypořádání kontraktu • inkaso • platba • vyúčtování ztráty z derivátu	40 110 000,00 42 000 000,00 1 890 000,00	221.1 373 373	373 221.2 -
8b	Datum vypořádání	12. 11. 16	Odúčtování podrozvahové pohledávky	39 942 989,48	789	761
9b	Datum vypořádání	12. 11. 16	Odúčtování podrozvahového dluhu	40 935 010,90	771	789

Zdroj: Vlastní zpracování

Až do páté operace je účtování o forwardovém kontraktu shodné s předchozí podkapitolou – k datu sjednání i k rozvahovému dni je předpokládán stejný vývoj měnového kurzu a úrokových sazeb dle stanovených podmínek. K datu sjednání i k rozvahovému dni je tedy postup účtování shodný s předchozím textem.

K odlišnostem dochází k datu vypořádání, kdy je na rozdíl od předchozího případu (uvedeného ve variantě a)) uvažován růst měnového kurzu na 28 CZK/EUR. V tomto

případě účetní jednotka účtuje ke dni 12. 11. 2016 o snížení reálné hodnoty derivátu. O poklesu reálné hodnoty ovšem není účtováno v celkové částce, která je ke dni vypořádání vypočtena, jelikož účetní jednotka již k rozvahovému dni účtovala o snížení reálné hodnoty forwardu, kterou zaúčtovala do nákladů. K datu vypořádání tedy účetní jednotka zaúčtuje prostřednictvím účtu 567 pouze tu hodnotu, která je rozdílem skutečné výše k datu vypořádání a již zaúčtované výše k rozvahovému dni.

Na základě bankovních výpisů poté účetní jednotka k datu vypořádání zaúčtuje převod prostředků na bankovních účtech – tedy příjem CZK na stranu MD účtu 221.1 a odchozí platbu na stranu D prostřednictvím eurového účtu s analytikou 221.2. Souvztažně je vždy účtováno proti účtu 373, na kterém je zároveň ke 12. 11. 2016 odúčtována celková ztráta z forwardového kontraktu.

Stejně jako v předchozím příkladu dochází na závěr k odúčtování podrozvahové pohledávky a podrozvahového závazku.

6.2.2 Účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky

Tato podkapitola uvádí návrh postupu účtování v případě, že se účetní jednotka rozhodla využít možnosti účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky (za předpokladu, že jsou splněny podmínky pro volbu této možnosti). Vycházeno je z konzistentních předpokladů, jaké byly uvedeny v předchozím případě v podkapitole 6.3.1.

Nejzásadnějším rozdílem při účtování o derivátu k obchodování a o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky je v oblasti účtování změny reálné hodnoty forwardu. Za podmínek uvedených v této podkapitole jsou (na rozdíl od případu účtování o derivátu k obchodování) výnosy či náklady související se změnou reálné hodnoty forwardu zaúčtovány až k datu konečného vypořádání derivátového kontraktu. V modelovém příkladu, kdy je účetní jednotka povinna ocenit forward k rozvahovému dni tedy nedochází k zaúčtování snížení reálné hodnoty výsledkově, ovšem snížení je vykázáno na rozvahových účtech.

Možný postup účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky uvádí následující text.

6.2.2.1 Varianta a) - došlo k ukončení intervenční politiky, koruna depreciovala

Níže uvedená tabulka opět zachycuje postup účtování v tom případě, že ČNB ukončila intervence na měnový kurz a ke dni vypořádání došlo k depreciaci, měnový kurz poklesl na 25 CZK/EUR:

Tabulka 5: *Návrh postupu účtování o forwardu zajišťujícím očekávané peněžní toky při budoucím prodeji EUR za depreciace koruny k datu vypořádání*

Op.	Druh data	Datum případu	Text	Částka	MD	D
1	Datum sjednání kontraktu	12. 11. 15	Zachycení podrozvahové pohledávky	39 926 338,84	761	789
2	Datum sjednání kontraktu	12. 11. 15	Zachycení podrozvahového dluhu	40 406 058,91	789	771
3	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění na reálnou hodnotu • snížení reálné hodnoty	446 184,40	414	373
4	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění podrozvahové pohledávky • snížení reálné hodnoty	16 650,65	761	789
5	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění podrozvahového dluhu • zvýšení reálné hodnoty	528 951,99	789	771
6a	Datum vypořádání	12. 11. 16	Vypořádání kontraktu • inkaso • platba • odúčtování rozvahových změn RH • vyúčtování zisku z derivátu	40 110 000,00 37 500 000,00 446 184,40 2 163 815,60	221.1 373 373 373	373 221.2 414 667
7a	Datum vypořádání	12. 11. 16	Odúčtování podrozvahové pohledávky	39 942 989,48	789	761
8a	Datum vypořádání	12. 11. 16	Odúčtování podrozvahového dluhu	40 935 010,90	771	789

Zdroj: Vlastní zpracování

K datu sjednání kontraktu účetní jednotka zachytí pohledávku a závazek v podrozvahové evidenci – stejným způsobem jako v předchozí podkapitole zabývající se účtováním derivátu k obchodování. Pohledávka je tedy v podrozvaze zanesena na straně MD na syntetickém účtu 761, závazek je poté zachycen na straně Dal prostřednictvím účtu 771. Souvztažně je proti těmto účetním zápisům účtováno prostřednictvím evidenčního účtu 789.

Zmiňovaný rozdíl v účtování je patrný v modelovém příkladu prvotně k rozvahovému dni. V případě účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky účtuje účetní jednotka o snížení reálné hodnoty derivátu nikoliv prostřednictvím nákladového účtu, ovšem k zaznamenání tohoto snížení využívá syntetický účet 414 - oceňovací rozdíly

z přecenění majetku a závazků, na který je účtováno na straně Má Dáti. Souvztažně účetní jednotka proúčtuje snížení reálné hodnoty derivátu na syntetickém účtu 373.

Stejně jako v případě účtování o derivátu k obchodování, tak i při účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky, přecenění účetní jednotka k rozvahovému dni pohledávku a závazek evidovaný v podrozvaze a tyto změny zaznamená stejným způsobem, jaký je uvedený v předcházející podkapitole.

K datu vypořádání kontraktu účetní jednotka proúčtuje pohyb na analytických účtech souvisejících s bankovními konty – tedy přírůstek na straně MD na 221.1 – Bankovním účtu vedeném v CZK a úbytek na 221.2 – Bankovním účtu vedeném v EUR. Souvztažně je účtování proti syntetickému účtu 373.

K datu vypořádání zároveň dojde k odúčtování změn reálné hodnoty, které byly k rozvahovému dni zaúčtovány na účtu 414. V tuto chvíli je účtováno o skutečném zisku z derivátu, který vzhledem k depreciaci měnového kurzu dosahuje výše 2,61 milionu Kč. Jelikož ovšem účetní jednotka k rozvahovému dni účtovala o snížení reálné hodnoty, na syntetický účet 667 – výnosy z derivátových operacích zaúčtuje pouze hodnotu poníženou o odúčtovanou změnu reálné hodnoty k rozvahovému dni.

Stejně jako v předchozí podkapitole je posledním krokem, který účetní jednotka v souvislosti s forwardovým kontraktem účtuje, odúčtování pohledávky a závazku, jež jsou do doby vypořádání kontraktu evidován v podrozvaze.

6.2.2.2 Varianta b) - došlo k apreciaci koruny k datu vypořádání

Poslední část kapitoly zabývající se problematikou účtování derivátů na modelovém příkladu společnosti OMEXOM GA Energo se věnuje problematice účtování za okolností, že se účetní jednotka rozhodla využít možnosti spojené s účtováním o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky. Zároveň intervenční politika ČNB byla namísto ukončení posílena a došlo tak k apreciaci měnového kurzu na 28 CZK/EUR.

V případě, kdy by k datu vypořádání došlo k posílení intervenční politiky a kurz koruny vůči euru by vzrostl na 28 CZK/EUR by (za stejných stanovených výchozích podmínek spojených s vývojem měnového kurzu a úrokové míry na domácí i zahraniční depozita k rozvahovému dni) účetní jednotky postupovaly při účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky téměř totožně s předchozí situací, což ukazuje následující tabulka:

Tabulka 6: Návrh postupu účtování o forwardu zajišťujícím očekávané peněžní toky při budoucím prodeji EUR za apreciacie koruny k datu vypořádání

Op.	Druh data	Datum případu	Text	Částka	MD	D
1	Datum sjednání kontraktu	12. 11. 15	Zachycení podrozvahové pohledávky	39 926 338,84	761	789
2	Datum sjednání kontraktu	12. 11. 15	Zachycení podrozvahového dluhu	40 406 058,91	789	771
3	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění na reálnou hodnotu • snížení reálné hodnoty	446 184,40	414	373
4	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění podrozvahové pohledávky • snížení reálné hodnoty	16 650,65	761	789
5	Rozvahový den	31. 12. 15	Přecenění podrozvahového dluhu • zvýšení reálné hodnoty	528 951,99	789	771
6b	Datum vypořádání	12. 11. 16	Vypořádání kontraktu			
			• inkaso	40 110 000,00	221.1	373
			• platba	42 000 000,00	373	221.2
			• odúčtování rozvahových změn RH	446 184,40	373	414
			• vyúčtování ztráty z derivátu	1 890 000,00	567	373
7b	Datum vypořádání	12. 11. 16	Odúčtování podrozvahové pohledávky	39 942 989,48	789	761
8b	Datum vypořádání	12. 11. 16	Odúčtování podrozvahového dluhu	40 935 010,90	771	789

Zdroj: Vlastní zpracování

Totožné by bylo účtování k rozvahovému dni – jedná se opět o pokles reálné hodnoty derivátu, který účetní jednotka zaznamená na straně Má Dáti zaúčtováním na syntetický účet 414.

Rozdíl v účtování se týká pouze konečného vypořádání, jelikož účetní jednotka nerealizuje zisk z derivátu, ovšem apreciacie koruny vedla ke ztrátám z uzavřeného forwardového kontraktu.

Stejně jako v předchozím případě účetní jednotka proúčtuje ke dni vypořádání kontraktu změny na bankovních kontech a odúčtuje rozvahové změny reálné hodnoty, které byly zaznamenány k rozvahovému dni. Následně dojde k zaúčtování nákladů z derivátových operací a to v celkové výši ke dni 12. 11. 2016, tedy ke dni vypořádání.

Na závěr dojde opět k odúčtování pohledávky a závazku evidovaným v podrozvahové evidenci.

6.3 Vykazování derivátových operací

Vycházejíce z Českého účetního standardu č. 001 je účetní jednotka povinna derivátové operace evidovat v podrozvahové evidenci.

Ke dni sjednání kontraktu tedy ve společnosti OMEXOM GA Energo dojde k zachycení podrozvahové pohledávky a podrozvahového závazku a to ve výši uvedené v kapitole 6.1.1.

K rozvahovému dni dochází k přecenění podrozvahových pohledávek a závazků. V podrozvahové evidenci je vykázáno, zda došlo ke zvýšení či snížení hodnoty podrozvahové pohledávky či dluhu.

Dle modelového příkladu byly v kapitole 6.1.2 vypočteny změny těchto reálných hodnot, kdy v případě pohledávky i dluhu dochází ke zvýšení reálné hodnoty. Toto zvýšení účetní jednotka zaznamená v podrozvahové evidenci pro obě skutečnosti.

6.3.1 Vykazování derivátu k obchodování

K rozvahovému dni dochází k přecenění na reálnou hodnotu forwardu. Vzhledem k tomu, že oproti datu sjednání došlo k rozvahovému dni k růstu měnového kurzu, vykáže účetní jednotka snížení reálné hodnoty forwardu. Toto snížení reálné hodnoty účetní jednotka vykáže v rozvaze v řádku 116 jako navýšení hodnoty pasiv v položce jiných krátkodobých závazků (jelikož se jedná o vykazování kontaktu se splatností do jednoho roku).

Vzhledem ke zmiňovanému poklesu reálné hodnoty je k rozvahovému dni souvztažně účtováno na nákladový účet související s derivátovými operacemi. S ohledem na růst nákladů je ovlivněn výsledek hospodaření, jehož pokles se projeví na straně pasiv v rozvaze.

Z vyhlášky 500/2002 Sb. dále vyplývá povinnost účetních jednotek okomentovat sjednané derivátové kontrakty v příloze k účetní závěrce. Tato problematika je předmětem podkapitoly 6.3.3 uvedené níže.

Doposud uvedený způsob vykazování vycházející z modelového příkladu společnosti OMEXOM GA Energo byl spojen s vlivem na výsledek hospodaření běžného účetního období (tedy v tomto modelovém případě s výše uvedeným růstem nákladů, které působí na pokles výsledku hospodaření). Dle vyhlášky se jedná o vykazování typu derivátu k obchodování. (Vyhláška 500/2002 Sb.)

V případě, že by společnost splnila podmínky pro účtování a vykazování zajišťovacího derivátu by si mohla zvolit, zda o tomto bude účtovat, či si vybere formu účtování a vykazování prostřednictvím derivátu k obchodování.

6.3.2 Vykazování derivátu zajišťujícího očekávané peněžní toky

Pokud by si účetní jednotka zvolila účtování o kontraktu jako o derivátu sloužícím k zajištění očekávaného budoucího peněžního toku, vykazování by probíhalo odlišně. Účetní jednotky v takovém případě vykazují změnu reálné hodnoty k rozvahovému dni v položce vlastního kapitálu, konkrétně v rozvaze na řádku 76 na straně pasiv. Ve výsledku hospodaření dochází k projevení až při konečném vypořádání dané transakce.

Z problematiky analyzované v předchozích kapitolách je možné předpokládat, že existuje možnost účtování o derivátových kontraktech jako o derivátech zajišťovacích. Dle § 52 vyhlášky účtování a vykazování derivátu zajišťujícího očekávané peněžní toky podléhá splnění následujících podmínek (vyhláška 500/2002 Sb., § 52):

- a) existuje řádné zdokumentování zajišťovacího vztahu na samotném počátku,
- Vycházejíce z rešeršní části, součástí dokumentace je definování položek, které jsou zajišťovány – jedná se o zajištění budoucích peněžních toků, jelikož byl uzavřen kontrakt na budoucí prodej EUR.
 - Forma derivátového kontraktu vyplývá z uzavřené rámcové smlouvy s finanční institucí, dále je uvedena v rámci konfirmací, jež jsou tyto finanční instituce dle Evropského nařízení povinny protistraně zasílat; případně v tabulkách zasílaných do registrovaného Registru obchodních údajů, který za klienta zasílá finanční instituce. V tabulce č. 2¹³ je uváděno v části týkající se identifikace produktu zkratkou „CU“ že se jedná o měnové deriváty a použitím kódu „FW“ dochází k identifikaci s forwardovými kontrakty.
 - Rizika, proti kterým se chce účetní jednotka zajistit, jsou zřejmá již ze zajišťovaných položek. Jedná se o zajištění proti riziku měnovému. Taktéž je možno doložení tabulek vyplňovaných a zasílaných do registrovaného Registru obchodních údajů, kdy jak již bylo výše zmíněno, z tabulky č. 2 vyplývá kódem „CU“ jasná identifikace s deriváty měnovými.

¹³ Uvedena v příloze A

b) zajištění je efektivní.

- Účetní jednotka je povinna zjistit, zda je pro ni zajištění efektivní minimálně ke dvěma okamžikům: ke dni pořízení a ke dni rozvahovému.
- Společnost se zajišťuje proti případné změně měnového kurzu. Na základě informací dostupných v roce 2015 odhaduje vývoj na přelom roku 2016/2017. Společnost ví, že za rok obdrží velký obnos v EUR. Pokud by neexistoval předpoklad, že uzavřený kontrakt bude efektivní, nedošlo by k jeho uzavření.

c) je spolehlivě měřitelné a průběžně posuzované, zda je zajištění efektivní.

- Společnost k rozvahovému dni přeceňuje na reálnou hodnotu, při znalosti aktuálních úrokových sazeb a měnového kurzu. Totéž je možné sledovat i v průběhu následujícího účetního období (roku 2016) – efektivita je měřitelná ve vztahu k vývoji zmíněných proměnných během roku. Dle § 52 vyhlášky jsou účetní jednotky povinny prověřit efektivitu zajištění minimálně k datu pořízení a k datu sestavení účetní závěrky – výpočet je proveden v následujícím textu níže. (vyhláška 500/2002 Sb.; § 52)

Dle vyhlášky 500/202 Sb., § 52 je účetní jednotka povinna posoudit poměr efektivity zajištění a jak je výše uvedeno, je nucena efektivitu měřit a pravidelně zvažovat. Metod sloužících k měření efektivity zajištění je několik, pro účely této práce ovšem nebudou analyzovány. Z hlediska posouzení efektivity zajištění je pro tuto diplomovou práci uvažováno pouze použití metody dollar offset kdy je porovnána změna reálné hodnoty zajišťovacího nástroje ku změně reálné hodnoty zajišťované položky. Přímo z vyhlášky 500/2002 § 52 vyplývá podmínka efektivnosti zajištění – tedy dosažení poměru těchto hodnot v rozmezí 80 až 125 procent.

6.3.2.1 Efektivnost zajištění na počátku – při uzavření měnového forwardu

Aby mohla účetní jednotka účtovat a vykazovat derivát zajišťující očekávané peněžní toky, musí posoudit efektivnost zajištění k minimálně dvěma okamžikům – k počátku zajištění a k rozvahovému dni.

Pro výpočet efektivnosti je vycházeno z údajů již uvedených v předchozích kapitolách, kdy výpočet efektivnosti zajištění k datu uzavření měnového forwardu vychází z poměru hodnot podrozvahové pohledávky a podrozvahového dluhu, tedy:

$$PD = 40.406.058,91 \text{ Kč}$$

$$PP = 39.926.338,84 \text{ Kč}$$

Výpočet podrozvahové pohledávky vychází ze sjednaného forwardového kurzu, podrozvahový dluh uvažuje s kurzem spotovým platným ke 12. 11. 2015. Pro výpočet efektivnosti zajištění bude postup následující:

$$\frac{\text{Zajišťovací nástroj}}{\text{Zajišťovaná položka}} = \frac{39.926.338,84}{40.406.058,91} \times 100 = 98,81\%$$

K datu sjednání je tedy metodou dollar offset dokázáno, že zajištění je efektivní, jelikož výsledný poměr leží v intervalu stanoveném paragrafem 52 vyhlášky. Účetní jednotka si tedy k okamžiku sjednání může zvolit, zda bude účtovat o derivátu k obchodování, či zda si zvolí možnost účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky.

6.3.2.2 Posouzení efektivnosti zajištění k rozvahovému dni

K rozvahovému dni je účetní jednotka povinna přezkoumat, zda poměr změn reálných hodnot stále odpovídá zajišťovanému riziku s ohledem na to, aby zajištění bylo nadále efektivní.

K rozvahovému dni došlo k poklesu reálné hodnoty forwardu, jelikož koruna ke 31. 12. 2015 (dle výchozích modelových podmínek) posílila:

$$RH_{FW} = \frac{(26,74 - 27,0387) \times 1.500.000}{1 + 0,00484 \times \frac{311}{360}} = -446.184,4039 \text{ Kč}$$

Dále je nutné zjistit změnu reálné hodnoty zajišťované položky k rozvahovému dni. Výpočet vychází z rozdílu spotového kurzu k rozvahovému dni a k datu sjednání. Dále je použita sazba na zahraniční depozita platná ke 31. 12. 2015:

$$RH = \frac{(26,96 - 27,3344) \times 1.500.000}{1 + 0,001883 \times \frac{311}{360}} = -648.861,7945 \text{ Kč}$$

Ze změn reálných hodnot bude následně vypočten poměr, který by měl spadat do intervalu stanoveného vyhláškou 500/2002 aby zajištění splňovalo podmínku efektivnosti:

$$\frac{\text{Zajišťovací nástroj}}{\text{Zajišťovaná položka}} = \frac{446.184,4039}{648.861,7945} \times 100 = 68,76\%$$

Jak je z uvedeného výpočtu patrné, k rozvahovému dni je porušena podmínka efektivnosti zajištění, jelikož hodnoty nedosahují intervalu 80 – 125%. Účetní jednotka

tedy nemůže účtovat o derivátu a zároveň tento vykázat jako derivát zajišťující očekávané peněžní toky - je povinna forward zaúčtovat i vykázat jako derivát určený k obchodování.

6.3.3 Vykazování derivátu v příloze k účetní závěrce (bez rozdílu na povahu)

Společnost typu OMEXOM GA Energo by nejprve měla v části přílohy, týkající se použitých účetních metod zmínit způsoby oceňování derivátů, jejichž principy byly popsány v předchozí kapitole. Firma by tedy měla v této části přílohy uvést, že deriváty jsou prvotně oceněny pořizovací cenou a že jsou v rozvaze vykázány jako součást jiných krátkodobých závazků. (Pokud by k rozvahovému dni společnost vykazovala kladnou reálnou hodnotu, v rozvaze a následně v příloze by bylo komentováno vykazování v řádku 57, souvisejícím s jinými krátkodobými pohledávkami).

Dále společnost v části přílohy týkající se použitých účetních metod uvede (v modelovém případě společnosti OMEXOM GA Energo), že se účetní jednotka rozhodla účtovat o derivátech jako o derivátech k obchodování. (S ohledem na výše zmíněné vykázání na nákladovém účtu s vlivem na výsledek hospodaření běžného účetního období).

Dále účetní jednotka v příloze po uvedení struktury majetku, zásob, pohledávek, položek vlastního kapitálu, rezerv a podobně, uvede taktéž strukturu sjednaného forwardového kontraktu. V této části bude nejprve popsáno, že k rozvahovému dni je uzavřen měnový forwardový kontrakt sloužící k obchodování (případně k zajištění proti měnovému riziku dle volby účetní jednotky, pokud jsou splněny stanovené podmínky). Společnost uvede, že došlo k přecenění na reálnou hodnotu a tato záporná reálná hodnota (v případě modelového příkladu) je vykázána v jiných závazcích. Vzhledem k tomu, že se jedná o první rok, kdy byl forwardový kontrakt uzavřen, nebude dále uvedeno srovnání s minulým účetních období.

6.4 Audit finančních derivátů

Vzhledem k tomu, že společnost OMEXOM GA Energo překračuje limit pro povinný audit, je zřejmé, že v letech 2015 i 2016 se auditor bude zajímat taktéž o oblast derivátů. Obzvláště s ohledem na skutečnost, že společnost předpokládá využití tohoto zajišťovacího instrumentu poprvé, měla by mít vymezen dostatečný prostor pro zodpovězení otázek auditorskému týmu, který je povinen určit posuzovat riziko vzniku významné nesprávnosti.

Auditor posuzuje finanční deriváty v rámci auditu v několika oblastech. Již při podpisu smlouvy mezi auditorskou společností a auditovanou společností je management firmy dotazován ohledně samotné existence takovýchto instrumentů. Důvodem pro dotazování v této oblasti je budoucí sestavení plánu auditu, který musí být v souladu s fungováním dané společnosti případně s ohledem na budoucí konsolidaci a požadavky skupiny. Auditor je zodpovědný za dostatečné znalosti zvoleného týmu, který je sestaven pro účely ověření té konkrétní dané společnosti.

V době, kdy došlo k uzavření smlouvy mezi OMEXOM GA Energo a společností KPMG ovšem derivátové kontrakty neexistovaly, nebylo toto tedy v rámci plánu auditu na rok 2015 zohledněno.

Předaudit, týkající se jednotlivých procesů probíhajících ve společnosti, se již uskutečnil ve druhé polovině října roku 2015, v rámci kterého rovněž nemohla být ověřena a diskutována existence derivátu. Společnost již nicméně znala podmínky, za kterých budou realizovány zahraniční zakázky s výplatou v EUR a auditor byl vedoucím finanční účtárny seznámen s možností vzniku derivátu, který by mohl být předmětem ověření účetní závěrky za rok 2015.

Ke dni 12. 11. 2015 by dle modelového příkladu došlo k uzavření měnového forwardu na prodej EUR s dobou splatnosti jednoho roka. O vzniku této skutečnosti by mělo vedení společnosti, případně zodpovědný pracovník finančního oddělení, informovat minimálně senior auditora – lépe osoby, se kterými byl kontrakt na ověření účetní závěrky diskutován a následně podepsán. Auditorská společnost by měla posoudit znalosti složeného týmu, který se ověřením závěrky v dané společnosti zabývá. Pokud shledá, že znalosti a zkušenosti týmu nejsou dostačující, je povinen tým posílit – buď z vlastních zdrojů či sjednáním externí spolupráce s kompetentním odborníkem v dané oblasti.

Z pohledu povinností dané společnosti by mělo dojít k ověření u dané finanční instituce, se kterou je derivátový kontrakt sjednán. Společnost by měla zajistit (případně ověřit, zda tomu tak skutečně je), že banka, se kterou kontrakt uzavřela, vystaví a zašle auditorské společnosti konfirmaci pro účely auditu. Tato konfirmace by měla jasně uvádět, že se jedná o měnový forward, který byl sjednán dne 12. 11. 2015, k jeho uzavření došlo v souvislosti s budoucím prodejem 1.500.000 EUR a k vypořádání dojde k datu 12. 11. 2016 ve forwardovém kurzu 26,74 CZK/EUR.

V rámci řádného auditu bude posouzeno, zda forwardový kontrakt skutečně existuje (k čemuž mu poslouží confirmace od dané finanční instituce). V rámci ověření účetní závěrky se bude zabývat správným vykázáním derivátu k datu 12. 11. 2015, dále pak jeho vykázáním v účetní závěrce a komentářem v příloze. Účetní jednotka nesplňuje (dle výše uvedeného výpočtu) podmínky pro účtování a vykazování derivátu zajišťujícím peněžní toky, je tedy její povinností účtovat o derivátu k obchodování. Z toho důvodu auditor ověří správnost vykázání nákladů souvisejících se snížením reálné hodnoty forwardu k rozvahovému dni.

V rámci auditu za rok 2016 pak auditorská společnost opět ověří správné vykázání – zejména s ohledem na zaúčtování výnosů či ztrát k datu 12. 11. 2016.

7 Metodický návod pro společnosti aspirující na uzavření derivátového kontraktu

V předchozích kapitolách byl na modelovém příkladu společnosti OMEXOM GA Energo uveden možný postup, ze kterého mohou účetní jednotky vycházet při oceňování, účtování a vykazování spojeném se zajištěním formou forwardového kontraktu na prodej zahraniční měny.

Na základě analýzy požadavků jednotlivých bank, se kterými společnost Omexom GA Energo spolupracuje, byly dále zjišťovány podmínky, které musí společnost charakterizované v Nařízení Evropské Unie č. 648/2012 jako nefinanční instituce splnit před tím, než dojde k samotnému uzavření derivátového kontraktu typu forward.

S ohledem na konzultace se specialisty Komerční banky, Expobank a banky UniCredit, kteří se zabývají problematikou derivátů, byly porovnány podmínky pro uzavření forwardového kontraktu u těchto finančních institucí.

7.1 Podmínky pro uzavření OTC derivátového kontraktu

Komparací jednotlivých zjištění bylo dospěno k závěru, že pro všechny typy OTC derivátů jsou společnosti nepřesahující práh centrálního clearingového povinný (bez rozdílu, u které banky chtějí kontrakt uzavřít) splnit následující:

- 1) uzavřít s protistranou (banka) Rámcovou smlouvu související s obchodováním na finančních trzích,
- 2) mít schválenou tak zvanou Treasury/Kreditní linku,
- 3) vyplnit (zodpovědět) dotazník pro banku,
- 4) registrovat se k tzv. LEI číslu.

7.1.1 Rámcová smlouva související s obchodováním na finančních trzích

Prvotní podmínkou, umožňující uzavření forwardového kontraktu (respektive všech OTC derivátů, které jednotlivé instituce nabízejí), u každé ze zkoumaných bank je nutné uzavření Rámcové smlouvy související s obchodováním na finančních trzích. Vzor tohoto typu Rámcové smlouvy vychází z dokumentace publikované Evropskou bankovní federací a je dostupný na stránkách ČNB. Jednotlivé finanční protistrany (banky) z této čerpají při přípravě vlastní Rámcové smlouvy o obchodování na finančních trzích uzavírané s klienty.

Po všeobecných podmínkách jsou ve smlouvě zmiňovány přílohy související s repo obchody, zápůjčkami cenných papírů a zároveň přílohy k derivátovým transakcím s rozlišením podle druhu zajišťovaného rizika. V Rámcové smlouvě je dále nutno uvést adresy pro doručování oznámení a jiných sdělení, způsob řešení sporů a další ustanovení.

Poslední část Rámcové smlouvy se věnuje oznamovací povinnosti dle nařízení EMIR – je jasně smluvně stanoveno, zda bude banka reportovat za obě strany či nefinanční instituce (podnik) bude reportovat sám.

7.1.2 Treasury linka/Kreditní limit

- U Komerční banky se klient setká s termínem „kreditní limit,“
- Expobank stejnou záležitost nazývá „Treasury linka,“
- UniCredit pracuje s pojmem „limit pro treasury operace.“

Jedná se o zajištění banky z důvodu možného neplnění klienta v termínu splatnosti kontraktu a souvisí s podepsáním Rámcové smlouvy o obchodování na finančních trzích. Pokud banka treasury linku neschválí – není možno derivátový kontrakt uzavřít a banka ani s klientem nepodepíše Rámcovou smlouvu.

Ke schválení treasury linky je společnost povinna bance doložit minimálně legislativní výkazy za aktuální období a rozbor pohledávek a závazků dle rozmezí splatnosti. Banka poté provede výpočet výše treasury linky, která se odvíjí od celkové výše požadovaného derivátu a počtu měsíců, na které se kontrakt sjednává. Je spočtena poměrná část, která jak již bylo zmíněno, bance slouží k vyhodnocení případného rizika pro okamžik plnění, kdy existuje potenciální riziko, že by klient neměl dostatek prostředků na svém bankovním kontu.

V modelovém případě, jehož oceňováním, vykazováním a účtováním se zabývala šestá kapitola této diplomové práce, tedy za okolností budoucího prodeje 1.500 tisíc EUR s lhůtou splatnosti (vypořádání kontraktu) 12 měsíců, by byla treasury linka spočtena přibližně ve výši 100.000,- EUR.

„Výpočet provádí banka sama na základě dodaných podkladů. Dále záleží na bonitě společnosti. Samotný výpočet limitu pro treasury operace je prováděn pomocí simulace Monte Carlo.¹⁴“ (p. Sedláček, UniCredit bank)

¹⁴ „Metoda využívající statistickou simulaci pro nalezení řešení výsledků nezávislých na tržních datech.“ (systemy.etrading.cz)

7.1.3 Dotazník informovanosti

Tento bod vyplývá z povinnosti, kterou banky mají v souvislosti se zjištěním informovanosti klienta o produktu. Dotazník se tedy týká klientových znalostí (jak hluboce je podnikatelský subjekt o problematice informován) a jeho případných zkušeností v oblasti derivátových obchodů.

V případě, že je společnost rozhodnuta, že chce derivátový kontrakt uzavřít, je před podepsáním Rámcové smlouvy dotazována především ohledně znalosti rizik, která ze zajištění touto formou vyplývají. Je zkoumáno, zda si je klient (podnikatelský subjekt uzavírající OTC derivátový kontrakt) vědom, že při negativním vývoji může dojít ke ztrátě, jelikož se jedná o závaznou smlouvu.

7.1.4 Registrace k LEI číslu

LEI (Legal Entity Identifier) je mezinárodní identifikační číslo, ke kterému je právnická osoba povinna se zaregistrovat, aby mohl být prováděn reporting související s uzavřením OTC derivátů. Jedná se o dvacetimístný identifikátor, který je složen z číselných a písmenných kombinací.

Registrace k LEI číslu je umožněna pouze u oprávněných subjektů, za které se v konkrétním státě zaručila odpovídající státní instituce. Na území České republiky je takovýmto oprávněným subjektem Centrální depozitář cenným papírů. Pro žádost o LEI číslo je nutné, aby oprávněná osoba (například pověřený zaměstnanec dané společnosti) vyplnil elektronický formulář, který je dostupný na internetových stránkách Centrálního depozitáře CP. Formulář komunikuje s ARES¹⁵, vyplněním IČ společnosti tedy dojde k automatickému doplnění údajů dle tohoto Administrativního registru. Následně systém formulář Centrálního depozitáře zkontroluje. Uvažována je kontrola především v ohledu případné možnosti vzniku duplicity (zda již subjekt není k LEI číslu registrován). Následně je registrující (daná společnost) zaslaným emailem vyzvána k zaplacení registračního poplatku.

Poplatek za přidělení registračního čísla Centrálním depozitářem je možné platit v Českých korunách nebo Eurech a to ve výši 1.875 Kč (nebo 70 EUR). LEI číslo je platné po dobu jednoho roku. Pokud chce daná společnost po uplynutí roční lhůty platnost prodloužit, je nucena zaplatit roční poplatek za vedení ve výši 1.375 Kč (nebo 50 EUR).

¹⁵ Administrativní registr ekonomických subjektů

Pokud během platnosti registrace LEI čísla dojde k jakékoliv změně identifikačních údajů společnosti zapisovaných do ARES, je firma povinna požádat i o změnu údajů zapsaných v registru pro LEI. Tato změna je provedena Centrálním depozitářem bezplatně.

7.1.5 Ostatní administrativní povinnosti

V rámci povinnosti reportingu jsou účastníci kontraktu nuceni reportovat údaje o uzavřených derivátových smlouvách. Zároveň je stanovena povinnost sesouhlasení portfolií, kdy klient (daná společnost) obdrží od protistrany (banka) seznam nevypořádaných derivátových obchodů k odsouhlasení.

Za podmínek modelové situace analyzované v této diplomové práci by reporting proběhl pouze jedenkrát ročně.

7.2 Uzavření OTC derivátového kontraktu

Po splnění podmínek uvedených výše již nic nebrání samotnému uzavření kontraktu. Dochází k dohodě protistran, ať již prostřednictvím nahrávaného telefonického hovoru, při osobním setkání se zodpovědným pracovníkem dané finanční instituce či využitím elektronické aplikace (v případě sjednání derivátu u Komerční banky v aplikaci ProfiBanka).

Je dohodnut objem daného kontraktu, konkretizován druh instrumentu, který bude využit (například že bude využito měnového forwardu) a klientovi je sdělen aktuální spotový a forwardový kurz. Jedná se o tržní kurz, který se odvíjí od střetu nabídky a poptávky různých bank. Na rozdíl od toho, co se tedy lze domnívat ze zkoumané literární rešerše – nejedná se o výpočet forwardového kurzu dle bodů zveřejněných na stránkách České Národní Banky a taktéž měnový kurz, ze kterého je vycházeno, nepramení z hodnot uváděných touto institucí. Analýzou a dotazováním v praxi bylo zjištěno, že výpočet forwardového kurzu se odvíjí od hodnot zveřejňovaných různými mezinárodními agenturami (zpravidla Reuters). ČNB na internetových stránkách zveřejňuje průměry několika agentur, nicméně banky se při stanovování forwardového kurzu tímto průměrem neřídí.

V souvislosti s podepsáním Rámcové smlouvy související s treasury operacemi byl s bankou rovněž dohodnut způsob reportingu. Zároveň jsou protistrany nově uzavřeného kontraktu povinny splnit oznamovací povinnost – pokud je smluvně stanoveno, banka

vyplní a zašle vyplněná data registrovanému Registru obchodních údajů zároveň i za klienta.

Klient rovněž při uzavření derivátového kontraktu obdrží od banky podklady ke confirmaci. Jedná se o splnění povinnosti vyplývající z Nařízení č. 648/2012 související s požadavkem vzájemného sesouhlasení portfolií. V praxi to vypadá tak, že klient obdrží seznam nevypořádaných derivátových obchodů, které po něm banka požaduje odsouhlasit.

Veškerá dokumentace, kterou účetní jednotka v rámci uzavření derivátového obchodu obdrží, je možno využít jako podklad pro splnění požadavku souvisejícího s řádným zdokumentováním zajišťovacího vztahu na samotném počátku zajišťovacího vztahu.

7.3 Průběh oceňování, účtování a vykazování derivátového kontraktu

K datu uzavření OTC derivátového kontraktu účetní jednotka zaeviduje v podrozvahové evidenci pohledávku (která existuje ve vztahu k bance) a závazek (související s poskytnutím plnění bance po uplynutí stanovené doby). Do podrozvahové evidence účetní jednotka uvede tyto dvě skutečnosti a to v pořizovací ceně, přepočtené na české koruny. Výpočet pro stanovení podrozvahové pohledávky a závazku byl uveden v předchozích kapitolách této diplomové práce.

Účetní jednotka má zároveň právo volby, zda bude o derivátu účtovat jako zajišťujícím či o derivátu k obchodování. Pokud by chtěla využít možnosti účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky, je povinna k datu sjednání změřit (vypočít) efektivnost tohoto zajištění.

Při volbě účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky je účetní jednotka povinna zajišťovací vztah doložit. Náležitosti takovéto dokumentace uvádí na příkladu měnového forwardu následující tabulka:

Tabulka 7: Návrh tabulky související s požadavkem na dokumentaci zajišťovacího vztahu

Zajišťovaná položka	Budoucí prodej měny
Zajišťované riziko	Měnové riziko Podnik XY se rozhodl zajistit proti případnému poklesu měnového kurzu kvůli evidenci pohledávek, jejichž plnění očekává v budoucnu.
Vznik zajištění	<i>Datum uzavření kontraktu</i>
Určení zajišťovaného prvku	Zajištění očekávaného peněžního toku souvisejícího s pravděpodobnými budoucími příjmy v cizí měně
Druh obchodu	Forward
Prodávaná měna	<i>Zde bude uvedena měna, kterou bude podnik prodávat¹⁵</i>
Nakupovaná měna	<i>Zde bude uvedena měna, kterou podnik v budoucnu nakoupí</i>
Objem kontraktu	<i>Zde je uveden objem sjednaného kontraktu¹⁶</i>
Forwardový kurz sloužící k zajištění	<i>Kurz stanovený při uzavření kontraktu</i>
Datum splatnosti	<i>Datum konečného vypořádání</i>
Metoda měření efektivity	<i>Např. Metoda dollar offset</i>

Zdroj: Vlastní zpracování

Účetní jednotka by dle požadavku českých účetních předpisů měla vytvořit takovou dokumentaci již ke vzniku případu (tedy k datu uzavření derivátového kontraktu).

K rozvahovému dni (pokud termínový kontrakt k tomuto datu existuje) jsou účetní jednotky povinny přecenit reálnou hodnotu sjednaného derivátového kontraktu. Jak již bylo zmíněno v této diplomové práci, v kapitole zabývající se problematikou oceňování forwardového kontraktu na modelovém příkladu společnosti OMEXOM GA Energo, auditoři doporučují auditovaným společnostem, aby se při stanovení reálné hodnoty derivátu obrátili na specialisty zabývající se touto problematikou.

Dle povahy derivátu zároveň společnosti k rozvahovému dni zaúčtují změnu reálné hodnoty a to:

- v případě, že účtují o derivátu určeném k obchodování přímo do nákladů či výnosů (dle skutečnosti) běžného účetního období,
- v případě, že si účetní jednotka vybrala (a je jí umožněno) účtovat o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky zaúčtuje prostřednictvím oceňovacích rozdílů z přecenění majetku a závazků.

V obou případech je souvztažně účtováno prostřednictvím jiných závazků či pohledávek (dle charakteru změny reálné hodnoty derivátu).

Taktéž k rozvahovému dni (za předpokladu existence derivátového kontraktu k tomuto datu) účetní jednotka přecení výši pohledávky a dluhu zanesených v podrozvahové evidenci. Dle povahy dané změny (míněno jejich pokles či zvýšení) je na podrozvahové účty zanesen rozdíl výše dané pohledávky a závazku. Tento rozdíl pramení ze změny skutečnosti k rozvahovému dni, od kterého je odečten stav ke dni sjednání kontraktu zaúčtovaného v podrozvaze.

Zároveň jsou účetní jednotky k rozvahovému dni povinny znovu zjistit (změřit) efektivitu zajištění, pokud se rozhodly účtovat o zajišťovacím derivátu. Za situace, kdy podmínky pro možnost účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky jsou k datu sestavení účetní závěrky porušeny, musí účetní jednotka situaci přehodnotit. V tom případě dojde k přeúčtování dle metodiky související s deriváty k obchodování. Dojde tedy k zaúčtování změn reálné hodnoty forwardového kontraktu do výnosů či nákladů aktuálního účetního období.

K rozvahovému dni účetní jednotky sestavují přílohu k účetní závěrce. V rámci přílohy jsou povinny uvést skutečnosti související se samotnou existencí derivátových kontraktů. Dále by měl být okomentován způsob oceňování k jednotlivým datům – tedy způsob ocenění k datu sjednání kontraktu (v pořizovací ceně), k rozvahovému dni (pokud derivát k tomuto datu existuje), případně k datu vypořádání (za okolností, že k datu sestavení účetní závěrky je již kontrakt zcela vypořádán).

Mezi další náležitosti přílohy patří komentář zvolené metody účtování a vykazování daného kontraktu – tedy zda se účetní jednotka rozhodla (či neměla možnost volby) účtovat o derivátu k obchodování, či zda je využita možnost a splněny podmínky pro derivát zajišťující očekávané peněžní toky.

V příloze je následně po zmínění struktury majetku, zásob, pohledávek, položek vlastního kapitálu, rezerv a podobně, uvedena zároveň struktura sjednaného forwardového

kontraktu. V této oblasti je zmíněno, že k rozvahovému dni došlo k přecenění na reálnou hodnotu a tato je vykázána jako součást položky jiných závazků (případně jiných pohledávek dle povahy). Pokud účetní jednotka evidovala derivátový kontrakt i v předchozím účetním období, za které sestavovala účetní závěrku, uvede v příloze porovnání s tímto minulým rokem.

Struktura vykázání derivátových operací v příloze k účetní závěrce může mít například následující podobu:

Tabulka 8: *Návrh struktury vykázání derivátů pro účely přílohy k účetní závěrce*

2015		
Nominální hodnota (smluvní)	Reálná hodnota	
	Kladná	Záporná
<u>Měnové kontrakty</u>		
<i>Forwardy</i>		
Deriváty celkem		

Zdroj: Vlastní zpracování

Výše uvedená tabulka uvádí případ, že účetní jednotka účtuje a vykazuje derivátový kontrakt poprvé. Za okolností, že účetní deriváty již byly předmětem účetní závěrky minulého účetního období, byly by v tabulce uvedeny další sloupce se stejnou strukturou – ovšem s uvedením dat předchozího roku.

V rámci požadavku na řádné zdokumentování derivátu zajišťujícího očekávané peněžní toky by bylo vhodné uvést tuto skutečnost v příloze, například v následující podobě:

Tabulka 9: *Návrh možného vykázání měnového forwardu zajišťujícího očekávané peněžní toky v příloze k účetní závěrce*

Zajišťovaná položka	Budoucí prodej cizí měny
Zajišťovací instrument	Měnový forward
Zajišťované riziko	Měnové riziko
Metoda měření efektivity	Metoda dollar offset
Typ zajišťovacího vztahu	Zajištění očekávaných peněžních toků

Zdroj: Vlastní zpracování

7.4 Vypořádání derivátového kontraktu, požadavky auditu

K datu vypořádání kontraktu se jednotlivé způsoby účtování rozcházejí.

O derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky je k datu vypořádání účtováno a je vykázán následovně:

- v rámci převodu zůstatků, uskutečněného bankovní institucí mezi účty vedenými v jednotlivých měnách, je zaúčtováno na příslušné analytické účty dle účtového rozvrhu dané účetní jednotky,
- současně jsou odúčtovány rozvahové změny, které vznikly k rozvahovému dni,
- teprve k tomuto okamžiku, tedy k datu vypořádání, je zaúčtován celkový zisk či ztráta z dané derivátové operace do nákladů nebo výnosů dle povahy.

Oproti tomu ve spojitosti s derivátem k obchodování je zaznamenáno následující:

- nejprve je derivátový kontrakt přeceněn na reálnou hodnotu, o jejíž změně je zaúčtováno do nákladů či výnosů; výše účtované hodnoty se odvíjí od již zaúčtované skutečnosti uvedené k rozvahovému dni (viz modelový příklad)
- rovněž dochází k zaúčtování na příslušné analytické účty spojené s bankovními konty při konečném vypořádání mezi těmito,
- dochází pouze k odúčtování hodnoty z účtu jiných pohledávek či závazků, jejíž výše se odvíjí od již proučtovaných výnosů či nákladů

Dále je v obou případech – tedy při derivátu k obchodování i derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky – odúčtována hodnota podrozvahové pohledávky a závazku.

Samotný proces vypořádání částek mezi účastníky sjednaného kontraktu – tedy bankou a klientem – je z pohledu společnosti proveden automaticky. Banka sama provede převod mezi bankovními konty dané společnosti. O vypořádání kontraktu je firma následně informována písemně – ať prostřednictvím internetové aplikace (Profibanka) či emailem nebo doporučeným psaním – dle podmínek stanovených ve smlouvě. Zároveň banka zašle registrovanému Registru obchodních údajů informaci, že došlo k vzájemnému vypořádání pohledávek a závazků mezi účastníky derivátového kontraktu.

Po vypořádání kontraktu je v rámci účetní závěrky za dané účetní období, ve kterém vypořádání proběhlo, opět komentován průběh derivátové operace v příloze.

Auditor bude následně v rámci ověření účetní závěrky ve spojitosti s deriváty posuzovat, zda měnový kontrakt skutečně existuje (k čemuž mu poslouží confirmace od dané finanční instituce). V rámci ověření se bude zabývat správným vykázáním derivátu k datu sjednání, dále pak správností vykázání v účetní závěrce a uvedením vhodného komentáře v příloze. Pokud si účetní jednotka zvolila (za situace že může, jelikož jsou splněny podmínky), že bude účtovat o derivátu zajišťujícím peněžní toky, ověří auditor oprávněnost tohoto rozhodnutí. Pokud by shledal, že uzavřený kontrakt dostatečně neodpovídá podmínkám existence zajišťovacího derivátu, doporučil by účetní jednotce tento kontrakt přeúčtovat jako derivát k obchodování. Společnost by tedy byla povinna účtovat o snížení (či zvýšení reálné hodnoty) do nákladů (výnosů) aktuálního období. Pokud by toto nebylo učiněno, bylo by ohroženo vydání čistého výroku.

Pokud je auditována již závěrka obsahující konečné vypořádání ve spojitosti s derivátovým kontraktem, ověří auditor opět správnost účtování a vykázání zejména ve vztahu k nákladům či výnosům aktuálního účetního období.

Závěr

Na činnost podnikatelských subjektů působí mnoho okolností, které mohou mít na předmět podnikání jak pozitivní tak i negativní dopad. Společnosti mnohdy předem nedisponují informacemi ohledně náhlých změn, které na trhu nastanou. Mezi vlastnosti managementu by ovšem měla patřit schopnost predikce možného vývoje takových okolností, které by mohly činnost podniku zasáhnout. Tato diplomová práce se zabývala možnostmi eliminace rizika plynoucího ze změny směnného kurzu. Jako nástroj k potlačení negativních vlivů z možného výkyvu měnového kurzu byly analyzovány deriváty se zaměřením na měnové forwardy.

Kapitola označená číslem dvě byla věnována charakteristice derivátových operací. Nejprve byl krátce nastíněn historický vývoj derivátů, po kterém následoval úvod do problematiky těchto finančních instrumentů z hlediska jejich členění, významu a využití. V navazující části byla osvětlena existence základních druhů derivátových kontraktů. Druhá polovina této kapitoly byla orientována na problematiku oceňování, účtování a vykazování se zaměřením na měnové forwardy. Třetí kapitola stručně shrnuje aktuální problematiku diskutovanou v impaktovaných časopisech.

Praktická aplikace teoretických východisek byla demonstrována na modelovém příkladu společnosti OMEXOM GA Energo s.r.o. Tento podnik byl v rámci čtvrté kapitoly představen z hlediska jeho historie a předmětu činnosti. Dále byla firma prezentována po stránce ekonomické ve spojení s vývojem dosahovaného obrátu a majetkovou a kapitálovou strukturou.

Pátá kapitola vychází z odborných konzultací se specialisty třech bank, se kterými modelová společnost dlouhodobě spolupracuje. Na základě těchto diskusí byly analyzovány všeobecné podmínky pro uzavření OTC-derivátových kontraktů ve vazbě na nařízení Evropské Unie. Dále tato kapitola rozebírá nabídky produktů jednotlivých bank v oblasti měnových kontraktů. Pro účely modelového příkladu je lhostejné, se kterou institucí daná společnost uzavře měnový kontrakt, jelikož všechny zkoumané banky umožňují uzavření forwardového kontraktu za stanovených výchozích podmínek. Tyto výchozí podmínky jsou podrobněji rozvedeny ve třetí části páté kapitoly, kde je vyzdvížena reálnost využití měnových forwardů ve společnosti OMEXOM GA Energo při uzavření kontraktu na prodej 1,5 milionu EUR s dvanáctiměsíční splatností.

Poslední dvě kapitoly patří mezi stěžejní část této diplomové práce. Šestá kapitola se věnuje problematice oceňování, účtování a vykazování měnového forwardu na konkrétním případě prodeje měny. Hodnoty vstupující do výpočtů ke dni uzavření kontraktu vycházejí ze skutečnosti diskutované se specialisty jednotlivých bank. K datu vypořádání jsou poté uvažovány dvě možné skutečnosti a to pokles kurzu, se kterým souvisí realizace zisku z měnového forwardu, či situace opačná. V první části této šesté kapitoly je uveden postup výpočtu jednotlivých hodnot, o kterých bude účetní jednotka účtovat. Druhá část kapitoly se dále zabývá samotným účtováním a to s rozlišením při účtování o derivátu k obchodování a o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky. Následně navazuje proces vykazování měnového forwardu se zdůrazněním podmínek, které musí být splněny pro možnost účtování o zajišťovacím derivátu. V rámci měření efektivity zajištění u modelového příkladu bylo zjištěno, že je k rozvahovému dni porušena podmínka pro možnost účtování o derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky. Společnost by tedy byla za stanovených podmínek povinna účtovat o derivátu k obchodování. V poslední části šesté kapitoly je krátce podotknuta souvislost finančních derivátů s ověřením účetní závěrky auditorem.

Přínos diplomové práce pro praxi podnikatelských subjektů vyplývá ze sedmé kapitoly. Tato kapitola by mohla být využitelná společnostmi, které doposud neměly zkušenosti s derivátovými kontrakty a uvažují o využití způsobu zajištění prostřednictvím těchto finančních instrumentů. V první části je uvedena skutečnost, že uzavření OTC-derivátu podléhá podmínkám stanoveným Evropskou Unií. Tyto požadavky zvyšují administrativní náročnost a podmiňují samotné uzavření kontraktu. Každá společnost je povinna před sjednáním derivátové operace doložit bance podklady, které jsou nutné pro výpočet treasury linky. Bez schválené treasury linky nemůže být sjednán derivátový kontrakt. Dále je podepisována Rámcová smlouva související s obchodováním na finančních trzích, je vyplňován dotazník informovanosti o rizicích a po společnostech je požadována registrace k LEI číslu.

Poslední tři části sedmé kapitoly se zabývají metodikou oceňování, účtování a vykazování OTC-derivátů. Uveden je obecný postup od uzavření kontraktu přes souhrn oceňování, účtování a vykazování v průběhu životnosti kontraktu až po proces konečného vypořádání. Metodika, která je navržena v této poslední části diplomové práce, byla demonstrována na konkrétním příkladu uvedeném v rámci šesté kapitoly.

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Postup při účtování měnových derivátů.....	31
Tabulka 2:	Vývoj měnového kurzu a úrokových sazeb pro účely modelové situace .	55
Tabulka 3:	Návrh postupu účtování o forwardu k obchodování v souvislosti s prodejem EUR při depreciaci koruny k datu vypořádání.....	62
Tabulka 4:	Návrh postupu účtování o forwardu k obchodování v souvislosti s prodejem EUR při apreciaci koruny k datu vypořádání.....	64
Tabulka 5:	Návrh postupu účtování o forwardu zajišťujícím očekávané peněžní toky při budoucím prodeji EUR za depreciace koruny k datu vypořádání	66
Tabulka 6:	Návrh postupu účtování o forwardu zajišťujícím očekávané peněžní toky při budoucím prodeji EUR za apreciaci koruny k datu vypořádání.....	68
Tabulka 7:	Návrh tabulky související s požadavkem na dokumentaci zajišťovacího vztahu.....	81
Tabulka 8:	Návrh struktury vykázání derivátů pro účely přílohy k účetní závěrce	83
Tabulka 9:	Návrh možného vykázání měnového forwardu zajišťujícího očekávané peněžní toky v příloze k účetní závěrce	83

Seznam obrázků

Obrázek 1:	Členění termínových derivátových kontraktů podle jejich základních vlastností a způsobu obchodovatelnosti.....	16
Obrázek 2:	Nejvýznamnější druhy podkladových aktiv termínových (derivátových) instrumentů	17
Obrázek 3:	Základní členění swapových kontraktů podle nejčastěji se vyskytujících druhů jejich podkladových (finančních) aktiv	23
Obrázek 4:	Oblasti působení společnosti v ČR	41
Obrázek 5:	Organizační strom skupiny VINCI.....	42

Seznam grafů

Graf 1:	Vývoj směnného kurzu USD/CZK v letech 2000 – 2015	18
Graf 2:	Vývoj směnného kurzu EUR/CZK v letech 2000 - 2015.....	19
Graf 3:	Vývoj obrátu společnosti OMEXOM GA Energo s.r.o. [v tis. Kč]	45

Seznam použitých zkratk

CBOT	Chicago Board of Trade
ČÚS	Český Účetní Standard
OTC	Over-The-Counter; obchodování mimo burzu
PXE	Power Exchange Central Europe; burza pro obchodování s elektřinou
VVN	Velmi vysoké napětí
ZVN	Zvláště vysoké napětí
DHM	Dlouhodobý hmotný majetek
Sb.	Sbírka
ČNB	Česká Národní Banka
ESMA	European Securities and Market Authority; Evropský orgán pro CP a trhy
SRN	Spolková republika Německo
MD	Má Dáti
D	Dal
CZK	Česká koruna
USD	Americký dolar
EMIR	European Market Infrastructure Regulation; regulace evropského trhu
LEI	Legal Entity Identifier; mezinárodní obdoba identifikačního čísla
CP	Cenný papír
ARES	Administrativní registr ekonomických subjektů

Seznam použité literatury

Monografie

DVOŘÁK, Petr. *Deriváty*. 1. přeprac. vyd. Praha: Oeconomica, 2006, 297 s. ISBN 80-245-1033-2.

DVOŘÁK, Petr. *Deriváty*. Vyd. 2., přeprac. V Praze: Oeconomica, 2008, 297 s. ISBN 978-80-245-1435-2.

HRDÝ, Milan, HOROVÁ Michaela. *Strategické finanční řízení a investiční rozhodování*. 2. Vydání, BILANCE spol. s r.o., 2011, 270 s. ISBN 978-80-86371-50-4

JÍLEK, Josef. *Finanční a komoditní deriváty v praxi*. 2. upr. vyd. Praha: Grada, 2010, 630 s. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-3696-9.

KOVÁŘÍK, Michal. *Využití finančních derivátů při zajišťování peněžních toků*. Vyd. 1. Bučovice: Nakladatelství Martin Stříž, 2011, 143 s. ISBN 978-808-7106-495.

MARKOVIČ, Peter a kolektiv. *Manažment finančných rizík podniku*. Vyd. 1. Iura Edition, 2007, 384 s. ISBN 978-80-8078-132-3.

REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 4., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014, 760 s. Partners. ISBN 978-80-247-3671-6.

STROUHAL, Jiří. *Peněžní prostředky a cenné papíry v účetnictví podnikatelů*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 260 s. Téma (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-557-1.

TICHÝ, Tomáš. *Finanční deriváty: typologie finančních derivátů, podkladové procesy, oceňovací modely*. 1. vyd. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2006, 162 s. ISBN 80-248-1180-4.

Další prameny a zdroje

STROUHAL, Jiří. Účtování měnových derivátů v praxi podnikatelských subjektů. *Účetnictví*. 2015, **2015**(7): 2-16. ISSN 0139-5661.

ŽIDKOVÁ, Štěpánka. *Zhodnocení ekonomické situace podniku*. Plzeň, 2013. Bakalářská. ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI FAKULTA EKONOMICKÁ.

Internetové zdroje

STUPAVSKÝ, M. *Začalo to obilím a zatím skončilo počasím*. [online]. 2007 [cit. 2015- 06- 5]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/19026-zacalo-to-obilim-a-zatim-skoncilopocasim>

- DON CHANCE. *A Brief History of Derivatives* [online]. [cit. 2015-06-08]. Dostupné z: <http://husky1.stmarys.ca/~gye/derivativeshistory.pdf>
- MATHERS, William S. *A Brief History of Derivatives* [online]. [cit. 2015-06-05]. Dostupné z: <http://www.remarkits.com/derivatives/3.0history.php>
- KURZY.CZ. *Interaktivní graf kurzu americký dolar / česká koruna (USD / CZK)*. [online]. [cit. 2015-09-13]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/grafy/>
- KURZY.CZ. *Interaktivní graf kurzu euro / česká koruna (EUR / CZK)*. [online]. [cit. 2015- 9-13]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/grafy/>
- Deloitte - Účetní zpravodaj. *Nový standard IFRS 13 - Oceňování reálnou hodnotou*. [online]. 2011 [cit. 2015-09-17]. Dostupné z: http://edu.deloitte.cz/Upload/Newsletters/accounting/2011/ucetni_zpravodaj_1109.pdf
- ČNB.cz. *Informace o devizovém trhu*. [online]. [cit. 2015- 10- 03] Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/
- GA Energo.cz. *Služby společnosti OMEXOM GA Energo*. [online]. [cit. 2015- 11- 01] Dostupné z: <http://www.gaenergo.cz/cz/sluzby.htm>
- VINCI.com. *The tree structure of Group VINCI*. [online]. [cit. 2015- 11- 01] Dostupné z: <http://www.vinci.com/vinci.nsf/en/page/tree-structure.htm>
- ČNB.cz. *Metodické a výkladové materiály: Nové požadavky nařízení EMIR*. [online]. [cit. 2015- 11- 21] Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/legislativni_zakladna/obchodovani_s_OTC_derivaty/metodiky_vyklady.html
- E15.cz. *ČNB bude držet kurz 27 korun za euro alespoň do poloviny roku 2016*. [online]. [cit. 2015- 11- 04] Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/ekonomika/cnb-bude-drzet-kurz-27-korun-za-euro-alespon-do-poloviny-roku-2016-1224817;>
- ČNB.cz. *Kurzy devizového trhu – měsíční průměry*. [online]. [cit. 2015- 11- 04] Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/devizovy_trh/kurzy_devizoveho_trhu/prumerne_mena.jsp?mena=EUR
- ČNB.cz. *Sazby PRIBOR - měsíční a roční průměry*. [online]. [cit. 2015- 11- 04] Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/financni_trhy/penezni_trh/pribor/prumerne.jsp?year=2015&show=Spustit+sestavu
- GLOBAT-RATES.COM. *Euribor interest rates 2015*. [online]. [cit. 2015- 11- 04] Dostupné z: <http://www.global-rates.com/interest-rates/euribor/2015.aspx>

TRADING SYSTEMS.EU. *Monte Carlo*. [online]. [cit. 2015- 12- 01] Dostupné z: <http://systemy.etrading.cz/systemy/vzdelavani/monte-carlo.html>

IFRS.ORG. *IFRS 13 – Fair Value Measurement*. [online]. [cit. 2015-09-17] Dostupné z: <http://www.ifrs.org/IFRSs/IFRS-technical-summaries/Documents/English%20Web%20Summaries%202013/IFRS%2013.pdf>

Deloitte: IAS 39. *Financial Instruments: Recognition and Measurement*. [online]. [cit. 2015-09-17] Dostupné z: <http://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias39>

Legislativa

Zákon, kterým se mění zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen "České účetní standardy pro finanční instituce")

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů

NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 648/2012 ze dne 4. července 2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 149/2013 ze dne 19. prosince 2012, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 s ohledem na regulační technické normy týkající se ujednání o nepřímém clearing, povinnosti clearing, veřejného rejstříku, přístupu k obchodnímu systému, nefinančních smluvních stran a technik zmírňování rizika pro OTC derivátové smlouvy, u nichž ústřední protistrana neprovádí clearing

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 148/2013 ze dne 19. prosince 2012, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů, pokud jde o regulační

technické normy týkající se minimálních údajů, které mají být vykázány do registrů obchodních údajů

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 1247/2012 ze dne 19. prosince 2012, kterým se stanoví prováděcí technické normy, pokud jde o formát a četnost vykazování obchodů do registrů obchodních údajů podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 o OTC derivátech, ústředních protistranách a registrech obchodních údajů

Impaktované časopisy

PAHOLOK, Igor. Credit Value Adjustment and economic motivation to trade on pxe. *Prague Economic Papers*. 2015, **2015**(03): 245-259. ISSN 2336-730.

APERGIS, Nicholas a Ahdi Noomen AJMI. Systemic Sovereign Risk and Asset Prices. *Finance a úvěr – Czech Journal of Economics and Finance*. 2015, **2015**(2): 127- 143. ISSN 0015-1920.

Seznam příloh

PŘÍLOHA A: Údaje o protistranách a společných ustanoveních, které mají být reportovány registrovanému Registru obchodních údajů

PŘÍLOHA B: Výchozí hodnoty pro stanovení výše měnového kurzu a úrokových sazeb ke 31. 12. 2015

PŘÍLOHA C: Účtový rozvrh – syntetické účty použité při účtování na modelovém příkladu ve společnosti OMEXOM GA Energo

PŘÍLOHA A: Údaje o protistranách a společných ustanoveních, které mají být reportovány registrovanému Registru obchodních údajů

Tabulka č. 1 – Údaje o protistraně

	Pole	Údaje, které se mají vykazovat	
1	Časový záznam podání zprávy	Datum a čas podání zprávy do registru obchodních údajů.	Datum / čas (UTC) ve formátu podle ISO 8601.
2	Identifikace protistrany	Specifický kód k identifikaci vykazující protistrany. V případě fyzické osoby se použije kód klienta.	Identifikační kód právnické osoby (LEI) (20 alfanumerických znaků), prozatímní identifikační kód subjektu (20 alfanumerických znaků), identifikační kód společnosti (BIC) (11 alfanumerických znaků) nebo kód klienta (50 alfanumerických znaků).
3	Identifikace druhé protistrany	Specifický kód identifikující druhou protistranu smlouvy. Toto pole se vyplní z pohledu vykazující protistrany. V případě fyzické osoby se použije kód klienta.	Identifikační kód právnické osoby (LEI) (20 alfanumerických znaků), prozatímní identifikační kód subjektu (20 alfanumerických znaků), identifikační kód společnosti (BIC) (11 alfanumerických znaků) nebo kód klienta (50 alfanumerických znaků).
4	Název protistrany	Název společnosti vykazující protistrany. Toto pole lze ponechat nevyplněné v případě, že identifikace protistrany již tyto informace obsahuje.	100 alfanumerických znaků nebo nevyplňovat v případě použití identifikačního kódu právnické osoby (LEI).
5	Sídlo protistrany	Informace o sídle sestávající z úplné adresy, města a země vykazující protistrany. Toto pole lze ponechat nevyplněné v případě, že identifikace protistrany již tyto informace obsahuje.	500 alfanumerických znaků nebo nevyplňovat v případě použití identifikačního kódu právnické osoby (LEI).
6	Korporátní sektor protistrany	Povaha činnosti vykazující protistrany (banka, pojišťovna apod.). Toto pole lze ponechat nevyplněné v případě, že identifikace protistrany již tyto informace obsahuje.	<p>Taxonomie:</p> <p>A = životní pojišťovna povolená v souladu se směrnicí 2002/83/ES;</p> <p>C = úvěrová instituce povolená v souladu se směrnicí 2006/48/ES;</p> <p>F = investiční podnik v souladu se směrnicí 2004/39/ES;</p> <p>I = pojišťovna povolená v souladu se směrnicí 73/239/EHS;</p> <p>L = alternativní investiční fond spravovaný správcem, který má povolení nebo je registrován v souladu se směrnicí 2011/61/EU;</p> <p>O = instituce zaměstnaneckého penzijního pojištění ve smyslu článku 6 písm. a) směrnice 2003/41/ES;</p> <p>R = zajišťovna povolená v souladu se směrnicí 2005/68/ES;</p> <p>U = SKIPCP a jeho správcovská společnost povolená v souladu se směrnicí 2009/65/ES; nebo</p> <p>nevyplňovat v případě pokrytí identifikačním kódem právnické osoby (LEI) nebo v případě nefinančních protistran.</p>
7	Finanční nebo nefinanční	Uveďte, zda vykazující protistrana je finanční nebo nefinanční smluvní stranou podle čl. 2 bodu 8 a 9 nařízení (EU) č. 648/2012.	F = finanční smluvní strana, N = nefinanční smluvní strana.

	povaha smluvní strany		
8	Identifikace makléře	V případě, že makléř vystupuje za vykazující protistranu jako zprostředkovatel, aniž by byl protistranou, vykazující protistrana identifikuje tohoto makléře specifickým kódem. V případě fyzické osoby se použije kód klienta.	Identifikační kód právnické osoby (LEI) (20 alfanumerických znaků), prozatímní identifikační kód subjektu (20 alfanumerických znaků), identifikační kód společnosti (BIC) (11 alfanumerických znaků) nebo kód klienta (50 alfanumerických znaků).
9	Identifikace vykazujícího subjektu	V případě, že vykazující protistrana pověřila vykazováním třetí stranu nebo druhou protistranu, musí být tento subjekt identifikován v tomto poli specifickým kódem. Jinak lze toto pole ponechat nevyplněné. V případě fyzické osoby se použije kód klienta přidělený právnickou osobou, kterou si jednotlivá protistrana zvolila pro realizaci obchodu.	Identifikační kód právnické osoby (LEI) (20 alfanumerických znaků), prozatímní identifikační kód subjektu (20 alfanumerických znaků), identifikační kód společnosti (BIC) (11 alfanumerických znaků) nebo kód klienta (50 alfanumerických znaků).
10	Identifikace člena clearingového systému	V případě, že vykazující protistrana není členem clearingového systému, její člen clearingového systému se identifikuje specifickým kódem. V případě fyzické osoby se použije kód klienta přidělený ústřední protistranou.	Identifikační kód právnické osoby (LEI) (20 alfanumerických znaků), prozatímní identifikační kód subjektu (20 alfanumerických znaků), identifikační kód společnosti (BIC) (11 alfanumerických znaků) nebo kód klienta (50 alfanumerických znaků).
11	Identifikace příjemce	Strana, na niž se vztahují práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy. Pokud je obchod prováděn prostřednictvím struktury, jako je trust nebo fond představující řadu příjemců, měl by být příjemce identifikován jako uvedená struktura. Pokud příjemce smlouvy není protistranou této smlouvy, vykazující protistrana musí tohoto příjemce identifikovat specifickým kódem nebo, v případě fyzických osob, kódem klienta přiděleným právnickou osobou, kterou si fyzická osoba zvolila.	Identifikační kód právnické osoby (LEI) (20 alfanumerických znaků), prozatímní identifikační kód subjektu (20 alfanumerických znaků), identifikační kód společnosti (BIC) (11 alfanumerických znaků) nebo kód klienta (50 alfanumerických znaků).
12	Postavení	Označuje, zda vykazující protistrana uzavřela smlouvu v rámci hlavní činnosti na vlastní účet (na vlastní účet nebo jménem klienta), nebo jako zprostředkovatel na účet a jménem klienta.	P = hlavní činnost, A = zprostředkovatel
13	Postavení protistrany	Označuje, zda se ve smlouvě jednalo o kupujícího nebo prodávajícího. V případě úrokové derivátové smlouvy bude strana kupujícího představovat plátcem v části 1 a strana prodávajícího bude plátcem v části 2.	B = kupující, S = prodávající.
14	Smlouva s protistranou, která nepochází z EHP	Označuje, zda má druhá protistrana sídlo mimo EHP.	Y = ano, N = ne.
15	Přímá souvislost s obchodní činností nebo korporátním financováním	Informace o tom, zda lze objektivně změřit přímou souvislost s obchodní činností nebo korporátním financováním vykazující protistrany, jak je uvedeno v čl. 10 odst. 3 nařízení (EU) č. 648/2012. Toto pole se ponechá nevyplněné v případě, že vykazující protistrana je finanční smluvní stranou, jak je uvedeno v čl. 2 bodu 8 nařízení (EU) č. 648/2012.	Y = ano, N = ne.

16	Prahová hodnota clearingů	Informace o tom, zda vykazující protistrana překračuje prahovou hodnotu clearingů, jak je uvedeno v čl. 10 odst. 2 nařízení (EU) č. 648/2012. Toto pole se ponechá nevyplněné v případě, že vykazující protistrana je finanční smluvní stranou, jak je uvedeno v čl. 2 bodu 8 nařízení (EU) č. 648/2012.	Y = nad, N = pod.
17	Tržní hodnota smlouvy	Tržní ocenění smlouvy nebo případně ocenění pomocí modelu podle čl. 11 odst. 2 nařízení (EU) č. 648/2012.	Maximálně 20 číselných znaků ve formátu xxxx.yyyyyy.
18	Měna, ve které je uvedena tržní hodnota smlouvy	Měna použitá pro tržní ocenění smlouvy nebo případně pro ocenění pomocí modelu podle čl. 11 odst. 2 nařízení (EU) č. 648/2012.	Kód měny podle ISO 4217, 3 abecední znaky.
19	Datum ocenění	Datum posledního tržního ocenění nebo ocenění pomocí modelu.	Datum ve formátu podle ISO 8601
20	Čas ocenění	Čas posledního tržního ocenění nebo ocenění pomocí modelu.	Čas ve formátu UTC
21	Typ ocenění	Uveďte, zda byla provedena tržní ocenění nebo ocenění pomocí modelu.	M = tržní ocenění / O = ocenění pomocí modelu
22	Zajištění	Uveďte, zda bylo provedeno zajištění.	U = nezajištěno, PC = částečně zajištěno, OC = zajištěno jednostranně nebo FC = plně zajištěno.
23	Zajištění portfolia	Uveďte, zda zajištění bylo poskytnuto pro portfolio. Portfoliem se rozumí zajištění vypočtené na základě čistých pozic vyplývajících z řady smluv, nikoli z obchodu.	Y = ano, N = ne.
24	Kód zajištění portfolia	Pokud se zajištění vykazuje pro portfolio, potom by portfolio mělo být identifikováno specifickým kódem určeným vykazující protistranou.	Maximálně 10 číselných znaků.
25	Hodnota zajištění	Hodnota zajištění, kterou poskytla vykazující protistrana druhé protistraně. V případě, že je zajištění poskytnuto pro portfolio, by toto pole mělo obsahovat hodnotu celého zajištění poskytnutého pro portfolio.	Uveďte hodnotu celkové výše poskytnutého zajištění; maximálně 20 číselných znaků ve formátu xxxx.yyyyyy.
26	Měna, ve které je uvedena hodnota zajištění	Upřesněte hodnotu zajištění v poli 25.	Upřesněte měnu v kolonce 25; Kód měny podle ISO 4217, 3 abecední znaky.

Tabulka č. 2 – Společné údaje

	Pole	Údaje, které se mají vykazovat	Příslušné druhy derivátových smluv
1	Použitá taxonomie	Smlouva je identifikována identifikačním kódem produktu.	Identifikace použité taxonomie: U= identifikační kód produktu [používaný v Evropě] I = ISIN/identifikační kód alternativního nástroje + klasifikace finančních nástrojů E= prozatímní taxonomie
2	Identifikace produktu 1	Smlouva je identifikována identifikačním kódem produktu.	V případě taxonomie = U: specifický identifikační kód produktu, bude definován V případě taxonomie = I: ISIN nebo identifikační kód alternativního nástroje, 12 znaků alfanumerického kódu

			<p>V případě taxonomie = E: kategorie derivátů:</p> <p>CO = komoditní deriváty CR = úvěrové deriváty CU = měnové deriváty EQ = akciové deriváty IR = úrokové deriváty OT = ostatní</p>
3	Identifikace produktu 2	Smlouva je identifikována identifikačním kódem produktu.	<p>V případě taxonomie = U: nevyplňovat</p> <p>V případě taxonomie = I: klasifikace finančních nástrojů, šest znaků abecedního kódu</p> <p>V případě taxonomie = E: druh derivátů:</p> <p>CD = rozdílové smlouvy FR = dohody o úrokové míře FU = futures FW = forwardy OP = opce SW = swapy OT = ostatní</p>
4	Podkladový nástroj	Podkladový nástroj je identifikován specifickým identifikačním kódem pro tento nástroj. V případě košů nebo indexů se použije označení tohoto koše nebo indexu, pokud specifický identifikační kód neexistuje.	<p>kód ISIN (12 alfanumerických znaků); identifikační kód právnické osoby (20 alfanumerických znaků); prozatímní identifikační kód subjektu (20 alfanumerických znaků); specifický identifikační kód produktu (bude definován); B= koš; I= index.</p>
5	Jmenovitá měna 1	Měna, ve které je uvedena jmenovitá hodnota. V případě úrokové derivátové smlouvy se bude jednat o jmenovitou měnu části 1.	Kód měny podle ISO 4217, 3 abecední znaky.
6	Jmenovitá měna 2	Měna, ve které je uvedena jmenovitá hodnota. V případě úrokové derivátové smlouvy se bude jednat o jmenovitou měnu části 2.	Kód měny podle ISO 4217, 3 abecední znaky
7	Měna dodání	Měna, která má být dodána.	Kód měny podle ISO 4217, 3 abecední znaky
	Oddíl 2b	Údaje o obchodu	Všechny smlouvy
8	Identifikace obchodu	Specifický identifikační kód obchodu, který byl schválen na evropské úrovni, jenž poskytuje vykazující protistrana. Pokud neexistuje specifický identifikační kód obchodu, specifický identifikační kód by měl být vytvořen a odsouhlasen druhou protistranou.	Maximálně 52 alfanumerických znaků.
9	Referenční číslo obchodu	Specifické identifikační číslo obchodu poskytnuté vykazující protistranou nebo třetí stranou vykazující jejím jménem.	Maximálně 40 znaků v alfanumerickém poli.
10	Převodní místo	Místo provedení je identifikováno specifickým kódem pro toto místo. V případě smlouvy uzavřené mimo burzu je třeba určit, zda je	Identifikační kód trhu podle ISO 10383, 4 abecední znaky.

		daný nástroj přijat k obchodování, ale je obchodován mimo burzu, nebo není přijat k obchodování a je obchodován mimo burzu.	Případně XOFF pro kotované deriváty, které se obchodují mimo burzu, nebo XXXX pro OTC deriváty.
11	Komprese	Uveďte, zda smlouva vyplývá z komprese.	Y = pokud smlouva vyplývá z komprese; N = pokud smlouva nevyplyvá z komprese.
12	Cena/kurz	Cena za derivát kromě případné provize a vzniklého úroku.	Maximálně 20 číselných znaků ve formátu xxxx,yyyyy.
13	Cenová notace	Způsob, jak je vyjádřena cena.	Např. kód měny podle ISO 4217, 3 abecední znaky, procento.
14	Jmenovitá hodnota	Původní hodnota smlouvy.	Maximálně 20 číselných znaků ve formátu xxxx,yyyyy.
15	Cenový multiplikátor	Počet jednotek finančního nástroje obsažených v obchodovaném balíku; například počet derivátů, které představují jednu smlouvu.	Maximálně 10 číselných znaků.
16	Množství	Počet smluv zahrnutých do zprávy, v níž se vykazuje více než jedna derivátová smlouva.	Maximálně 10 číselných znaků.
17	Platba předem	Výše veškerých plateb předem, které vykazující protistrana provedla nebo obdržela.	Maximálně 10 číselných znaků ve formátu xxxx,yyyyy pro platby provedené vykazující protistranou a v podobě xxxx,yyyyy pro platby, jež obdržela vykazující protistrana.
18	Typ dodání	Označuje, zda je smlouva vypořádána fyzicky nebo v hotovosti.	C = v hotovosti, P = fyzicky, O = protistrana má možnost volby.
19	Záznam o provedení	Jak je definováno v čl. 1 odst. 2.	Datum / čas (UTC) ve formátu podle ISO 8601.
20	Datum vstupu v účinnost	Datum, kdy povinnosti uvedené ve smlouvě vstupují v účinnost.	Datum ve formátu podle ISO 8601
21	Datum splatnosti	Původní datum vypršení platnosti vykázané smlouvy. V tomto poli se nevykazuje předčasné ukončení smlouvy.	Datum ve formátu podle ISO 8601
22	Datum ukončení smlouvy	Datum ukončení vykázané smlouvy. Pokud se neliší od data splatnosti, toto pole se ponechá nevyplněné.	Datum ve formátu podle ISO 8601
23	Datum vypořádání	Datum vypořádání podkladového nástroje. Pokud je jich více než jedno, mohou být použita další pole (např. 23A, 23B, 23C, ...).	Datum ve formátu podle ISO 8601
24	Typ rámcové dohody	Odkaz na název příslušné rámcové dohody, pokud byla použita pro vykázanou smlouvu (např. dohoda ISDA; rámcová dohoda o nákupu a prodeji elektřiny; mezinárodní rámcová dohoda ForEx; evropská rámcová dohoda nebo jakékoli místní rámcové dohody).	Volný text, pole s maximálně 50 znaky identifikující název použité rámcové dohody, pokud existuje.
25	Verze rámcové dohody	Odkaz na rok, ze kterého pochází verze rámcové dohody použité pro vykázaný obchod, je-li to možné (např. 1992, 2002, ...).	Rok, xxxx.
	Oddíl 2c	Zmírňování rizika/vykazování	Všechny smlouvy
26	Záznam potvrzení	Datum a čas potvrzení, jak je stanoveno v nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 149/2013 ⁽¹⁾ s uvedením časového pásma, v němž došlo k potvrzení.	Datum / čas (UTC) ve formátu podle ISO 8601.
27	Způsob potvrzení	Uveďte, zda smlouva byla potvrzena elektronicky, neelektronicky nebo zůstává nepotvrzena.	Y = potvrzeno neelektronicky, N = nepotvrzeno, E = potvrzeno elektronicky.
	Oddíl 2d	Clearing	Všechny smlouvy

28	Povinnost clearingů	Uvádí, zda vykázaná smlouva podléhá povinnosti clearingů podle nařízení (EU) č. 648/2012.	Y = ano, N = ne.
29	Clearing proveden	Uvádí, zda ke clearingů došlo.	Y = ano, N = ne.
30	Záznam o clearingů	Čas a datum, kdy ke clearingů došlo.	Datum / čas (UTC) ve formátu podle ISO 8601.
31	Ústřední protistrana	V případě smlouvy, u níž byl proveden clearing, specifický kód ústřední protistrany, jež provedla clearing smlouvy.	Identifikační kód právnické osoby (LEI) (20 alfanumerických znaků) nebo, není-li k dispozici, prozatímní identifikační kód subjektu (20 alfanumerických znaků) nebo, není-li k dispozici, identifikační kód společnosti (BIC) (11 alfanumerických znaků).
32	Uvnitř skupiny	Uvádí, zda smlouva byla uzavřena jako obchod uvnitř skupiny, definovaný v článku 3 nařízení (EU) č. 648/2012.	Y = ano, N = ne.
	Oddíl 2e – Úrokové sazby	Jestliže je vykázan specifický identifikační kód produktu obsahující veškeré níže uvedené údaje, není třeba vyplňovat.	Úrokové deriváty
33	Pevná sazba části 1	Uvedení pevné sazby části 1, je-li použita.	Číselné znaky v podobě xxxx,yyyyy.
34	Pevná sazba části 2	Uvedení pevné sazby části 2, je-li použita.	Číselné znaky v podobě xxxx,yyyyy.
35	Denní pevná sazba	Počet dní v příslušné pevné sazbě v období vypočítaném pro plátce, je-li to na místě.	Podle standardu ACT/365, 30B/360 nebo jiného.
36	Četnost plateb pevné části	Četnost plateb pro část pevné sazby, je-li to na místě.	Číslo udávající časové období, jež popisuje, jak často si protistrany vyměňují platby, např. 10D, 3M, 5Y.
37	Četnost plateb pohyblivé sazby	Četnost plateb pro část pohyblivé sazby, je-li to na místě.	Číslo udávající časové období, jež popisuje, jak často si protistrany vyměňují platby, např. 10D, 3M, 5Y.
38	Opětovně nastavená četnost pohyblivé sazby	Opětovně nastavená četnost části pohyblivé sazby, je-li to možné.	D= číslo udávající časové období, jež popisuje, jak často si protistrany vyměňují platby, např. 10D, 3M, 5Y.
39	Pohyblivá sazba části 1	Uvedení použitých úrokových sazeb, které se opětovně nastavují v předem stanovených intervalech ve vztahu k tržní referenční sazbě, je-li to možné.	Název indexu pohyblivé sazby, např. 3M EURIBOR.
40	Pohyblivá sazba části 2	Uvedení použitých úrokových sazeb, které se opětovně nastavují v předem stanovených intervalech ve vztahu k tržní referenční sazbě, je-li to možné.	Název indexu pohyblivé sazby, např. 3M EURIBOR.
	Oddíl 2f – Devizový trh	Jestliže je vykázan specifický identifikační kód produktu obsahující veškeré níže uvedené údaje, není třeba vyplňovat.	Měnové deriváty
41	Měna 2	Křížová měna, pokud se liší od měny dodání.	Kód měny podle ISO 4217, 3 abecední znaky.
42	Směnný kurz 1	Smluvní směnný kurz měn.	Maximálně 10 číselných znaků ve formátu xxxx,yyyyy.
43	Forwardový směnný kurz	Forwardový směnný kurz v den připsání.	Maximálně 10 číselných znaků ve formátu xxxx,yyyyy.

44	Základ směnného kurzu	Uveďte základ směnného kurzu.	Např. EUR/USD nebo USD/EUR.
	Oddíl 2g – Komoditní trh	Jestliže je vykázan specifický identifikační kód produktu obsahující veškeré níže uvedené údaje, není třeba vyplňovat, pokud se nemá vykazovat podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1227/2011 (2).	Komoditní deriváty
	Obecně		
45	Základní komodity	Označuje druh komodit, které jsou podkladem smlouvy.	AG= zemědělské EN= energetické FR= v oblasti nákladní dopravy ME= kovy IN= indexové EV= v oblasti životního prostředí EX= exotické
46	Podrobnosti o komoditách	Podrobné údaje o určité komoditě nad rámec pole 45.	Zemědělské GO= obiloviny, olejnatá semena DA= mléko a mléčné výrobky LI= hospodářská zvířata FO= lesnické produkty SO= netrvanlivé produkty Energetické OI= ropa NG= zemní plyn CO= uhlí EL= elektřina IE= meziprodukt Kovy PR= drahé kovy NP= běžné kovy V oblasti životního prostředí WE= počasí EM= emise
	Energetika	Údaje, které se vykazují v souladu s nařízením (EU) č. 1227/2011, je-li to možné.	
47	Místo dodávky nebo oblast	Místo (místa) dodávek v oblasti (oblastech) trhu.	Kód EIC, kód obsahující 16 alfanumerických znaků.
48	Propojovací bod	Identifikace hranice (hranic) nebo hraničního bodu (bodů) přepravní smlouvy.	Volný text, maximálně 50 znaků.
49	Typ produktu	Oddíl, kde se opakují pole 50–54 k identifikaci profilu dodávky produktu, který odpovídá dobám dodávky v průběhu dne.	Pole 50–54 lze opakovat s cílem identifikovat profil dodání produktu, jenž odpovídá obdobím dodání během dne; BL= dodávka 24 hodin PL= dodávka ve špičce OP= dodávka mimo špičku BH= dodávka v blokových hodinách OT= ostatní
50	Datum a čas zahájení dodávky	Datum a čas zahájení dodávky.	Datum / čas (UTC) ve formátu podle ISO 8601.
51	Datum a čas ukončení dodávky	Datum a čas ukončení dodávky.	Datum / čas (UTC) ve formátu podle ISO 8601.

52	Smluvní kapacita	Množství na časový interval dodávky.	Volný text, maximálně 50 znaků.
53	Jednotka množství	Denní nebo hodinové množství v MWh nebo kWh/d, které odpovídá podkladové komoditě.	10 číselných znaků ve formátu xxxx,yyyyy.
54	Cena/množství za časový interval	Je-li to možné, cena za množství v časovém intervalu.	10 číselných znaků ve formátu xxxx,yyyyy.
	Oddíl 2h – Opce	Jestliže je vykázán specifický identifikační kód produktu obsahující veškeré níže uvedené údaje, není třeba vyplňovat.	Smlouvy obsahující opce
55	Druh opce	Uvádí, zda se jedná o smlouvu kupní nebo prodejní.	P = prodejní, C = kupní.
56	Rozlišení opcí (uplatnění)	Uvádí, zda opce může být uplatněna pouze v pevně stanovené datum (evropské a asijské opce), v celé řadě předem stanovených dat (bermudské opce) nebo kdykoli během trvání smlouvy (americké opce).	A = americká, B = bermudská, E = evropská, S = asijská.
57	Realizační cena (cap/floor sazba)	Realizační cena opce.	Maximálně 10 číselných znaků ve formátu xxxx,yyyyy.
	Oddíl 2i	Změny zprávy	Všechny smlouvy
58	Druh činnosti	<p>Pokud zpráva obsahuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> — derivátovou smlouvu nebo poobchodní událost, jež nastala poprvé, označí se jako „nová“, — změnu údajů dříve vykázané derivátové smlouvy, označí se jako „změna“, — zrušení chybně vykázané zprávy, v takovém případě se označí jako „chyba“, — ukončení stávající smlouvy, označí se jako „zrušení“, — kompresi vykázané smlouvy, označí se jako „komprese“, — aktualizaci ocenění smlouvy, označí se jako „aktualizace ocenění“, — jakékoli jiné změny zprávy, označí se jako „jiné“. 	<p>N= nová smlouva M= změna E= chyba C= zrušení Z= komprese V= aktualizace ocenění O= ostatní.</p>
59	Podrobnosti o typu činnosti	Pokud je pole 58 vykázáno jako „jiné“, měly by se zde uvést podrobnosti o takové změně.	Volný text, maximálně 50 znaků.

Zdroj: Nařízení č. 148/2013 ze dne 19. prosince 2012

PŘÍLOHA B: Výchozí hodnoty pro stanovení výše měnového kurzu a úrokových sazeb ke 31. 12. 2015

Měsíční průměry kurzů devizového trhu [CZK/EUR]

Kurzy devizového trhu – měsíční průměry

měna: EUR

Rok	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Průměr 1-10/2015
2015	27,895	27,608	27,379	27,443	27,396	27,306	27,091	27,041	27,082	27,103	27,3344

Zdroj: www.cnb.cz

Měsíční průměry úrokových sazeb PRIBOR [v %]

Sazby PRIBOR - měsíční a roční průměry

Rok: 2015

Termín	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Průměr 1-10/2015
1 rok	0,51	0,51	0,49	0,48	0,48	0,48	0,48	0,48	0,47	0,46	0,484

Zdroj: www.cnb.cz

Měsíční průměry úrokových sazeb EURIBOR – dvanáctiměsíční splatnost [v %]

EURIBOR Interest rate - 12 month maturity

	January	February	March	April	May	June	July	August	September	October	Průměr 1-10/2015
12M	0,298	0,255	0,212	0,180	0,165	0,163	0,167	0,161	0,154	0,128	0,18830

Zdroj: www.global-rates.com

PŘÍLOHA C: Účtový rozvrh – syntetické účty použité při účtování na modelovém příkladu ve společnosti OMEXOM GA Energo

- 221.1 – bankovní účet vedený v CZK
- 221.2 – bankovní účet vedený v EUR
- 373 – pohledávky a závazky z pevných termínových operací
- 414 – oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků
- 567 – náklady z derivátových operací
- 667 – výnosy z derivátových operací
- 761 – podrozvahové pohledávky z forwardových operací
- 771 – podrozvahové závazky z forwardových operací
- 789 – evidenční účet

Abstrakt

ŽIDKOVÁ, Štěpánka. *Finanční deriváty*. Diplomová práce. Plzeň: Fakulta ekonomická ZČU v Plzni, 93 s., 2016.

Klíčová slova: OTC derivát, měnový forward, oceňování forwardu, účtování a vykazování forwardu, zajištění

Diplomová práce se zabývá problematikou derivátů se zaměřením na měnové forwardy. Práce je rozdělena do sedmi kapitol. V prvních dvou kapitolách jsou charakterizovány deriváty z hlediska literárních zdrojů. Následující část práce se věnuje představení podniku, všeobecným podmínkám spojenými s deriváty a nabídkou třech finančních institucí v oblasti zajištění proti kurzovému riziku. Stěžejní částí práce je kapitola šestá a sedmá. Kapitoly byly zpracovány na základě odborných konzultací se zaměstnanci třech bank. Na praktickém příkladu je nastíněn postup oceňování, účtování a vykazování měnového forwardu. Zohledněn je dvojitý možný způsob účtování a vykazování a to formou (i) derivátu k obchodování, nebo (ii) derivátu zajišťujícím očekávané peněžní toky. Na závěr jsou uvedeny obecné podmínky pro uzavření OTC kontraktů a shrnut postup pro jejich účtování, oceňování a vykazování. Diplomová práce směřuje k vytvoření metodiky využitelné v praxi pro společnosti s ručením omezeným, které zvažují možnost zajištění prostřednictvím sjednání derivátového kontraktu. Tato metodika je předmětem poslední kapitoly práce.

Abstract

ŽIDKOVÁ, Štěpánka. *Financial Derivatives*. Diploma thesis. Pilsen: Faculty of Economics, University of West Bohemia, 93 p., 2016

Key words: OTC derivative, currency forward, forward pricing, accounting and financial reporting for forward, hedging

The diploma thesis is focused on derivatives with special aiming at currency forwards. The paper is divided into seven chapters. In the first two chapters derivatives are described from the literature point. Following part deals with the company introduction, general conditions connected with derivatives and with offer of three chosen banks regarding hedging against currency risks. Chapters six and seven are fundamental parts of this thesis. These chapters are based on expert consultations with employees of three banks. Using practical example the process of pricing, accounting and reporting of currency forward is drawn. Two possible methods of accounting and reporting are considered as (i) derivative for trading purposes or (ii) cash flow hedging derivative. General conditions for OTC contracts and the summary of its pricing, accounting and reporting are laid down subsequently. The purpose of the diploma thesis point is to create a methodology useful in the real terms by limited liability companies when considering the possibility of hedging via derivatives. This methodology is the focus of the last chapter of the paper.